

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
Nisan 86
56
KDV dahil
400 TL

YALIN

GENÇLİK EĞİTİM, MESLEK,
İŞ İSTİYOR...

Federasyona
Doğru

HACETTEPE YURTLARINDA NE OLDU?

DÜNYA YARATMAK

Yaşam kimi keza çok karmaşık görünür gözümüze. Olaylar karşısında çaresiz kaldığımızı, güçsüzlüğümüzü duyuyoruz. Sıkıntılı bir telaş sarar vücudumuzu. Yaşamın gerisinde kaldığımızı, giderek yalnızlaştığımızı düşünüyoruz. Geleceğe ilişkin düşüncelerimiz, geleceğe yönelik kaygılara dönüşür. Yalnız gelecek değil, geçmiş de payımı alır bu bulanıklıktan.

Gerçekten de yaşam bu denli karmaşık mı? Ya da karmaşıklığın eziciliğinden bizi kurtaracak olan ne? İnsanlaşmak... İnsanlık, tarihi boyunca ileriye doğru attığı her adımda biraz daha insanlaştı. Bir ağaç gövdesi tekerleğe, tekerlek çarka dönerken kimileri insanlaşmanın omurlu bilincini taşıyor, kimileri de bu bilincin kararlı düşüncelerini oluşturtu. İşte bu ayırım tarihsel süreç boyunca pek çok tartışmanın da temelini oluşturmaktadır. Dünyaya, yaşama, insana, düne, bugüne ve geleceğe bilimin penceresinden bakanlar bir yanda, pencereyi duvara dönüştürmek isteyenler bir yanda...

Bugüne dek bu pencere hiç kapanmadı. Nicersonlu insanın bilimsel, kararlı savaşımıyla açık kaldı. Böylece yeni bir dünya kurabileceğimizi olan inancımızı hiç yitirmedik. Evet, yeni bir dünya... Yani, bugünün çabalarıyla kucaklanacak insanca bir gelecek, bugünden yarıya uzanan bir dünya. Temel dönüşümleri gerçekleştirmenin ilk adımı da bu oluşturmuyor mu? Herşeyden önce kendimizi, doğayla, insanlarla kuracağımız sağlıklı ilişkilerle, bilimin sanatın getirdiği açılımlarla genişleyecek, aydınlanacak bir dünya geleceğin çekirdeğini oluşturmaya çalışacağız.

Tüm bunlar için güçlü olmalıyız. Çünkü bizi güçsüzleştirmek için çeşitli yöntemler deniyorlar. Engeller yaşamın her alanına konuluyor. Amaç, toplumun ileriye doğru ilerlemesini dile getirenlere yaşam hakkı tanıtmamak. Bugün tüm ilerici yayın organlarının karşılaştıkları maddi güçlüklerde bundan ayrı düşünülemez. Yarıya da uzunca bir süredir artan maliyetlerin ağırlığını omuzlarında taşımaya çalıştı. Bir süre bu artış-

ları dergi fiyatına yansıtmamayı seçti. Ancak bugünkü koşullar bunun sürmesini olanaksız kılıyor. Yarıya, bu aydan başlayarak fiyatımı 400 liraya çıkartıyor. Ancak sayfa sayımızı 34'ten 42'ye çıkararak bir ölçüde de olsa bu yükü hafifletmeye çalıştık. Gerçekten maddi sorunlarımızı tam anlamıyla ortadan kaldırmayan bu yeni fiyatımızı uzun süre korumaya çalışacağız. Yarıya, bugüne dek olduğu gibi bundan sonra da yeni bir dünyaya olan inancını ve bunun için verdiği savaşımı okurlarıyla paylaşarak sürdüreceğine inanıyor.

Yarıya, okuyucularıyla sayfaların dışında da birlikte olmak istiyor demiyorduk. Bunun için şimdiye dek gerçekleştirmiş olduğumuz panel ve sergi etkinliklerimizde bir yenisini daha eklemek istiyoruz. Bu amaçla düzenlediğimiz "İnsan Manzaranın Fotoğraf Sergisi"ne katılım bu aydan itibaren başlıyor. Ayrıntılı bilgiyi arka kapığımızda bulacaksınız. Hemen tüm okurlarımızı katılmaya çağırıyoruz. Bu arada İzmir'de açtığımız "Yarıya Gençlik Yılı Sergisi"ne büyük ilgi gösteren tüm okurlarımıza teşekkür ediyoruz.

Yarıya, bugüne dek yaşamı oluşturan herşeye karşı sorumlu hissetti kendisini. Onun her alanını tartışmanın kaçınılmaz bir sorumluluk olduğu gerçeğini hep en önde tuttu. Dünya görüşünün yaşamın her alanında karşılığını bulduğunda geleceğe uzanabileceğini bilecek oluyordu sayfalarını. Ve gençlik dergisi olmanın sorumluluğunun ağırlığını bilincine kazandı için 56. sayısına ulaştı. Yarıya bu sorumluluğu 56 aydır omuzlarında, beyninde, yüreğinde taşıyor, barış ve demokrasi mücadelesinin zengin deneyimiyle.

Geleceğe uzanan yeni adımlarda da birlikte olmak dileğiyle, sevgi, dostluk ve dayanışmayla...

YARIN/Bu Kervan ı urur 3

AKIN GÜR/Yeni Ufuklar ya da Federasyona Doğru 4

Dünya Barış Hareketinin Büyük Kaybı: Olof Palme 5

SERDAR CAN/Doğrulanmış Bir İlke: Demokratik 6

Merkeziyetçilik

Hacettepe Yurtlarında Ne Oldu? 8

İSMAİL GÜL/Gençlik Eğitim Meslek İş İstiyor.. 10

TUNÇ TAYANÇ/İşsizlik Vardır, Varolacaktır 12

HALDUN ÖZEN/Gençlik Kesiminde Öğretimsizlik 14

ve İşsizlik

GÜRSEL SAĞLAMÖZ/İşsizlik İçin Eğitim 15

İşsizlik İçin: "Sendika Yöneticileri, Öğrenci 16

Dernekleri, Gençler Ne Diyor?"

Nisan Devriminden Cumhurbaşkanlığı Seçimlerine 19

Portekiz'de Özgürlüğün Şafağı/Derleyen: Yasemin 21

Çongar - Mustafa Okan

ANC Başkanı Oliver Tambo "İrkeci rejim yıkılana 22

dek silahlı direniş sürecektir."

NAZİM HİKMET: Sanat ve Edebiyat Üzerine 24

Düşünceler

PETE SEEGER "En güzel şarkılarımız henüz 26

yazılmadı."

BREYTEN BREYTENBACH/"Bir Albino 29

Teröristin Gerçek İtiraflarından? Nerden Geldim?

GÜRHAN UÇKAN/Bir Beyaz Terörist: Breysten 30

Breytenbach

TAN ORAL/Baskı Dönemlerinde Mizah 32

"İçerden Dışarıya Sevgilerle"

ŞİNASİ NAHİT BERKER "Hiçbir demokratik 33

ülkede bir karikatürcü çizgisi yüzünden hapis

yatmamıştır ve yatırlamazda."

KAMİL MASARACI 34

SEVİL ÇAĞIRAN/İzmir Mitinginin Ardından 9

METİN DEMİRTAŞ/Şiir

HASAN BOZ/Şiir 11

FİLİZ DOĞAN/Şiir 18

BOZAN YAMAN/Şiir 25

HATAY DURLUPINAR/Karikatür 3

KEMAL URGENCİ/Karikatür 6

MURAT ÖZMENEK/Karikatür 16

TAN ORAL/Karikatür 29

YAKUP KARAHAN/Karikatür 36

SAHİBİ

Samir Altınok

Nispetiye 3/102 Köpek

SORUMLU YAZIŞLARI

YÖNETMENİ

Mustafa Okan

BÜRO VE TEMSİLCİLER

İsviçre: Gürhan Uçkan

Box 38045, 100 64

Stockholm

F. Almanya: Meltem Bilgin

Vulkan Str. 20

4000 Düsseldorf 1

Hollanda: Ramazan Ekinci

Postbus 392

6040 AJ Roermond

İsviçre: Serdar Ataman

Apollo Str. 8

8032 Zurich

İzmir: 856. Sokak

Nispetiye 3/102 Köpek

İstanbul: Divanyolu

Hoca Rustem Sokak

Zafer Han, No: 7/14

Çarşıoğlu

Adana: Özel Sancak İşhanı

Avmakut, No: 5

Dortyol

İLAN FİYATLARI

Kapak/

Tam Sayfa: 80.000,- TL.

Yarıya Sayfa: 50.000,- TL.

Çeyrek Sayfa: 25.000,- TL.

1/4 Sayfalar/

Tam Sayfa: 50.000,- TL.

Yarıya Sayfa: 25.000,- TL.

Çeyrek Sayfa: 15.000,- TL.

DAĞITIM

İtkin Dağıtım 527 60 11

ABONE KOŞULLARI

Yırtıcı/Vallık 3500,

Altı Aylık 1800 lira,

Yırtıcı/Vallık 50,

Altı Aylık 16 DM,

Yırtıcı tek arız 3 DM,

TEKNİK İŞLER

Düğü - Norm Düğü

Film - Drunk Ajans

Baskı: Sanem Matbaacılık

Kapak Baskı: Seldem Of.

Grafik Düzenleme: Yarıya

YÖNETİM ADRESİ

İsmail Sokak, 19/10

Söğütözü, Ankara

YAZIŞMA ADRESİ

Yarıya, PK 725, Kızılay

Ankara

POSTA ÇEKİ

Yarıya, 164860

Öğrenci gençlik, aşılmaz görünen engelleri aşıp bugüne gelmiştir. Baskı ve politika sertliğinin dondurduğu toprağı inancın, kararlılığın ve bilincin sıcaklığı ile çözümüştür. Öncüler, kendilerini ve kitlenin gücüne güveni adım adım geliştirerek, kalıcı kurumlaşmayı sağlayarak; en adanışın, en akli çelişimine kadar ideolojik sardarları göğüsleyebilmişlerdir. Çıkarılan keyfi engelleri çiğneyip geçmişlerdir.

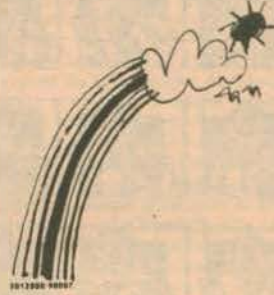
Neler olmadı, ne engeller çıkartılmadı ki; Bunlara büyük bir bölümü yakınlarda yayımlanan "toplumsal yaşama katılım için öğrenci dernekleri" adlı kitapçıkta birer yazıldı. Kağıda döktükten çekilen alkınların her zaman azaltılmış biçimi oluyor. Bir kısmı bir yazımdı. Bir kısmı da kitapçık yazıldıktan sonra ortaya çıktı.

Düşünün, üniversitelere ası kurul, mevcut yasalara batı Anayasaya rağmen bir süre daha öğrenci derneklerine izin vermeyelim' kararını alabilirdi. Anayasal bir kuruluş Anayasayı hiçe sayan bir görüş belirtirdi. İçişleri Bakanlığı, Valilere gönderdiği bir genelge ile Dernekler yasasına rağmen, dernek başvurularında rektör izninin gerekli olduğunu, olmaması halinde başvuruların kabul edilmemesini emredebildi. Bir kumpas kurulmuştu. Kumpasın bir yanını rektörler ve YÖK; diğer yanını da valiler oluştuyordu. Öğrenciler ikinci anlamda gelip gitmeye mahkum ediliyordu. Bugün, gösterilen kararlılık ve sürekli gelişen kendi gücüne güven duygusu, kitleler arasında bilinci bu sorunların aşılmasını sağlamış durumdadır.

Sanılmaması ki, bundan sonra yürünecek yol dümdüz ve engelsizdir. Yürünecek yol uzun, aşılmaz engel pek çoktur. Gerçi, başlangıç için çok önemli olan pek çok engel aşılmıştır. Öğrencilerin ve öğrenci derneklerinin kendilerinin ve kendi kitlelerinin doğrudan sorunları ile uğraşmak için, çareler bulup takipçisi olmak için elleri önemli ölçüde serbestleşmiştir. Bütün serbestleşmesi ise hiçbir zaman gerçekleşmeyecek, hep bir taraftardan çeşitli biçimler altında bu elleri tutmaya, iş yapmaktan saklaymaya çalışanlar olacaktır. Öğrencilerden, onların gücünden ve işe kanışmasından korkanlar hep olacaktır.

Çıkarılan engeller salt yasal görüntü verilenlerle kalıyor, ya da bunlarla yetinilmiyordu. Açıkta fiziki baskı da uygulanıyordu. En temel yurttaşlık hakkı olan dilekçe hakkını kullanmak, Parlamento'ya, parlamenterlere derdini anlatmak, bir öğrenci için günlerce polis-te kötü davranışla karşılaşıp kalmak demekti. Öte yandan öğrenci derneklerini dolaylı biçimde kontrol altına almak, gerektiğinde de

bu kervan yürür

YARIN

provoke edecek araçları elde etmek için dernek kuruluşuna 'bizimle çalışır mısın', diyen karşılığında da 'okul, para ve diğer problemlerini halledebiliriz' vadelerini yapan kimi bilinen görevliler ortaya çıkıvermişlerdi. Bunlar da bitmiş değildir, bundan sonra da çeşitli biçimlerle altında dönem dönem şiddetlenerek, dönem dönem yumuşayarak devam edecektir.

Bu engel, baskı, asılınma çabaları sürerken gençliği toplumda yalnızlaştırma ya, öğrencilerin öncüllerini geniş öğrenci yığınlarından koparmaya yönelik, öğrenellerin uğradıkları haksızlıkları meşrulaştırma ya yönelik yalan ve propoganda makinası da çalışmasını sürdürüyordu. Öğrencilerin örgütlenme çabalarına baştan beri dayarlı davranan yayın organlarının başında Amerikancı A.Yalçın'la Yeni Forum dergisi oldu. Demokratik parlamenterizmin yok edildiği dönemlerin en belirgin söylemi olan 'uçurumun kenarına ülkeyi getiren iç ve dış düşmanlar', 'toplumun kanakerli hücreleri' 'ameleliyat gerekli' ve 'hasım ülke psikolojik hareketi' eklenince öğrenci derneklerine ağır saldırılar yapıldı. Demokrasi'nin çok edilişinde 1977 lerde başlayan bilinçli planlı hazırlıklı kimler tarafından yapıldığı açık seçik ortaya döktülmüş, belgelerle kanıtlanmış olduğu halde 12 Eylül öncesinin sorumlusu öğrenci gençlik ve onun örgütleri olduğu öne sürüldü. Terörün en çok canaladığı kışımın gençlik olduğu, sonradan biçim değiştirmiş terörün en sivri ucunun gençliğe yönelik olmasına bakıldan terörün sorumlusunun

gençlik olduğu iddia edildi. "...Öğrenciler üzerinde korkunç tahribatlar yapan anarşi ve teröre zemin hazırlayan öğrenci dernekleri..." (Yeni Forum 1.2.1986 Öğrenci derneklerinin dümi bugünün düşündürdükleri) tanımı yapıldı potla ve yarırganları göreve davet edildi.

Türkiye'de her zaman gericiğin iriyi güzele ve ileriyi yönelik her girişimi 'dış düşmanların' bir ayon olarak tanımlama, öyle gösterme çabaları vardır. Özellikle siyasi gerici ilk dönemlerinde bu söylem iyice genli asıya alır. İşkence yapılmaması, insana ne olmasa olsun insan olmanın onuru ile davranılmasını mı dediniz, karşınızda koro hep birden aynı tında sesini yükseltir 'bu dış düşmanlar ve onun işbirlikçilerinin oyunudur', 'içişlerimize müdahale edilmektedir.' derler. Hiçbirşey yapılamasa bile yüreklerde 'acaba' kuşkusunun bırakılmasına çalışılır. 'Dernekler olmadan demokrasi olmaz' mı dediniz koro aynı şiddetle 'hasım ülkenin psikolojik hareketi'ne müdahale' der. Aba altından sopa gösterilir.

Geçenlerde bir dergide, azımsa A Türkiye'nin başyazılarını da yazdığı Yeni Düşünce dergisinde "Öğrenci Dernekleri Türemeye Devam Ediyor" başlığı altında bir yazı yayımlandı. Yazıda Üniversitelerde sağ ve sol görüşlüler arasında bir dengenin olduğunu, YÖK raporuna dayanarak söylendikten sonra 'hal böyle iken karar veren yetkili organlar siyasi kutuplaşmanın önüne geçmekte için 'denge unsurunun' muhafaza edilmesi yerine bir grubun diğerine üstün gelmesi ve bu sayede ha-

diselerin önünü almayı hedeflemiş görünmektedir" diyerek yakınmakta. Ve gerekli tedbirler alınmaz yapacağımızı bairiz demeye getirilerek yazı, 'bizden söylemesi' cümlesi ile sona ermektedir. Yazının bu bölümleri ilginç ama daha ilginç olan bölümlerini 'öğrenci derneklerine dışardan yapılan müdahaleler' teranesiyle ilişkililer oluşturuyor. Bir siyasi partinin seçmen yaştının 18'e indirilmesini istemesi ile öğrenci derneklerinin kurulup kurulamayacağı tartışmalarının aynı zamana rastlaması ilginçtir demektir. Bir siyasi partinin öğrenci derneklerine müdahale ettiğini öne sürmekte. Öğrenci derneklerinin sendikal örgütler olarak meşruluğuna saldırılmaktadır.

Öğrenci dernekleri aynı yaşam ve çalışma koşullarını paylaşıyor, aynı yaşal düzenlemelerin muhatabı olan insanların, öğrencilerin sendikal örgütleridir. Onların aynı örgüt çatısı altında bir araya gelmelerini sağlayan şey aynı siyasi düşünceleridir. Aynı yaşam ve dünya görüşleri doğrultusunda tek tek ya da grup olan öğrenci gençliğin sorunlarını araya sokmaları, çözüm yolları ve biçimleri önermelerinden de daha doğal birşey olamaz. Bu önerilerinin güç kazanması için çaba göstermeleri, bağımsız müdahalelerde bulunmaları da en doğal üyelik hakları arasında sayılmalıdır.

Aynı biçimde öğrenciler tek tek ve kitlesele olarak

kendi sorunlarının giderek ülke siyaseti biçimlenişine ile iç içe geçtiğini daha iyi görüyorlar. Son yapılan YÖK'in 44. madde değişikliği, 59. maddenin değiştirilmesi hazırlıkları, kendilerini ilgilendiren birçok sorunun siyasi düzeyde çözüldüğünü ve çözüleceğini görmelerini sağladı. Herşeyin politika olduğunu gördüler. Politika ile ilgilenmeden sorunlarına çözüm aramanın eksikli bir çaba olacağını gördüler. Bu nedenle öğrencilere konulan politika yaşamının altında öğrencilerin kendi derneklerine çare aramamasını isteyen güçlerin yasağı olduğunu gördüler. Kaldı ki hem tek tek hem de öğrenci dernekleri ile politika yapmaları öğrencilerin yurttaş olmaktan doğan en doğal hakları olduğunu kadar, demokrasi var diyebilmenin gerek şartlarından birisidir.

Gerici ilk her ikisine de saldırıyor, hem öğrencilerin politika yapmalarına, derneklerin baskı grubu olarak politik oluşumlara katılmalarına hem de öğrenci derneklerinin içinde politik gruplarının olabileceğini ve kendi görüşleri çerçevesinde bağımsız etkisini yaratmaya çalışacağını. Şaşırtıcı olan bu görüşlerin ve tehditlerin 'sol' çevrelerde de farklı niyetlerle taraftar bulabilmiş olmasıdır. Kaygılar farklı istenen sonuç ayndır. Bir dergide "Dernekler temsil ettikleri kesimden dolayı oldukça geniş bir ilgi ile karşılanmaktadır. Derneklerin sağlıklı kurumlar olmasından, bu ilgi"lerinin bağımsızlığı gölge düşürmemesine dikkat etmek gerekir" (Gökyüzü, s. 3 Mart 1986)

Söylenenler anlatanlar anlayacağı kadar açık, öğrenci derneklerinin içinde farklı siyasi görüşlerden öğrencilerin olabileceği kabul ediliyorsa, bunların grup olarak derneğin çatısı altında derneğin ve öğrencilerin sorunlarına ilişkin bağımsız görüşler geliştirmeleri, bunlara taraftar bulmaya çalışmaları, neden öğrenci derneklerinin bağımsızlığına gölge düşürsün? Burada altı çizilerek vurgulanması gereken ilke; farklı eğilimler çerçevesinde gruplaşan gençlerin, çalışmalarını ve sorunlarına ilişkin tartışmalarını öğrenci derneklerinin varoluş amaçlarına bağışım kımaları, bu zemini kaybetmemeleridir. Ve buna bağlı olarak farklı görüş ve eğilimden kişi ve grupların dernekler içinde birarada varoluşu gerektirir. Ve elbette benzer siyasal görüşler etrafında gruplaşmalar oluşacaktır. Buna karşı çıkmak, 'güdümlenme' vb. gerici terminolojiden kaçınma, kavramlara bunun önünü kesmeye çalışmak, insanı yanında olmak istemediği güçlerin yanına götürür. Kısacası sağlı solu gürlütler olur ama bu kervan yürür.

Öğrenci gençlik kendi yığınsal sendikal örgütlerini yaratma sürecinde önüne çıkartılan politik gerginliğe, olumsuz koşullara ve keyfiliğe dayalı engelleri aşarak önemli bir aşamaya ulaşmış bulunuyor. Bu engelleri kaldırılık, bilinç ve sorumluluk duygusuyla aşmışlardır. Kendi kitlesinin ve kendisinin gücüne güvenen öncülerin kararlılığı, bilinç dayanan ısrarlılığı karşısında karşı güçler adım adım gerilemiş, karşı propagandanın ve yalan makinalarının, aba altından sopa göstermenin yarattığı kuşku bulutları, güvensizlik, umutsuzluk dağılmaya yüz tutmuştur.

Bugün kuruluş sürecinin ilk olası sorunlarının aşılmasından anlaşılması gereken demekleşme çabalarının kazandığı yaygınlıktır. Dernek kurma çabaları bugün üç büyük üniversite kentinin dışına taşmış, üniversite gençliğinin bulunduğu diğer Anadolu kentlerine de yayılmıştır. Bu yaygınlık aynı zamanda derinleşme ile birlikte oluşmuş, üç büyük kent dernek kurulması fakültelerinde de yoğun bir örgütlenme çabası ve isteği oluşmuştur.

Gelinen bu aşamada öğrenci gençlik gözlerini yeni ufuklara çevirmiştir.

Gelinen bu aşamada, öğrenci gençliğin önüne, önderlerinin önüne birbirine bağlı iki sorun koymuştur. Birincisi, kuruluş sürecinin yasal ve fiili sorunlarını aşmış bu derneklerin, en geniş kitleleri derneklerinin çatısı altında toplamak, demokratik merkezîyetçi ilkeler çerçevesinde örgütlemek ve kendi sorunlarının çözümünü doğrultusunda etkin güç haline getirmek. İkincisi, tek tek birimlerde, fakültelerde oluşturulmuş bu güçleri, ulusal düzeyde birleştirmek, tek bir ses ve tek bir güç haline getirmek. Daha geniş kitlelere ulaşmak sorunu ile ulusal düzeyde güçleri birleştirmek sorunu birbirine bağlıdır ve birbirine bağlı ele alınmak zorundadır.

Aynı ayrı öğretim birimlerinin taşıdıkları özgün yanlara bağlı olarak, birim öğrenci sorunlarının çeşitlilik ve birimden birime farklılıklar gösterdiği bir gerçektir. Bu nedenle öğrenci derneklerinin örgütlendikleri birimlerin özelliklerine bağlı olarak özgün çalışmaları olacaktır. Ancak bu özgün sorunların yanında ve daha belirleyici olan ortak sorunlar söz konusudur. Öğrenci gençliğin ulusal düzeyde ortak sorunları, öteden beri olmakla birlikte YÖK'ten sonra bu ortaklık birim sorunlarını belirleyecek ölçüde belirleyici önemde olmuştur. Öğrenci için son derece yaşamsal sorunlarla ilgili konulara ilişkin kurallar (sınıf geçme, harç, disiplin vb.) bütün üniversite birimlerinde aynıdır. Hiç bir öğretim birim öğrencileri ve dernekleri bu kadere tek başına müdahale etme gücünde değildir ve olamaz. İşte bu ortak statü, öğrenci hareketinin ulusal düzeyde birliğinin yaratılmasını zeminini oluşturuyor. Zorunluluğunu vurguluyor.

Ulusal düzeyde öğrencilerin birliğinin en uygun örgütlenme biçimi nedir? Bu sorunun Ulusal Öğrenci Birliği'nin örgütlenme biçimi sorununun öncelikli cevabı, birliğin güçlü birim örgütlerine dayanması gerekliliğidir. Ulusal düzeyde birlik, güçlü birim örgütlerine dayandığı ölçüde bir anlamı olur. Bunun en elverişli biçimi ise, fakülte öğrenci derneklerinin iller düzeyinde birleşerek federasyonlaşması, bu federasyonların da illat düzeyinde ulusal bir konfederasyon çatısı altında toplanmasıdır. Böyle bir model, güçlü taban örgütlerinin inisiyatifini kısımdan ulusal düzeyde birliğine sağlamaya elverişlidir.

Ulusal öğrenci birliğini yaratmada öngörülen bu yetkin biçim, Demekler Yasası'nın getirdiği sınırlamalar (Kamu yararına çalışan dernek olma ve bu kararın bakanlar kurulunda olması) ve bunlarınkısı zamanında aşılmasının olanaklılığı bizi buolda ileri adımlar atmamıza olanak sağlayacak yeni biçimler bulmaya zorluyor. Öğrenci gençlik ve onun önderleri bir yandan anti demokratik bu sınırlamanın açıkça çıkartılması, kaldırılması yönünde yoğun ve etkin bir çanışma yürütürken, diğer yandan da ulusal düzeyde tek ses ve gücün oluşması için bugünkü yasal düzenlemeler içinde yapabileceklerini yapmaya, önderindeki görevleri başarmaya en uygun biçimleri yaratmaya yönelmelidirler.

Gelinen aşamada birbirine bağlı iki sorunun öğrenci gençliğin önünde durduğunu söyledik: En geniş kitleleri fakülte derneklerinde örgütlemek ve bu fakülte derneklerinin, ulusal düzeyde güçlerini birleştirmek. Bu iki bağlı görevi, birlikte kaldırabilecek en uygun biçim bütün birim ör-

ayhan

Yeni Ufuklara ya da Federasyona Doğru

Akın Gür

gütlerinin aktif katkısı, yönlendirmesi ve deağı ile çıkartılacak sendikal öğrenci dergisidir. Böyle bir araç, hem geniş öğrenci yığınları ile dernekler arasında sıkıntı çekilen bağı kuracak, hem de tek tek fakülte derneklerini bir araya getirecek bir araç olacak.

Bu sendikal öğrenci dergisi etkin bir örgütlenme, propaganda ve koordinasyon aracı olacaktır. Yüzlerce tek tek insanın ulaşamayacağı propaganda gücüne, bu yayınlı ulaşacaktır. Çünkü hem çok geniş kesimlere ulaşma yeteneğine sahip ola-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

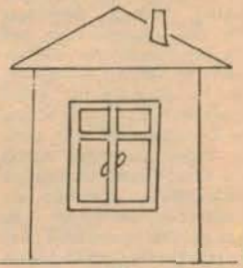
cak, hem de örgütlenmeye, sorunlara ilişkin fikirleri, tek tek insanlardan daha yetkin biçimde savunabilecektir. Güçlü bir koordinasyon aracı olacaktır çünkü bir birimde olup bitenler, hem o birimden habersiz binlerce öğrenciye ulaştırılacak, hem de başka birimlerde benzer sorunlarla karşı karşıya olan binlerce insana ulaşacaktır. Bu hem bilgi, hem de deney aktarımıdır. Bu ikisinin en seri biçimde ulaştırılmasının önemi ise anlatılmayacak kadar açıktır. Bunların önemini anlamak için günlük bir gazetede öğrencilerle ilgili haberlerin yarattığı ilgiye bakmak yeterlidir. Baştan başa öğrencilerin ekonomik demokratik sorunları ile dolu bir derginin, bütünüyle öğrenci gençliğin ilgi alanına yönelik bir derginin, bütün öğrencilerin ortak bir sesinin etkisi, günlük basında çıkan haberlerin etkisinin kat ve kat üstünde olacağı ise tartışılmaz.

Böylesi bir öneriye çeşitli çevrelerden itirazlar gelmektedir. İtiraz edenlerin görüşleri şöyledir. Birim örgütler, fakülte dernekleri henüz kendilerini kanıtlamış, oturmuş geniş yığınları kucaklar olmaktan uzaktır. Bir çoğu kongrelerini yapmamış, seçilmiş yöneticiler işbaşına gelmemiştir. Bu nedenle, ulusal düzeyde güçleri birleştirme yönünde atılacak adımlar erkendir. Kaldı ki, bugün dergini kuramamış bir çok fakülte vardır. Bu nedenle federasyona yönelik adımlar bu birimlerin iradelerine ipotek koymak anlamına gelecektir. Her davranışımızda her kararımızda olduğu gibi yine kitlelere gidelim, onlar karar versin, böyle bir derginin çıkışına.

Dergi fikrine ve zamanlamasına itiraz eden kimseler, hemen federasyona giden önemli köşe taşı olacak dergiyi çıkartmak yerine, önce ilkele-ri tartışalım, ayırım noktalarımızı ve ortak noktalarımızı belirliyeim. Bütün öğrenci dernekleri bu ilkelere anlaşınsın, daha sonra derginin çıkıp çıkmayacağına karar verilsin demektirler. Özet olarak itirazcıların itiraz noktaları bunlar.

Hemen belirtilmeli. Bütün bu itirazlar temel bir sorumluluktan uzak olmak anlamına geliyor. Atları arabanın önüne koymak anlamına geliyor. Sorumluluk sürekli atların doğru yere konulması gerektiğine bakmayı gerektiriyor.

İtirazları tek tek yanıtlayalım. Tabanı temsil etmeyen yöneticiler, bu işe karar vermesin, kitleleşme sağlansın, kongreler yapılsın, meşru temsilciler seçilsin, ondan sonra bütün derneklerin ortak sesi olacak dergi önerisi tartışılmalı, görüşünü ele alalım. Bu aşamada derneklerin ve şimdiki dernek yöneticilerinin meşruluğunu tartışmak dernek yöneticilerine düşmemelidir. Zaten böyle bir tartışmaya, gericiilik, elindeki bütün olanakları kullanarak

o boyutta da temsilcilerin ve yöneticilerin meşruluğuna ilişkin kuşku bulutları yaratmaya devam edeceğimiz şimdiden görmek gerekiyor. Ayrıca, kitleselleşmeyle meşruluk sorunlarını birbirine karıştırmak yapılacak en büyük yanıltır. Herşeyden önce kitleselleşmenin önü yoktur. O zaman, iki sorunu birbirine bağlamak meşruluğu her zaman tartışma gündeminde tutmuş oluruz. Bu da yanlış olur. Derneklerin ilk kuruluş günlerini anımsayalım. Dernek kurmaya kalkışan öncüler, aylarca yedi yürekli demokratik haklarına sahip çıkma kararlılığı gösterecek insan aradılar. Biz meşru değiliz, derneklerin kurulmasına kitleler karar vermiş denilirdi, bu sözler mücadelede yan çizmek, oturup gevezeliklerle oyalanmak, bugünleri belki de yanları beklemek anlamına gelecekti. Bilinç kararlılık, cesaret herkeste eğitim düzeyinde bulunmuyor, bulunmadığı gibi kitleler mücadeleye dünyanın hiçbir yerinde aynı zamanda ve hep birlikte girmiyorlar. Bunu anti demokratik bulmak, hayattan gerçeklerine gözleri kapatmak anımsamaya geliyor.

Özet olarak bu mantık, kitle hareketinin gelişmesinde bilinçli öncülüğü küçümsemek ve kendiliğindenliliği abartmak demektir. Popülizmin sevimliliğinde uyuskuğu teslim olmak demektir. İkinci itiraz noktası olan, "önce 'ilkeleri' tartışalım, sonra anlaşabilirsek ortak eylemiz olacak dergiyi çıkartalım" görüşünün değerlendirmesi, sendikal örgütler, siyasal gruplar ilişkisinin değerlendirmesini gerektiriyor.

Aslında 'ilke' diye sözünü ettikleri şeyin ne olduğu açık değildir. Elbette iş yaparsak, işi

yaparsak işe ilişkin, işin yapılış sürecine ilişkin birtakım ilkeleri tartışmak istemeleri son derece doğaldır. Bunlar tartışılmalı ve açıkça ortaya konulmalıdır. Bu tartışma, pratik bir amaca yöneliktir, somut sorunların çözümüne yöneliktir. Bu nedenle de anlamlıdır. Bu çerçevede tartışılacak ilkeler neler olabilir? Böyle bir derginin içeriği ve işlevi ne olacaktır, bu tartışılabilir. Bu da bir ilke tartışmasıdır. 'İlkeleri tartışalım'dan anlaşılması gereken budur. Bundan da ileriye götürüp daha teorik daha kavramsal, genel siyasal çözümlemeye dayalı bir ilke tartışması, daha ideolojik bir tartışma ilkeleri tartışalım' sözünün dışında bir anlam taşır. Bu türden tartışmalar da yararlıdır ve olmalıdır. Siyaset yaşamının öğrencilere dayatıldığı bir ortamda siyaset yaşamını kendi ellerimizle koymayız. Buna kimsenin hakkı yoktur. Ancak bu tartışmalar, hareketin önüne gelip dayanmış sorunların çözümünü yönünde adımların atılmasını engellememelidir. Aslında çok üst düzeyde soyut ideolojik tutumlar, kavramlar somut sorunların çözümüne katkıda bulunmak genel, bir bakış ve uyum sağlamak için vardır. Genel doğrular olarak gördüğümüz şeyleri tekrarlayarak sorunlar çözülmediği gibi, bunlarda anlaşma sağlamak da daha zordur. Önemli olan her kesimin, her ideolojik tutumun sorunları temelinde ete kemiğe büründürülmesidir. İlkeler, örneğin dergi alanında somut bir biçimde ifade edilemiyorsa, "ilkeleri tartışalım" sözü anlamını yitirir.

Şunun altını urada çizmek gerekiyor. Ne geçmişte ne de şimdi farklılıklardan ortak çıkarılan ön plana getirmeden güçleri birleştirmek olanaklı

değildir. Ortak görüşlerin altına çizmeden, farklı görüşlere saygı gösterilmeden bir birlik oluşturulamaz, ama ortak noktalar, ortak çıkarlar somut olmalıdır. Soyut ilkelere birleşmek yerine, somut işte birleşmeye çalışmak ilke olmalıdır.

Bu, farklı görüşlerin, kendi görüşlerini terketmeden birlikte iş yapabilmelerinin temelini oluşturuyor. Sendikal örgütlerde çok farklı görüşlerden insanların olması ama aynı çatı altında iş yapabilmeleri, aynı hedeflere birlikte yürüyebilmeleri bu temelde sağlanır. Polemikler ve tartışmalar somut konularda olmalıdır.

Sendikal hareketlerin, içinde çok farklı görüşten insanların, grupların barındıran örgütleri, ortak hedeflere bölünmeden, tersine güçlerini artırarak varabilmelerinin bir diğer ilkesi, 'azınlığın çoğunluğa tabiği' ilkesidir. Kararlar alınırken azınlık kendi görüşlerini, serbestçe çoğunluk haline getirecek koşullara sahip olması ama karar alındıktan sonra, azınlık çoğunluğun kararlarına uymalıdır. "Bu kararlara uymuyorum" demek, hareketi bölmek demektir. Bu ise salt kendisine değil, hareketin genel çıkarlarına da zarar vermek tir. Kendi kaderi ile öğrenci eylemlerinin kaderinin bir olduğunu görememek, osorumluluğuna sahip olamamak demektir.

Kuşacları itirazlar yersiz ve tutarsızdır. Sorunları çözmeye yönelik değildir. Başka kaygıların sonucudur. Bu kaygılar da yersizdir.

Öğrenci gençlik kuruluş sürecinin önemli sorunlarını aşmış, birliğini ve gücünü artırmış olarak yeni ufuklara doğru yönelmiştir. Yeni ufuklarda başlanı, birliğinde ve de kararlılığında.

dünya barış hareketinin büyük kaybı

OLOF PALME

STOCKHOLM/28 Şubat/1 Mart'a bağlayan gece İsveç Başbakanı ve Sosyal Demokrat lider Olof Palme şu satırları yazıldığı sırada henüz bilinmeyen birinin kurşunuyla yaşamını yitirdi. Yanında bulunan eşi Lisbet Palme ise katilin ikinci kurşunundan çok hafif yarayla kurtuldu. Olof Palme ve eşi herhangi bir vatandaş gibi gece sinemaya gitmiş ve yürüyerek dönmekteydiler. Eski başbakan, polis korunması istenemişti. İsveç'te politikacıların korunmasız dolaşmaları, bu ülkede alışılmış bir demokrasinin geleneği olduğu gibi. Olof Palme'nin bu konuda kendine büyük özgürlükler tanıdığı da bilinen bir gerçektir.

30.1.1927'de Stocholm'de doğan Olof Palme politikaya üniversite öğrencisiyken girmiş ve kısa süre içinde sosyal demokrat partinin gençlik kolunda kendini göstermişti. Daha sonra partinin o zamanki lideri ve başbakan Tage Erlander'in yanında danışmanlık görevine getirildi ve iki yıl sonra İletişim Bakanı oldu (1965). 1969'da parti başkanlığı görevine getirildikten sonra başbakanlık görevini de devraldı. Bu görevi, toplam 11 yıl sürdürecekti. 6 yıl da muhalefet başkanı olarak kalan Olof Palme, çarpıcı konuşması, şakacı ama iğneleyici aldirganlığı ve uluslararası kişiliği ile yerli ve yabancı kamuoyunda kendine çok özgün bir yer edindiği.

Dünya halkları onun ölümünü büyük bir üzüntüyle karşıladıysa bunun en önemli nedeni, Palme'nin kalıcı bir barış sağlanmasi için gerekli silahsızlanma ve gerginliği azaltma konularında çok önemli çalışmalar yapmış olmasıdır. Daha 1968'de bakanken Amerika'nın Vietnam'a saldırmasını sert şekilde kınayıp, o zamanki

Palme, 1968'de Kuzey Vietnam'ın Moskova Büyükelçisi ile Stockholm'da ABD'yi kınarken.

runları Bağımsız Komisyonu'nda gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasındaki ilişkiler konusunda çalışmalar yapmakta olan Olof Palme, ayrıca Palme Komisyonu olarak adlandırılan Uluslararası Silahsızlanma ve Güvenlik İşleri Bağımsız Komisyonu'na başkanlık da etmişti. Bu komisyonun Birleşmiş Milletler'e sunduğu Orta Avrupa'da nükleer silahlardan arındırılmış bir koridor oluşturulmasını içeren öneri dünya barışseverlerinde büyük ilgiye karşlanmıştır.

İspanya'nın kara günleri sırasında, Yunanistan'da albaylar cuntası baştaayken aralıksız olarak bu ülkelere demokrasinin gelmesi için dünya kamuoyunu harekete geçiren Olof Palme; ayrıca Vietnam, Nikaragua ve Küba devrimlerinin Batı'daki en büyük savunucusu olmuştu. Papandreu ile Gonzales'in, Palme'nin öldürülme olayından son derece sarılsmış olarak söyledikleri sözler ve diğer üç ülkede bürden ortak ulusal yas ilan edilmiş olması, bu örnek devlet adamlarının çabalarının boşa gitmediğini gösteriyor.

Olof Palme'nin diğer blokuz ülkeler arasında da büyük dostları vardı. Örneğin Tanzanya ve onun önceki, efsanevi başkanı Nyerere, kendisinin ekonomik desteğini hiç eksik etmediği ülkelerin başında geliyordu. Olof Palme, Sovyetler Birliği'ni birçok kez sert şekilde eleştirdiği halde, Doğu'dan gelen önerilere ıctenlikle ilgi gösteren belki de tek Batı lideri olmayı başarmıştı. Örneğin Gorbacov'un nükleer patlamaları durdurma süresini karşılıklı olarak uzatma önerisini alkışlamış, ABD'nin hiçbir bahane göstermeden olumlu yanıt vermesi gerektiğini söylemişti.

Kuzey Vietnam'ın Moskova büyükelçisiyle birlikte Stockholm'de birlikte yürümüştü. ABD ile İsveç arasındaki ilk kez o gün sürgün ilişkisi, daha sonra Palme'nin başbakanlık döneminde, Amerikan büyükelçisinin İsveç'i terketmesi ile sonuçlanmıştı. Olof Palme, Amerika'nın Nikaragua'daki çeteleri desteklemesini, Angola'daki paralı askerlere arka çıkmasını da aynı şiddetle kınamış, Güney Afrika sorununa çözüm bulunmasının gecikmesinde en büyük suçunu yine Beyaz Saray'da bulmuştu.

Brand Komisyonu olarak adlandırılan Uluslararası Kalkınma So-

2 Eylül'e birlikte dayatılan **devlet yapısı**, toplumumuza öylesine dar geldi ki, ülkemiz tarihinde görülmemiş genişlikte sosyal güçler, muhalefet konumuna yöneldiler. Demokrasi tartışması, birbirinden çok farklı renklerle taşıyan siyasal akımların gündemine girdi. Gerçekten bütün belirtiler, demokrasi özleminin işi anı, aydın kesimler, orta katmanlar içinde genişleyip güçlenmekte olduğunu gösteriyor. Bununla da kalmıyor, geleneksel egemen sınıflar blok'u çatlıyor, kimi burjuva siyasal akımlar rejimle uzlaşmak yerine, kendi çaplarında demokratik açılımlar öneriyorlar. Kuşkusuz birbirinden farklı özellikler taşıyan sosyal güçler, kavgaya kendi dünya görüşlerinin etkisini sokuyorlar. Demokrasi özleminin yankı bulduğu sosyal tabanın çok renkliliği sorunların çözümüne yönelik ideolojik yaklaşımların çeşitliliğini de beraberinde getiriyor.

Kısa sürede başarılı adımlar atan demokratik öğrenci hareketi içinde uç veren kimi tartışmalar da, toplumumuzdaki demokrasi özlemine seslenen bu çok renkli ideolojik etkilerin gençlik içindeki yansımaları olarak değerlendirmek gerekiyor. Bu açıdan bakıldığında mücadeleye katılan taraflarda aralarında beliren kimi görüş ayrılıklarını soğukkanlılıkla ele almak ve bunun her aşamada kaçınılmaz olduğunu görmek gerekir. Burada önemli olan demokrasi mücadelesinin başarısının, mücadelede yer alan güçlerin birliğinden geçtiğini akıldan çıkartmamak, gelişmesi muhtemel sektör eğilimlere baştan prim vermemektir. Bu bağlamında, tartışmaların demokratik öğrenci hareketini zayıf düşürmeyeceğini, tersine güçlendireceğini öne sürmek yanlış olmaz. Biz burada tartışmaların yoğunlaştığı belli başlı noktalardan birisi olan öğrenci derneklerinin iç işleyişini de nasıl bir anlayışa dayanmalar gerektiği konusuna ilişkin görüşlerimizi kısaca açıklamaya çalışacağız.

Bugün bu konuyu tartışan hemen herkes söze, öğrenci derneklerinin ne olduğu, hangi sosyal gereksinimin sonucu doğduğu sorusuna ilişkin görüş belirterek başlıyor. Konunun tartışmacıları arasında bu noktada görüş birliğinin olduğunu söylemek mümkün. Öğrenci derneklerinin birer demokratik kitle örgütü olarak, öğrenci gençliğin çıkar birliğine dayandığı, ve bu çıkarların savunulması için birlikte bir baskı gücü oluşturmamanın aracı olarak işlev görmesi gerektiği düşüncesi genel kabul görüyor. Ancak sorun, 'derneklerin bu işlevi yerine getirebilmeleri için nasıl bir yapı oluşturmaları, hangi işleyiş ilkelerine dayanmaları gerekir' noktasına geldiğinde iki ayrı yaklaşıma ortaya çıkıyor. Birincisi, her türlü kurumsallaşmayı, yönetici organları, merkezileşmeyi reddeden, kendi deyimleriyle 'yeni tür demokrasiye' dayanan bir işleyiş savunana eğilim. İkincisi, kitlelerin demokratik katılımı temelinde merkezileşmeyi savunan eğilim. Yani, demokratik merkezîyetçilik kavramında ifadesini bulan anlayış.

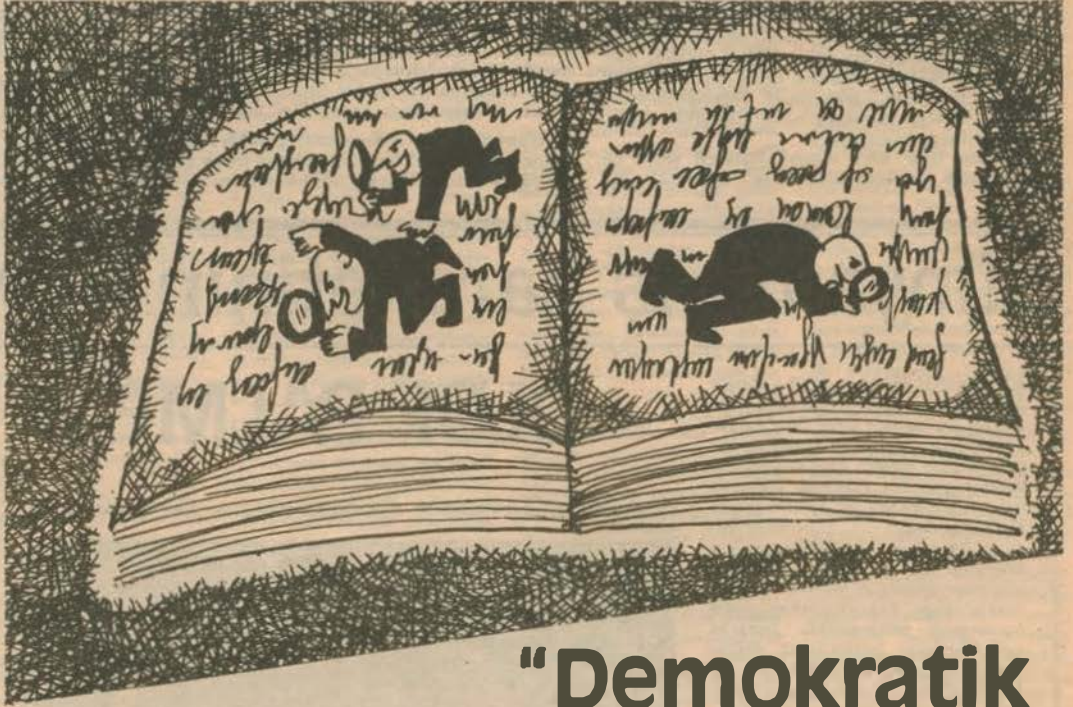
"Yeni tür demokrasiyi" savunan eğilim inandırıcı olma şansını, kendi düşüncelerinin sağlamlıklarından çok, demokratik merkezîyetçilik kavramının içerdiği çarpıtılmaya bağlanış görünmektedir. Bu görüşe göre demokratik merkezîyetçilik, bürokratik,

donuk yapılara yol açar, katılımdan, derneğe üye olunmasını ve desteklenmesini anlar, fakat tabanın karar süreçlerine katılımları öngörmez ve bütün demokratikliği yöneticilerin seçimiyle iş başına gelmesinden ibarettir. Kısacası, demokratik merkezîyetçilik kitleleri edilecek bırakan, yetkileri bir avuç bürokrat yöneticiden toplayan bir işleyiş tarzıdır. Evet iddia budur. İddia bu olunca da bilerek veya bilmeyerek yapılan yanlışları düzeltmek bize düşüyor. Demokratik merkezîyetçiliğin derneklerin işlevini yerine getirmesinin neden zorunlu bir koşulu olduğuna geçmeden önce bu illeyle amaçladıkları yapıları ne ölçüde,

güçsüz, kof bir oluşum yaratmaktan ileri gidilemez. Ancak baskı gücü oluşturmama başka bir koşulu da bava vardır. Derneklerin varoluş nedenlerinin gerektirdiği kararları zamanında alamayan, alınan kararları yönünde hep birlikte davranma disiplini gösteremeyen bir yapıya da hiç bir güç ifade etmeyeceği açıktır. Sosyal mücadeleler hakkında çok az bir fikri olanlar bile bilirler ki, belli bir sosyal mücadelede yer alan güçleri bir araya getirmek, bunları tek bir hedefe yönlendirmek, dağıtık eylemleri birleştirmek, uyumlaştırmak merkezi bir yönetimi zorunlu kılar. Böyle bir yönetici merkez olmadan ve bu merkezin demokra-

yok etmek anlamına gelir. Eğer demokratikleşmenin, en basit ve baskı istemlerinin bile elde edilmesinin, uğrunda verilecek mücadele ile gerçekleştirileceği doğruysa baskı grubu oluşturacak yapıların da işleyiş ilkelerinin mücadeleden gerçeklerine dayandırılması gerekir. Altını çizerek yeniden belirtelim ki, uğrunda mücadele gerektiren amaçlar etrafında birleşen topluluklar, karar alma süreçlerini ve çalışma tempolarını diledikleri gibi ayarlayabilme özgürlüğüne sahip değildirler. Yaşam, onların gönlünün istediği hızla ilerlemez. Sosyal mücadeleler, bu mücadeleye katılanların önüne öylesine zengin ve peşpeşe

Doğrulanmış Bir İlke

"Demokratik Merkezîyetçilik"

Serdar Can

ğünün açık seçik ortaya konması gerekiyor.

Demokratik merkezîyetçi anlayış her üyenin dernek çalışmalarına aktif katılımını, tabanın yapılacağı her işle söz ve karar sahibi olmasını öngörür. Karar süreçlerine katılım kesinlikle, karar alma yetkisine sahip yönetim organlarının üyelerinin taban tarafından seçilmesiyle anılır değildir. Olmamalıdır. Sötm koşullar, üyelerin, alınacak kararlara ilişkin serbestçe görüş oluşturmalarına, bu görüşlerini hiç bir engelle karşılaşmadan savunabilmelerine ve alınacak kararlara doğrultusunda pratik çalışmalarda yeteneklerine uygun görevler üstlenabilmelerine elverişli biçimde düzenlenmelidir. Demokratik merkezîyetçilik kavramıyla ifade edilen örgüt içi demokrasi anlayışı budur. Ve baştan beri de savunulan bundan başka bir şey değildir. Çünkü biliniz ki, geniş kitlelerin bilinçli, gönüllü ve etkin katılımına dayanmayan hiçbir yapı, baskı gücü oluşturmaz. Bu sağlanmadan geniş üye sayılarına da ula-

tık temele dayanan gönüllü katılım görmüş otoritesi olmadan geniş kitlelerin ortak davranışını gerçekleştirmek olanaksızdır.

Ayrıca herkes bilir ki, önderlik sadece bir ihtiyaç değil, zaten sosyal bir gerekliliktir. Yani, biz istesek de istemesek de yaşamın kendisi, önderliği üretir. Aynı çabayı paylaşan bireyler arasında, deney birikimi, bilinç, beceri gibi unsurlarla sivrilen, genel topluluk üstünde doğal bir ağırlık kazananlar mutlaka çıkacaktır. Tabanın güvenini kazanmış bu önderlere örgütlü mücadelenin kaçınılmaz kıldığı yönetim yetkilerinin verilmesini savunmak, daha da ötede her türlü önderlik kurumuna güvensizliği ve düşmanlığı teşvik etmek, kitlelerle, onların içinden çıkmış en bilgili, en girişken, yetkin unsurların arasında ki doğal bağların yıpranmasına yol açar. Kendi kendini yok eden bir makine gibi, kitle eylemi, kendi içinden sivrilen en yetkin, verimli uçları budayan, yok eden bir hareket dönüşür. Bu durum, savunucularının deyimiyle 'kendini gerçekleştirmek' değil, aksine, kendini

sorunlar yığar ki, zamanında alınamayan her karar, takınılamayan her tavır mücadelenin mevzilerinden sökülüp atılmasına sonucunu yaratır.

Güncel ve kolay anlaşılır bir örnek verelim. Bu günlerde YÖK her üniversitede tek dernek kurulmasına yönelik bir yasal düzenleme baskı grubu oluşturuyor. Konu bütün dernekleri ve öğrencileri ilgilendiriyor. Şimdi, "Yeni tür demokrasi" cilerin 'kendimizi gerçekleştirmeye' kalkışak ve en geniş (en geniş ölçülerde de belli değildir) öğrenci kitlelerinin aktif tartışma ortamını yaratmayı mı beklessek acaba, tavır belli etmek için? YOK'ün bu düzenlemesine anti demokrasi bulmamıza karşın, "en geniş" kitlelere danışmadan, onların "bu düzenleme anti demokratiktir kararınıza" katılıp katılmadıklarını bilmeden, görüşümüzü açıklamamız mı? Açıklamak, bu "yeni tür demokrasiye" çabamız mı? Gerçekten en büyük öğretici, yine hayatın kendisi oluyor. Hayatın karmakarışık küçük bir gerçek, kimi zaman cazip sözcüklerle allanıp pullanmış 'kocaman' teorileri silkeleyip bir tarafa atıyor. Savunucularını açıkla-

Yurtlara ilişkin sorunlar, uzun bir süreden beri ken dinin yakıcı biçimde hissettiriyor, yurtlarda kalan öğrenciler eğitimlerini, çalışmalarını, yaşamalarını doğrudan ilgilendiren bu sorunları çeşitli biçimlerde kamuoyuna yansıtıyorlar. Yurtlara teminatlardan girip-çıkış saatlerine, düzenli aramalarla imza ve izine ilişkin kurallara, kitap okuyamamaktan yetersiz beslenmeye sağlık hizmetlerinin olmayışına dek uzanıyordu bu sorunlar. Öğrenciler, hem yurtlarda uygulanan katı kurallardan gözetek bir "tatsız disiplin" ile döngüsel olarak sıkışıyor, hem de yalın önelim bir bölümünü geçirdikleri yurtların daha sağlıklı, daha rahat, daha "insana yakışır" duruma getirilmesini gerektiğini vurguluyorlardı. Ancak, tüm bu istemler karşısını bulamadı. Sorunlar gittikçe artarken, çözümler getirilmedi, en azından çözümlerin alınması yolunda yöneticilerin çaba gösterdikleri görülmedi. Bu durum, yurtlarda kalan öğrencilerin eğitimlerindeki verimi, ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkiledi.

İşte 12 Mart gecesi HO Merkez Öğrenci Yurtlarında yaşanan olaylar, sorunların, baskının bu denli yoğunlaştığı bir ortamda oluştu, gelişti, bir süreçte her akşam 21.30'da başlayan ve öğrencileri çabuklanarak, dinlenmelerinden alıkoymak saat 24'te kadar devam eden imza uygulaması, 12 Mart akşamı, tüm imza kağıtlarının bir araya toplanarak tek bir masada bulundurulması ve imzalanması her öğrencinin kınışığını kontrol

edebinceyle dala da güçleştirilmişti. Gereksesi anlaşılmayan bu uygulamaya itiraz eden öğrenciler ise imzayı denetleyen görevlilerin olumsuz tepkileriyle karşılaştılar. Ve HO kız ve erkek yurtlarından arkadaşların sayfa- larında yayımlanan söyleşilerde dile getirdikleri olaylar gerçekleşti,

Bu arada, okul ve yurt yöneticilerinin olaya yaklaşımı da, buca zaman sorunlara ilişkin kalınmanın bütün gerçekçilikle yönetmekle öğrencilerin davranışlarının haklılığına da kanıtlan nitelikteydi. Önce yurt yöneticileri, öğrencilerin son derece yazgımsal iteklerinin altında çeşitli siyasal amaçlar olduğu üzerinde durdular. Hatta bir yöneticinin öğrencülerin istemlerinde haklı olduğunu kabul etmesi karşın, "benim sizlere verdiğimiz her taviz, arkamızdaki güçlere verilmiş bir taviz olacaktır" demek olayı iyice aydınlatı. Öğrencilerin haklı istemleri doğrultusunda yurtlarda yapılacak olumlu düzenlemeler, birer taviz olarak değerlendirilemeyecekti.

Daha sonra bu değerlendirme, yurt öğrencilerine yönelik tehditlerin artmasıyla birleşti. İkkin 20 öğrenci "olaylar nedeniyle" yurtlardan atıldı. Ancak bu kez de, bu öğrencilerin suçluluğunu kabul etmeyen 430 öğrenci "bu cezamız haklılığına inanmıyoruz" yapılan suçla, aynı cezamız bera da uygulanmasını istiyor" şeklindeki itiraz dilekçe- lerini HO Yurtlar Yönetim Kurulu'na ilettiler. Çerek bu girişim, gelecek öğrencilerin dört gün süren olaylar sırasında davranışları öncüllü bir geçiş karşılık geliyordu; olayın yığılma bir protesto eylemi olması ve tüm öğrencilerin birlik ve dayanışmasıyla gerçekleşmesi. Çerçekte, HO yurt yöneticileri de bu olgunun aynında ve ortaya birliği bölmeye yönelik söylemlerin atılması da bu yüzden. Yöneticiler, biraz dilekçesi veren öğrencilere değişik bir baskı ile karşılık verdiler ve bu öğrencilerin birer pişmanlık dilekçesi vermedikleri halinde işle- rin emniyete sevk edileceği yolundaki sözler çevreye yayıldı. Bu sözlerle yaratılan tehdit öze-

rine, bazı arkadaşların hakkı olmalarına karşın "arkadaşların hakkında verdiğim dilekçenin, pişmanlık duyduğum için geçer- siz sayılmaması saygılarına arz ederim" biçiminde dilekçe etme durumunda kaldıkları ögre- nildi. Olaylar sürerken, bir yerel gazete başta olmak üzere diğer birkaç yayın organının konuya saygılarında yer vermiş olmaları- na karşın öğrencilerin birleştik- leri gibi günlük gazetelerin öncem- li bir bölümü gelen duyuruları göstermemişti. Ancak kamuoya ve bazı milletvekillerinin konuya ilişkin, öğrencilerin karşısına çı- kan yöneticilerin yumuşamasına neden oldu. Yurt Yönetim Ku- rulu 21 Mart günü toplantı- na 14 Mart günü verilen 20 ögrenciyi yurttan emniyet azaltılma- rına kararını verdi. Eskiden Cuma-Cumartesi günleri 21.30'a kadar olan izinler 23.30'a dek uzatıldı, öğrencilerin ailelerinin yamaç giunek için alması gere- ken mameket formları artık yal- nızca milli bayram ve resmi ta- dil günlerinde değil, hafta sonları da veriliyor.

Ancak haklılıkların tüm kamu- oyanca kabul edilen öğrenciler- rin elde ettikleri bu kazanımlar, sorunların bittiği anlamına gel- miyor. İkkin HO yurtlarından alınmayan kararlaştırılan 20 ögrencinin velisi ile toplantı yapan yurt yöneticilerinin bu süreci il- gi çekici: "Biz bu öğrencilerin suçlu olmadıklarını biliyoruz ama olayı bastırarak için attık." Daha da ilginç olanı, yöneticiler- in 20 öğrenciyi yurtlara geri aldıktan sonra, "biz kimlerle iştirak ediyoruz" diyorlar. Araştır- ıp olanı araştır" şeklinde konuşmayı sürdürüyorlar.

Bu durum da yetkâberin, ögrencilerin hakkı istemlerini nasıl bir yaklaşımla gösterdiklerini bel- geler nitelikte. Oysa HO Öğrenci Derneği yönetimi kurulu tarafın- dan yapılan 12 Mart'ta HO Merkez Yurtlarında gelişen olaylara ilişkin açıklamanın son bölümü, böylesi bir olumsuz tutumun be- delini de dâde getiriyor:

"Öğrenci sorunlarına dayalı olmasın gelen üniversite yöneti- mimize (isteyince kalır, isteyince gider) mantığı ile hareket etmesi de, bu sorunlara nasıl bakıldığını gün ışığına çıkartmaktadır. Yu- karıda bahsettiğimiz sorunlara çözümlerinin gerekliliğine inana- rak, HO yurtlarındaki tüm ögrenci arkadaşlarımızı destekliyoruz. Yöneticilerin bu sorunlara dayar- ız kalmaları, öğrencilerin bu tip olaylara itilmesine kaynaklık edecektir. Ve bu olayların soru- lununu, duyurması kalan yöneti- ciler olacaktır. Öğrencilerin te- bine alınacak her karar ve ögrencilerin yurt yöneticilerine katıl- maları öğrenci-yönetici diyalog- unun geliştirilmesi doğrultusunda önemli bir kazanç olacaktır."

HACETTEPE YURTLARINDA NE OLDU?

■ Hepimizin bildiği gibi olayların nedeni imza sistemidir. 1984'de yalnızca oda sorumluları ta- rafından atılan imzalar, daha sonra sıkıyönetimin isteği ile tek tek imza atma şekline döndürüldü. Olayların geliştiği 12 Mart günü bütün föyler bir- arada zimbalandı ve tek bir masanın üzerine ko- yulmuştu. Tek tek kimlik göstererek imza atıyor- duk. İmza olayı genellikle saatlerce sürüyordu. Hasta olanlar, ders çalışması gerekenler ya da er- ken kalkması gerekenler imza atmaya inmedikle- rinde cezalandırılıyorlardı.

■ Özellikle 12 Mart günü föylerin üst üste zimba- lanması bütün kız öğrencilerin aşığıya toplanma- sına yol açtı. Gergin bir ortam oluştu. Müdür Yar- dımcısı Abdülkadir Kural (Kadir bey), erkek yur- du idarecisi olduğu halde imzayı kendisinin de- netleyeceğini ve herkesin tek sıra olması gerekti- ğini belirtti. Daha sonra föyleri eline alarak her- kesin tek tek imzaya alacağını belirtti. Bugüne ka- dar imza atmanın böyle sorun olmadığını, bu akşam neden böyle sorun çıkarıldığını sorduğu- muza bugüne kadar yapılan imza olmadığını, bundan sonra böyle akı denetim olacağını, bu işi kendisinin uydurmadığını, yukardan böyle belir- tilmediğini söyledi. Bir çok arkadaş ders çalışmak, uyumak zorunda olduklarını, uygulamaları hakaz olduğunu belirttiler. Normalde saat 21.30'da baş- layıp, birbuçuk saat süren imza saat 1.00 olduğu halde hala bitmemişti.

■ Henüz saat 24.00 olmadan masalar dışarı çıka- rıldı ve herkesin imzalanması istendi. Ancak tek

sıra olmamız belirtildi. Saatin geç olması nede- niyle herkes çok tedirgindi ve düzgün sıra olmadı. Bu arada baygınlık geçiren ve acil servise götü- len arkadaşlar oldu.

Sıra olunmadığında imza atılmayacağı be- irtilti. Kadir bey "İmza 5'e kadar sürse de atacak- mız. Sıraya girin. Bugün 12 Mart biliyoruz musu- nu? Şimdi polis çağırırım" dedi. Sinirlenerek föyleri topladı ve imzanın bittiğini belirtti. Henüz imza atmamış öğrenciler vardı. Kadir Beyi alkışla- maya başladık. Işıklar, alkışlar yükseldi. Koridor- lara ve balkonlara çıktık. O suada erkek yurtları- dan da katılım oldu.

■ O gün bizim sıcak su günümüzdü. Bir çok arka- daş yatmıştı. Güriültüyle uyanıp aşağıya indik. Bizde imza 24.00 olmadan bitmişti. Pencerele- re gittiğimizde "imza bitti", "imzaya hayır" sesleri- ni duyduk. Aşağıda büyük bir kalabalık oluştu.

■ Olayları balkondan izliyorduk. Polise haber verildi. Polis arabaları gelmeye başladı.

■ "Polis istemiyoruz, polisle isimiz yok, isimiz idare ile, siyaset yapmıyoruz" diye bağırarak. Po- lis balkonlara projektorler tuttu. Bütün balkonlar- dan bağınıyoruz. Bunun üzerine Erdoğan Duru (Universite Genel Sekreteri) geldi. Bu arada basın menaupları da gelmişlerdi. İçeri girinelerine izin verilmedi. Kimlik bırakarak dışarı çıkan bazı erkek arkadaşlar, basın ile görüşebildiler. Polis de içeri girmede.

■ Erdoğan Duru, "imza yok" diye bağırarak er-

kek öğrencilere "yarın görüşür, hallederiz. Kala- balığı dağıttın" diye seslendi. Ertesi gün imza at- ma karar alarak yataklara çıktık. Saat yaklaşık 3.00'tü.

■ Ertesi gün saat 9.30-10.00 arası Erdoğan Duru kız yurtlarına geldi. Sorunlarımızı sordu. Herkes kendince sorunlarını anlattı. "Bu sorunlara nasıl bir çözüm bulmayı düşünüyorsunuz?" sorumuza "ben sorunları çözmeye değil, dinlemeye geldim" yanıtını verdik. Bu yönetmeliğin biten yurtlarda uygulandığı, bu şekilde davranmamızın yanlış ol- duğunu belirtti. Erdoğan Bey "gelip bize ilet- bilirdiniz" dedi.

■ Bir gece önce bize "istemlerinizde haklısınız, biliyoruz. Ama sizlerin arkanızda başka güçler var. Size vereceğimiz her tavizi onlara vermiş ola- cağız. Bu yüzden de isteklerinizi kabul etmiyo- ruz" demişti.

■ Erdoğan Bey ikinci gece geldiğinde bizden bir- kaç kişi ile görüşmek istediğini söyledi. Arşiv odasında bir kaç öğrenci ile görüşüldü. Görüşme sırasında Erdoğan Bey, Erkek yurt Müdürü Şakir Vural, Abdülkadir Bey ve tanıdığımız bir kaç kişi vardı. Bize arkadaşlarımızı dağıtmaları ko- nusunda ikna etmemiz, değişiklik için söz verile- meyeceği ancak gelecek genel kurula sorunların dile getirileceği belirtildi. Bunları arkadaşlara ilet- tiğimizde daha önce de kendilerine böyle sözler verildiğini ancak yerine getirilmediğini belirttiler. Erdoğan Bey'e öğrencilerle, kendilerinin konuşma- sının daha yararlı olacağını, öğrencilerin kendileri- ne inanmadıklarını söyledik. Ancak Erdoğan Bey

sorumuzu yanıtaz bıraktı. Yurtdn dört dördük olduğunu, Kredi ve Yurtlar Kurumunun yurtlarına göre daha iyi olduğunu belirtti. Biz öğrenciler karşılaştırmaya istemediğimizi, sorunlarınıza çözüm beklediğimizi söyledik. Öğrenci arkadaşlardan oylamaya gidilmesi yolunda bir öneri geldi. Oylama ile isteklerimiz belirlendi; imza kaldırılmalı, kata çıkma yasağı kaldırılmalı, hafta içi izinler eskisi gibi olsun. Oylama üzerine Erdoğan Beyle yeniden görüşmeye gittiğimizde, rahatsız olduğu gerekçesiyle kabul edilmedi. O gece de tartışma 3.00'e kadar sürdü.

■ Sorunlar karşısında çözüm istendiğinde, yurt yöneticilerinin genel tavrı 'bu olay beni aşılıyor, yetkilerimin dışında' biçiminde oluyor. Sonuçta da sorumluluk üstlenen olmuyor.

■ İkinci gün herkes aşağıya indi. Kantinde ve salonda toplandık. İstiklal Marşı söylendi. Bunun üzerine katılım daha da arttı. Kız ve erkek öğrenciler kantinde ve salonda karışık biçimde toplandık. Birlikte imza yok diye bağırarak, İstekler dile getirildi. "Siyaset yok" diye bağırıldı. Yurt idarecileri hiçbir şey söylemeden öğrencilerin arasında dolaştılar. Saat 23.00-24.00 aralarında kız ve erkek öğrenci yurtlarının müdürleri imza yok dediler. Föyleri topladılar. Kimse imza atmamıştı. O sırada basın geldi. Yine içeri alınmadı. "Basına özgürlük" diye bağırarak. Dışarda polis vardı yine, ancak içeri girmediler. Kızlar, saat 1.00'e kadar bekledik. Normalde saat 24.00'de engeç yataklara çıkmış olması gerekiyor. O gün kimse bize uyandı bulunmadı.

■ Dördüncü gün sabah, 13 Mart akşamı belirlenen 20 kişilik bir liste açıklandı. Liste 13 Mart tarihliydi ancak bir gün sonra aslıyordu. İstediklerinin yurtla ilişkilerinin kesildiği belirtiliyordu ve hiçbir gerekçe gösterilmiyordu. O gece bu arkadaşlar için toplandık. Hepimiz dilekçeler vererek tek sorumlunun o arkadaşlar olmadıklarını, olaydan tüm yurtta kalanların sorumlu olduğunu belirttik. 450 kişi dilekçe verdi. Dilekçeler tek tek verildi. Sonra herkes yatağına çekildi. Pazar günü saat 14.00'de listedeki arkadaşların yurtla ilişkileri kesildi ve yurttan ayrılmaları istendi.

■ Rektör olaylar süresince bizimle konuşacağına, tehdit etmeyi yeğledi. Dekanlara baskı yaparak, listedeki arkadaşların okuldan atılmaları için uğraşacağını söyledi. Gerekirse yurdu kapatacağını belirtti.

■ Pazar akşamı SHP İlçel Milletvekili Ali İhsan Elgin geldi. Önce içeri almak istemediler. Ali İhsan Elgin doğrudan yöneticilerle konuşmak istediğini belirtti. Basınla birlikte idarecilerin odasına girdiler. Kısa bir süre sonra dışarı çıkan Ali İhsan Elgin "İdarecilerle konuştum, ancak olayın kendilerini aştığını söylüyorlar" dedi. Atılan öğrenciler konusunda idarecilere birşey söylenip söylenmeyeceğini ve sorumluluk hepimize ait olduğu halde neden bazı arkadaşların üzerine gidildiğini sorduğumda, idarecilerin yine aynı duyarsızlık içinde olduğunu öğrendik. Bir süre sonra odaları na çekilen öğrencilerin içinden milletvekili ile konuşan öğrenciler tek tek bulunup neden konuştukları soruldu.

■ Daha önce yurtlarda böyle yasaklar yoktu. İdareciler kendileri ile konuşmamız gerektiğini söylüyorlar. Ancak biz daha önce katlara çıkma yasağı ilk koyulduğunda kendileri ile konuşmaya gitmiştik. Bu durumun bizi rahatsız ettiğini, sorunlar yarattığını belirtmiştik. 'Kata çıkma yasağına esneklik getirilmesini ya da tümüyle kaldırılmasını istemiştik. Daha sonra yine başvuruda bulundu, ancak yalnızca sekreter ile görüşebildik. Hacettepe Üniversitesi 1957 yılından bu yana açık olmama karşın, yurt çevresinde son üç yılda olduğu kadar meyhane, kahvehane vb. açılmamıştı. Öğrenciler yaz, kış bu tür yerlere gitmek zorunda bırakılıyordu. Bu arada saat 10.10'da odasından aşağıya indiği için uzaklaştırma cezası alan arkadaşlar da vardı.

■ Saat 10.00-15.00 arası temizlik için kat yasağı konulduğu söyleniyor. Ancak daha önce biz bu işi kendimiz çok daha kısa bir sürede yapıyorduk. Şu sıralarda temizlik işlerine yardım da ettiğimiz halde bu süre çok uzun tutuluyor. Bu işleri biz yapmaz dedimizde, öğrencinin yurtlar için iş verene olduğu söyleniyor.

■ Hafta içi izinler kaldırıldı. Yalnızca resmi tatillerde aileden dilekçe getirildiğinde izin veriliyor ve Cuma günü dersin olup olmadığına bakılmadan akşama kadar bekliyoruz. Cuma akşamı aynılıp, pazar akşamı yurda dönmek zorundayız.

■ İkinci dönem öğrencilerin isteği üzerine, salgın hastalıkların vb. artması olasılığına karşılık haftada iki gün sıcak su verilmeye başlandı. Ancak sürekli sıcak su akıyor ve üçüncü kattan sonra 4, 5 ve 6. katlar sıcak suyu göremiyorlar. Alt katlarda kuyruklar oluşuyor.

■ Büyük çöp tenekeleri temizlenip onların içinde banyo yapılıyor. Ya da lavabolarla.

■ Gece yıkayıp serdiğimiz çamaşırların ipleri sabah idareciler tarafından kesiliyor. Odalara çamaşır asmak yasak ancak çamaşır asabileceğimiz yer yok.

Bize çamaşırlarımızı poşetlerde kurutmamız öneriliyor. Ya da genişsiniz, üzerinizde kurur deniyor.

■ Dolap aramalar oluyor. Gece idareciler istedikleri saatte, istedikleri kişinin dolabını arayabiliyorlar. Ellerinde yasak kitapların ve broşürlerin bir listesi var. dolaplarımız tek tek aranıyor. Nedenini sorduğumuzda "siz anlamazsınız, karışmayın" deniyor.

■ Odalarda yatak düzenlemesi belli bir şekle bağlandı. Bu standarda uygun yatak düzeltmeyenlere yurttan uzaklaştırma cezası verildi.

■ Battaniyeler çok pis. Evden nevresim getirmek istedik, yasaklandı. Verilen çarşafı yeterince örtmüyor, battaniyeler çok tozlu, alerji yapıyor.

■ İlanma sorununuz var. Her yaz kaloriferler yanıyor, kışın yanmıyor. Parka ile yatanlar oluyor.

■ Şimdi biz diyoruz ki, hepimiz 18 yaşın üstünde, reşit olmuş insanlarız. Böyle uygulamalar, denetimler çok anlamsız.

■ Herşeyden önce yurtlarda insan gibi yaşamam istiyoruz. Yurdu evimiz gibi kabul ediyoruz ve insan evinde insanca yaşamak ister. Kalacak başka bir yerimiz olsa yurtlara gelmeyiz herhalde. 18 yaşında insanlar idam edilebiliyor, ancak yasal haklarımızı kullanmamız engelleniyor. Bizim istemlerimiz anayasada vardır.

■ Kat yasaklarının kaldırılması öğrencileri kafevanelerden kurtaracaktır. Öğrencinin kendine ayracağı zaman artacaktır. Araştırma yapabilecektir. Yurtlardaki öğrenciler kendi başına bağımsız olarak yaşamını sürdürebilecek yeterlidir.

■ Yöneticilerin aldıkları kararlara öğrencilerin de katılabilmesi gerek ır Bizden iyi bir öğrenci, iyi bir vatandaş olmamız isteniyor. Ancak önerilerimiz dikkate alınmıyor. Binlerce öğrenci var ve bu binlerce öğrenci kendi sorunlarının çözümünde istekli insanlar. Yapılacak demokratik bir seçimle bir ya da bir kaç öğrenci temsilci olabilir. Seçilmiş bu öğrenciler yurt yönetiminde öğrencileri temsil edebilirler. Dolayısıyla idare ile öğrenciler arasında daha uygar bir ilişki kurulup sorunlar daha insana yaraşır bir biçimde çözülebilir. Bütün sorunlarımızın yurt yönetimine katılmamaktan, öğrencilerin seslerinin yeterince çıkmıyor olmasından kaynaklandığına inanıyoruz.

Kadınyarı Köprüsü

Kadınyarı köprüsünde

Bir ikindi üstü

Az önce bir bulut

Döktü gitti türküsünü

Yağmur sonu gün ışığı

Ozon kokusu

Kipranoz'dan Adrasan'a doğru

Gökyüzü asmuş bir dala

Yedi renkli örtüsünü

Kadime kuşları geçiyor altından

Gök mavi

Nazım'ın hapiste yazdığı

Şiirler gibi mavi

Alayaprakla örtüsü

Ey

Sardunya kokulu köprü

Demir korkuluklar

Delis incir ağaçları

Yarın cesur çocukları

İnsanlar gelip geçiyor

Sağır ve suskun

Bari siz duyun

Mııldandıgün şu kara dizeleri

Bu mavi göz gününde

Aşağıda ölümlü kartları

Kıyıda öldürücü anıtları

Ruhlarında ölümlü

Yalnızca ölümlü anımsatları

Amerikan nükleer denizaltıları

Ekim 1985 Antalya

Metin Demirtaş

GENÇLİK EĞİTİM, MESLEK, İŞ İSTİYOR

İsmail Gül

Türkiye gençliği çok yönlü bunalımlı bir gençlik. Nereye dönerse bir belirsizlik ve boşlukla karşılaşılıyor. Bu durumda umutsuzluğa kapılmaması için dayanacağı hemen hemen hiçbir şey yok gibi görülüyor. Okumak eğitilmek istiyor, bir meslek sahibi olmak istiyor, büyük bir eşitsizlik, büyük bir yetersizlikle karşılaşılıyor. Kendini aç kurtların rekabet ortamı içinde hissediyor. Başarmak ve ulaşmak başkasının başaramamasına ve yoksun kılınmasına bağlı hale getirilmiş. Yaşanan bu gerilim ve geleceksizlik bunalıyor. Diyelim ki başardı, eğitim hakkına ulaştı, bir meslek sahibi oldu. Hemen karşısına dağ gibi başka bir sorun çıkıyor. Edindiği mesleği, mesleğinin gereklerine uygun olarak icra etmekten yoksun olduğunu görüyor. Elleri boş iki yana sarkıyor. Çaresizlik duygusu isyan duygusuna karışıyor. Bunalıyor, sıkılmış limon gibi hissediyor. Kimisi kendine yöneliyor. Aç kurtlar rekabeti içinde yetişmiş bir beyin için en kolay yol kendini suçlamak oluyor. Kendisinin yetersiz ve yeteneksiz olduğu düşünülüyor her yanı dolduruyor. Bu toplumu bütün olarak kendi geleceğini yiyen bir hayvana dönüştürüyor. Toplum yavularını yemeye başlıyor. Bunu görmek için şu özet, resmi veriye dayalı tabloya göz atmak yeterli.

İntihar edicilerin yaş gruplarına göre dağılımı

Yıl	Toplam	15-24 yaş	Toplam içinde yüzdesi
1977	824	326	39.5
1978	633	223	35.2
1979	766	274	35.8
1980	750	255	34.0
1981	876	247	28.2
1982	1103	329	29.8
1983	1149	367	32.0

Kaynak DİE Türkiye istatistik yaylığı 1985 s:98.

Tablo 1980 yılından başlayarak intiharların arttığını ve intihar edenlerin içinde çok payı, % 40 lara varan bir payı, gençlerin oluşturduğunu gösteriyor. Rakamları küçültülmüş olması şüpheli, aynı zamanda eğilimi göstermesi bakımından da önemli. Bir toplumun geleceğini yediğini, kendi geleceğini harcadığını bundan daha canlı biçimde anlatacak istatistik bulunamaz. Olsa olsa bunu destekleyen istatistikler bulunur. Tersini gösterenleri ise en mahir yalan makinaları bile bulamaz.

Gelmiş geçmiş burjuva siyasal iktidarlarının, gençlik için gelecek için baskı altına alma yamuzlaştı-

ma, sessizleştirme dışında bir politikası olmamıştır. Gençliğin yaşam ve çabıma sorunlarına hiçbir zaman doğrudan yaklaşmamıştır. Hep 'anarşi' ve 'terörle mücadele' programları çerçevesinde ele almıştır.

"Siyasal iktidarların özel olarak gençlik için uyguladıkları ekonomik ve sosyal politikalar olmamıştır". Türkiye'nin kapitalistleşmesi için uygulanan genel ekonomik, toplumsal politikalar gençlik için de geçerli olmuştur. Gençliği salt siyasal yönleriyle ön plana çıkartmak, bu temel gelişmeyi gözardı etmekten başka bir işe yaramamıştır.¹ (s.23) Bu değerlendirmenin ne kadar yerinde bir değerlendirme olduğunu görmek için de 206 sayfa-lık 5. beş yıllık kalkınma planının sadece bir sayfasının gençlik politikasına ilişkin olduğunu onun da sadece sekiz satırdan oluştuğunu geriye kalan yeri genç nüfus tahminlerinin doğruluğunu görmek yeterlidir. İyi oluşturulmuş bir gençlik politikası için sekiz cümle de yeter, ama "gençliğin sorunları üzerinde önemle durulacak"² türünden cümleler bir politikanın belirtmekten başka bir işe yaramaz. Hele de gençliğin toplam nüfusun % 27.7'sini oluşturduğunu söyledikten sonra.

Toplam nüfusun dörtte birinden fazlasını oluşturan gençlerin siyasal, eğitimsel, cinsel, ruhsal ekonomik sayısız sorunları vardır. Bu sorunlara karşı geliştirdikleri tepkiler karma-karışık biçimlerde kalmazlar da ücane doğrultuda gelişmektedir. Bu üç ana doğrultu

- Bilgiye ulaşma hakkı
- Bir meslek sahibi olma hakkı

- Bu mesleğe uygun iş bulma hakkı'dır.

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de gençliğin bu taleplerinin karşılanması, öteki tüm sorunlarının çözümünün temel ölçütüdür. Bu üç temel istem, gerçekte uygulanan eğitim, istihdam, toplumsal politikalarla iç içedir. Bu istemlerden ilk ikisi, eğitim süreci içinde gerçekleştirilebilir. Bu ilk iki istemin gerçekleştirilmesi şartı, demokratik ve üretime dayalı eğitimidir. Demokratik bir eğitim olmadan, her gencin eğitim hakkını elde edebilmesi için bunun önündeki mali, bu kuki, sosyal, engeller kaldırılmaksızın, eğitimin içeriği insancıl, barışçı, ilerici olmadan bilgiye ulaşma hakkı garantilemez. Öteyandan, başka bir yazımızda³ ayrıntısına girdiğimiz için özet olarak söyleyelim, eğitimi özellikle ortaöğretimi bütünüyle üretim sürecine oturtmadan, bunun içinde toplumda geçerli olan ücret ve ilerleme sistemini bütünüyle tepetaklak etmeden, sözünü ettiğimiz bilgiye ulaşma ve bir meslek sahibi olma hakkı garantilemez.

Bu alanda atılmayan adımların varlığını görmek için, öyle uzağa gitmeye gerek yok, zorunlu olan ilkökul düzeyinde okullaşma oranı bir yıl hariç % 80'i geçmemiştir. Bu oran orta öğretimde % 25 yükseköğretimde de % 11'i hiçbir zaman geçmemiştir. Bunun anlamı, ortaöğretimde her yüz gençten 75'i okuma hakkından yoksun edilmiş demektir. Yükseköğretimde de her yüz gençten 89'u okuma, bilgiye ulaşma hakkından yoksun edilmiş demektir.

Bir meslek sahibi olabilme hakkına gelince, yukarıdaki sırankamalar zaten baştan bir engeldir. İkinci başlıca engellerden bir örnek vermek istemek, teknik liselerde okuyan öğrencilerin, toplam işe düzeyindeki öğrencilerin ancak % 40'ını oluşturduğunu söylemek yeterlidir. Başka sırankamaları, örneğin yüksek öğretimde doğrudan bir mesleki beceri kazandıran bölümlerde okuyan öğrencilerin genel öğrenci toplamına oranına ise değinmek bile gereksiz.

Söylenenler varolan eğitim yapımızın bilgiye ulaşmayı, bir meslek sahibi olmayı önlediğini göstermektedir. 1985 yılında ise bu durum bazı alanlarda, bırakın iyileşmeyi daha da kötüleşmiştir. Okullaşma oranlarında, doğrudan meslek kazandıran birimlerin oranında, bölgesel dağılımda vb. diyelim ki, gençler bilgi ve meslek sahibi oldu yeter mi? Yetmez, bu bilgi ve mesleği icra edemedikten sonra, bu bilgi ve meslek ne işe yarar? Bu nedenle bilgi ve becerisiyle uyumlu iş bulmak her genç için vazgeçilmez haktır. Bu yüzden gençlik 'herkese iş istemektedir'.

"İşsizlik bir genç için yaşamdan koparılmak demektir, açlığa bağımlılığa mahkum edilmek demektir. Yaşayabilmek, geçimini sağlayabilmek için en kutsal değerlerin ayaklar altına alınmasının, örneğin kızlar için vücudunu bir meta gibi satışa çıkarılmasını meşrulaştırmak demektir. Gençliğin yozluğa terk edilmesi, en sağlıklı etkilere açık bırakılması, ucuz demogojilerle kandırılabilir ve istenen yere sürüklenebilir, bir sürü haline getirilmesi demektir." (s. 29) Bu nedenle herkese iş talebi en köklü taleplerinden biridir. Aynı zaman da bu talep gençliğin işçi ve emekçi kesimlerle birlikteliğinin bir başka nesnel temelini oluşturuyor.

İşsizlik, kapitalizmin doğası gereği vardır. Ekonominin bütün ürünleri halledilse, düzluğe çıksa bile, ekonominin kapitalist niteliği varoldukça, kimilerine göre her yüz gençten 10-15'i işsiz kalmaya mahkumdur. Bugün devletin resmi rakamlarına göre işsiz sayı: 4 milyon civarındadır. İş ve işçi kurumuna başvuran işsizlerin sayısı bile bir milyonu bulmuştur. Bu rakam 1946 yılında kurulduğundan bu yana kurumun ulaştığı en yüksek rakamdır. Yine kurumun verilerine göre bu işsizlerin % 60'ını 24 yaşına kadar olan gençler oluşturuyor. Yine kurumun verilerine göre 'diplomalı işsizler' sürekli artıyor. Toplum bu büyük ısrarı yaşıyor.

Bütün bunlar kapitalizmin toplumsal hastalıklarının yükünü büyük ölçüde gençlerin çektiğini göstermeye yeter.

TÜRKİYELİ ÖĞRENCİLERLE DAYANIŞMA BİLDİRİSİ

İşsizlik, kapitalist ülkeler için dönem dönem aranan çaresiz bir derttir. İyileşmeyen bir toplumsal hastalıktır. Bu hastalık dönem dönem çok aranır, çünkü sistemin bunalımını altetmede bir araç olarak görülür. Belirli bir oranın üstüne çıkmayan işsizlik, bir sorun edilmez. Zaten olması gereken birşey olarak görülür. Ülkemizde de böyle olduğunu göstermek için, planlı dönemde çalışma alanlarının yaratılmasının ötede birinci planda bağmaz amaç olarak alındığını belirtmek yeterli olacaktır. Diğer dört planda işsizliğin azaltılması, çalışma düzeyinin yükseltilmesi ve ulusal gelir artışına bağlanmıştır. Böyle bir durumda, bu hastalığın yükünün büyük kısmını çeken gençliğe ilişkin, genç işsizlerin azaltılmasına ilişkin özel öneri ve tedbirleri beklemek fazla sadıllıktır. Buna rağmen her plan belgesinde her yıllık programda "İstihdam ve yapısı" başlıklı bir bölüm büyük ölçüde görüntü güzelliğini kurtarmak için bulunur. Çünkü bu bölümlere bakıldığında, somut hedef ve politikaların önerilmediği hemen görülür. Önerilenler, yenilerde önerilen at yarışlarından işsizliğin azaltmak için fon vb. fantazilerle bir tarafa bırakacak olursak, şu bıktırıcı tekerlemeyi geçmez: "İstihdam sorununu çözmek için etkili bir niifus planlaması uygulamasının hemen başlatılması gerekmektedir." Bunları görmek mevcut siyasal iktidar gibi, bütün burjuva iktidarların işsizliği önlemek, yarattığı sorunlarla ilgilenmekten uzak olduklarını anlamak için yeterlidir.

Başka bir yerde, olabildiğince ayrıntı ile tartışıldı.⁴ İşsizliğin önlemek için, önce azaltıp sonra yok etmek için sistemi bugün yönlendiren dürtülerin ve politikaların önemli ölçüde tersyüz edilmesi gerekiyor. Sınıfsal ve politik dayanakları ile birlikte, ekonomide yapısal bir değişmeyi, hızlı sanayileşmeyi, ileri teknolojik oluşumu öngören, planlama aracını ciddiyetle kullanabilen bir siyasal oluşum, demokratik iktidar gerekiyor. Hızlı verimlilik artışını hedefleyen, kilit sektörlerin devletleştirilmesine ve yatırımların belirleyici ölçüde kamu kesimi tarafından yapılmasına dayalı hızlı sanayileşme işsizliğin mutlak çözümüdür. Böyle bir iktidara giden yolda işsizliğin azaltılması, özel olarak da gençliğin bu hastalığın önemli yükünü çektiğinin bilinciyle acil bir program oluşturulması gerekiyor. Program, genel olarak işsizliğin azaltılmasına yönelik olduğu kadar, özel olarak da genç işsizlerin sayısının azaltılmasına yönelmelidir. Böyle bir program ayrıntılı ve titiz bir çalışmayı gerektiriyor. Bu programın finansmanı ise tekellerin gücünün kırılmasına dayanmalıdır. Bu olanaklıdır.

Gençlik eğitim, meslek, iş istiyor.

Bu formülasyon, gençlik yığınlarının birlikteliğinin temelini oluşturuyor. Gençliğe çeşitli kesimlerinin yığılmış sorunlarının çözümünü yolundaki birlikte çabaların başlanacağını ancak bu temel oluşturur.

1. Gençlik eğitim meslek iş istiyor, 1979 Eğitim Yay. Bundan sonraki alıntılarda parantez içerisinde sayfa numaraları verilmekle yetinilmiştir.
2. DPT Beşinci Beşyükle Kalkınma Planı s:139
3. İ.Gül Demokratik Eğitim Özerk Üniversite Yarı Dergisi Sayı 39.
4. İ.Gül İşsizliğe Çare Yok Mu? Yarı Dergisi Sayı: 11

Aşağıda imzaları bulunan ve Ulusal Öğrenci Derneklerinin temsilcileri olan bizler, milyonlarca Avrupalı öğrenci adına, Türkiye'de, öğrenci hakları da dahil olmak üzere, tüm demokratik hak ve özgürlüklerin sürekli olarak ihlal edilmesine karşı olduğumuzu bildiririz.

Öğrenci derneklerine üye olabilmek için rektörün yazılı izninin zorunlu olması ve derneklerin politika ile uğraşmaması gibi öğrencilerin örgütlenme hakkına getirilen tüm anti-demokratik kısıtlamaların kaldırılmasını ve Türk üniversitelerindeki her türlü baskı uygulamalarına son verilmesini istiyoruz.

Üniversitelerimizde yasal öğrenci derneklerinin kurulabilmesi için yerine getirilmesi gereken çeşitli bürokratik engelleri de protesto ediyoruz.

Bizler, Türkiye'deki öğrenci kitlelerinin; kendi dernek-

lerinde örgütlenebilme haklarının bir an önce ve kısıtsız bir şekilde verilmesi, özerk bir üniversite ve demokratik bir eğitim sistemi getirilmesi ve genelde toplumun tüm kesimlerinin demokratik hak ve özgürlüklerine kavuşabilmesi yolundaki savaşımını sonuna dek destekliyoruz.

İmzalayanlar: POFNE (Güney Kıbrıs Öğrenci ve Genç Bilimadamları Federasyonu), SYL (Finlandiya Gençlik Ligi), NSU (Norveç Ulusal Öğrenci Birliği), SFS (İsveç Öğrenci Federasyonu), FEF (Belçika Öğrenci Federasyonu), ZSP (Polonya Öğrenci Derneği), NCHSO (Macaristan Öğrenci Örgütleri Ulusal Komitesi), CSUV/CSC (Çekoslovak Öğrenci Merkezi), NSCB (Bulgaristan Ulusal Öğrenci Konseyi), NUS (İngiltere Ulusal Öğrenci Birliği), UNEF (Fransa Ulusal Öğrenci Birliği).

Organisation	Country	Signature
POFNE	CYPRUS	Onur
SYL	FINLAND	Lee
NSU	Norway	Amir Budak
NUS(UK)	BRITAIN	Paul Hassel
UNEF	FRANCE	T. J. J.
SFS	Sweden	Peter Skirsham
FEF	Belgium	Sue enigma
ZSP	POLAND	M. Krawacki
NCHSO	HUNGARY	Kayra Selen
CSUV/CSC	CZECHOSLOVAKIA	Dan
NSCB	BULGARIA	J.

NEYE YARAR

Kuşlar geçti kapıdaydım
El salladım bir buluta
Ölümde paramparça bir türkü
Ağzım dilim yanmakta

Parmaklarım ucunda bir şiir
Uzunca uzansam kıran bir dala
Okşamam neye yarar
Çiçeği yeşili yanmakta

Bu gencecik el ömür
Kurak bir martı kanadı
Yangın yarı bir şehir
Sırça bir yürek ağzı

86 - Ankara

Hasan Boz

Devletin resmi verilerine göre, Türkiye'de, 1984 yılında, üç milyona yakın kişi "İşgücü fazlası"dır. (bkz. Devlet Planlama Teşkilatı, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989), Resmi Gazete, 23 Temmuz 1984)

"İşgücü fazlası", açıkça "İşsiz" anlamına gelmektedir. Ama iktisatçıların bir işi de, meşreplerine göre, kavramları yumuşatmak, sivirtmek olduğundan, kimi "İşgücü fazlası", kimi de "İşsiz" demeyi yeğlemektedir.

Neyse, ne ad takılarsa takılsın, bu rakama inanmak, "İşgücünün % 16'ı işsiz" demek de, bu rakama inanmamak, işsizliğin % 20 dolayında -hatta üstünde- olduğunu söylemek de mümkün. Birincisini söylerkeniz, bazı saygın profesörlere göre, "İyimser", ikincisini söylerkeniz, gene aynı saygın profesörlere göre, "Kötümser" olarak nitelenmek tehlikesi her zaman için var. "Kötümser" sınıflamasına sokulmayı göze alarak bir şeyi hatırlamakta -ve hatırlatmakta- yarar var. O ikide bir hatırlatılan 1979, 1980 yıllarında, gene Devletin resmi verilerine göre, işsizlik oranı % 13,6'dır -kaynak yine Devlet Planlama Teşkilatı. 1980'li yıllarda uygulanan ekonomi politikaları, işsizliği ocanaal olarak üç puan, sayısal olarak da 700.000 kişi kadar artırmıştır. Üstelik bu veriler de "İyimser"dir.

Biraz hesap kitap

Aslında, bu rakamların hiçbirini gerçeği yansıtmamaktadır. Hepsi birtakım hesaplara, varsayımlara dayanmaktadır. Hesaplama yöntemini varsayımları değiştirdiniz mi, gönlünüze göre, işsizliği artırabilirsiniz de, düşürebilirsiniz de.

Devletin, aynı kuruluş tarafından hazırlanan bir başka kaynağına göre (Devlet Planlama Teşkilatı, 1984 Yılı Geçiş Programı, Resmi Gazete, 30 Aralık 1983), gene Türkiye'de, gene 1984 yılında olduğu söylenen "İşgücü fazlası" 3,7 milyon kişi, işsizlik oranı da % 19,77'dir. Devletin aynı kuruluşu altı ay içinde ne tür bilgiler edinmiştir ki, Türkiye'nin 1984'deki işsizlik oranı bir çırpıda % 19,77'den % 16'ı'na, işsiz sayısını da 3,7 milyon kişiden 2,9 milyon kişiye düşürmüştür. Söyleyelim. Devletin elindeki bilgilerde bir değişiklik olmamış, hesaplama esas olan varsayımlarda ufak (!) bir değişiklik yapılmıştır. Devletin resmi belgelerinde yer alan verilerle açıklayalım.

	Beşinci Plan'daki veriler	1984 Programı'ndaki veriler	Fark
İşgücüne katılma oranı (%)	60,03	62,9	-2,9
Bu orana göre hesaplanan toplam elverişli işgücü (bin kişi)	10.016,0	10.078,5	-62,5
Hesapları dayanan toplam elverişli işgücü talebi ara ile talep azalmadık fark ise elde edilecek toplam işgücü fazlası (bin kişi)	2.130,0	2.810,3	-680,3
Var olan işsizlik oranı (%)	663,0	668,0	-5,0
Toplam işgücü fazlası (bin kişi)	2.975,0	2.475,3	-500,3
İşgücü fazlası/İşgücü oranı oranına elde edilecek toplam işgücü fazlası oranı (%)	16,51	19,77	-3,26

Devlet Planlama Teşkilatı'nın altı ay arayla yayınladığı iki belgede, farklı iki varsayım sonucu, işgücü talebi 105 bin kişi azaltılırken, işgücü arzındaki azalma 862 bin kişi

"...İşsizlik yalnızca Türkiye'nin değil, Türkiye'nin de bir parçası olduğu Kapitalist sistemin sorunu. Bu genel çerçevede, rakamlar bize nede oynamalar yaparak, varsa yılmaları değiştirerek Türkiye'deki işsizlik sorununu çözmek mümkün değildir."

İşsizlik vardır, varolacaktır

Tunç Tayanç

olarak alınmış, böylece rakamlardaki ufak (!) bir oynamayla işsiz sayısına 500 bin kişi, işsizlik oranı da 3,26 puan asaltılmıştır.

Altı ay içinde, hesaplama esas olan varsayımların değiştirilmesine yol açacak ne tür bir gelişme olmuştu? Koskoca bir "hic"tir bu sorunun yanıtı. Nitekim Devletin resmi belgelerinde de, bu değişime "dünya çapında eğilimler dikkate alınarak

cü arzı artışı öngörülmüş..." olmadan başkibir nedenden kaynaklanmamaktadır. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın Haziran 1984 tarihini taşıyan taslağın 463. paragrafında yer alan bu açıklamayı Beşinci Plan metninde aynen bulmak olansakzadır; inandırıcı olmaya çağındın değiştirilmiştir. Şimdi biri çıksa da, "İşsizliği neden bu kadar sorun ediyorsunuz, işgücüne katılma oranını düşürün % 50'lere, kaptanın bu mesele" derse, "İşbiricisi" iktidardır "İşbiricisi" uzmanları ne yanıt verecekler? Merak etmeye değmez mi?

Biraz da siyaset

Burada bir başka hatırlatma yapmanın tam zamanı. İşsizlik yalnızca Türkiye'nin değil, Türkiye'nin de bir parçası olduğu kapitalist sistemin sorunu. Hesaplama farklıkların bir yana bırakılacak olursa, Avrupa ülkelerinin 1986 yılına ilişkin işsizlik oranı bekleyleşleri şöyledir:

İspanya	%22,3	İtalya	%10,3
İrlanda	%16,5	Österreich	%9,0
Hollanda	%14,5	Yunanistan	%8,3
Belçika	%13,3	F.R. Almanya	%8,2
İngiltere	%11,6	Avr. Almanya	%4,3
Portekiz	%11,0	İsviçre	%2,8
İtalya	%10,3	İsviçre	%0,8

Kaynak : Clobus

Söylemesi kolay...

"Kimse işsiz kalmayacak."

Seçimlerden seçimlere çok söylendi ama, hiçbir işe yaramadı bu sözler.

Söylenildi kadar kolay olsaydı, bugün, milyonlarca insan kapı kapı dolayış iş aramazdı.

Bugünün Türkiye'sinde, kim işsizliğe çarçabuk çare bulacağını söylese hayalci olur.

İşsizlik bir doğumdur. Yılları biriktirir. Çözümü, kararlılık ister. Sabır ister. Beceri ister.

Anavatan Partisi, işsizlik sorununa çözümü temelden getirecektir.

Nasıl?

Türkiye'yi kalkındırarak. İşsizliğin tek, temelden çözümü yolu, Türkiye'nin kalkınma hızını

hızla artırmaktır.

Türkiye'nin kalkınma hızı, şöyle anar:

Tasaruf özendirilir.

Tasaruf, yatırımlara yönlendirilir.

Devletin elindeki kaynaklar, kısa sürede üretime geçecek alanlarda, verimli hale gelir.

Var olan yatırımlar, tam kapasiteyle çalışır hale getirilir. İhracat teşvik edilir. Ürünleri yeni dış pazarlara yatarılır.

Yabancı sermayeye, yatırım kolaylaştırılır.

El sanatları desteklenir, yaygınlaştırılır.

Evdeki iş gücünden yararlanacak iş alanları açılır. Türkiye kalkındıkça önce,

İşsizliğin büyümesi durur. Gider azalır.

Anavatan Partisi, Türkiye'yi, işsizliği benzerlik edecek kalkınma hızına ulaştırması çalışacaktır.

ANAVATAN

PARTİSİ
1983

Üstelik, sözü edilen on dört ülkeden yalnızca beşinde, Hollanda, İngiltere, Danimarka, F.R. Almanya ve İsviçre'de düşme eğilimi var; geri kalan ülkelerde artış eğilimi daha güçlü.

Bu genel çerçevede içinde, rakamlar üzerinde birtakım oynamalar yaparak, varsayımları değiştirerek Türkiye'deki işsizlik sorununu çözmek mümkün değildir. Ayrıca, "makul" sayıda işsiz olmasın da sistemin bir gereği değil midir? Önemli olan bu "makul"ın ne olduğudur. Tavanı, durup dururken toplumsal patlamalara yol açmayacak kadar tabanı, ücret artışlarını her zaman baskı altında tutabilecek kadar yüksek tutulabilirseniz, bir başka deyişle, tavan ile taban arasında tavan lehine, ne kadar az fark olursa, işsiz sayısı da, işsizlik oranı da o ölçüde "makul" olacaktır.

Türkiye'deki işsizlik sorununa da bu gözle bakınca, bakın ne kadar çok şey açıklık kazanacaktır:

1/ 1982 Anayasası'nın "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlığını taşıyan Üçüncü Bölümü incelendiğinde örneğin, "herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir" (md. 48) ya da "çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları koru-

mak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır" (md. 49) gibi güzel sözler bulmak mümkündür. Ama umutlanmadan önce, okumayı sürdürmek ve can alıcı noktayı yakalamak gerekir. Bölümün son maddesidir (md. 65) bu can alıcı nokta: "Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde yerine getirir."

Bu madde, "sosyal ve ekonomik haklar" ile ilgili talepler yükseldiğinden hemen sarılan bir cankurtaran simitidir. Denir ki, "Tamam, bu hakların ve ödevlerin hiçbirini inkâr etmiyoruz, ancak ne yapalım ki Devletin mali kaynakları sınırlı; önce kaynakları bir geliştirelim de..." Ve işsizlik sürer gider...

2/ Anayasa'nın bu maddesini aklıda tutarak, Turgut Özal'ın 6 Kasım 1983 seçilmesinden önce söylediği bir iki noktaya değinelim: "Ülkede 2 milyon aşkın işsiz insan iş beklerken, işletme ya da idare beceriksizlikleri yüzünden zarar etmiş şirketlere devletin para vermesini büyük bir suç olarak kabul ediyoruz... Devlet kaynaklarını, yani parasını öncelikle işsizlere iş sahası açmak için harcamalıdır" (bknz. Anavatan Partisi/Genel Ekonomi Sorunları/Turgut Özal'ın Görüşleri, sayfa 5).

Özal Hükümeti iki yaşını doldurdu, ikibüçük yaşına basmak üzere. Gazete haberlerini şöyle bir hatırlayalım. Pektas, hayali ihraçat, banka kurtarma operasyonu ve daha neler, neler. Açık ya da örtülü olarak şirketlere aktarılan kaynakların hesabını kimse bilmiyor. Ve bu kaynaklar, Devlet'in sınırlı olduğu söylenen kaynakları. Ve işsizlik sürüp gidiyor.

3/ Sonra da birisi kalkar, "işsizliğin tek halleden çözümü yolu, Türkiye'nin kalkınma hızını hızla artırmaktır" gibi bir doğrudan yola çıkarak devam eder: "Türkiye'nin kalkınma hızı şöyle artar: Tasarruf özendirilir. Tasarruf, yatırımlara yönlendirilir. Devletin elindeki kaynaklar, kısa sürede üretime geçecek alanlara verimli hale gelir. Var olan yatırımlar, tam kapasiteyle çalışmaya başlar. İhracat teşvik edilir. Ürünler yeni dış pazarlar yaratılır. Yabancı sermayeye, yatırım kolaylaştırılır. El sanayi desteklenir, yaygınlaştırılır. Evdeki iş gücünden yararlanacak iş alanları açılır. Türkiye kalkındıkça, önce, işsizliğin bünyemesi durur. Gidercek azalır." Sonra da ekler: "Bir an önce çalışacağım ve hak ettiğimi kazanacağım bir işin olmaması istiyorsan, oyununu işsizliği çözmeyi planlamış, programlamış, uygulamaya hazır Özal'ın partisine ver" (bknz. Hürriyet, 25 Ekim 1983).

Yeri geldi. Nasrettin Hoca'ya alacaklısı gelerek alacağını istemiş. Hoca, "Vallahi" demiş, "şu anda param yok, ama çok yakında vereceğim." Adam, "ne zaman, nasıl vereceksin?" diye çılgın. Hoca da "karpuz önüne çalı ekdim, baharda bunlar çıkacak" demiş ve devam etmiş: "Kapının önünden gelen geçen kovanları yünleri bu çalılara takılacak. Karım bu yünleri toplayacak, eğitip p yapacak, ben de onları pazara götürüp satacağım. Karandığım paayla da sana olan borcumu ödeyeceğim." Adam başlamış gülmeye, Hoca eklemiş: "Peşin parayı görün: ne nasıl da gülersin."

SİLAHLARIN GÖLGESİNDE EĞİTİM

A. Timur Türkan

Yanlış değil, Nusaybin ilçesi-nin Kutlubey köyünde ilkököl çocukları silahların gölgesinde her an ne olacağını bilmeden öğrenimlerini sürdürmeye çalışıyorlar.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde işkence ve işkence sonucunda ölüm iddialarının ardı arkası kesilmüyor. Geçtiğimiz günlerde bunlara bir yenis daha eklendi. Öldüren ve işkence yaptığı ileri sürülen yine Jandarma, bu kez Astsubay Haydar Çolakçı. Öldürüldüğü iddia edilen iş askerden yeni dönem İbrahim Polat.

İddiayı öğrenince yörede çeşitli incelemelerde bulundum. Olayı anlatan göğü şahitleri can güvenliği, garanti istiyorlardı. Veremeyeceğimi biliyordum ama anlatılanlar doğru ise ortaya çıkmalıydı. Ne yapmamız gerektiğini sorduğumuzda SHPT milletvekillerinden herhangi birisinin bu olayla ilgilenmesini kendilerine sahiptiklerini istedik. Ben de SHP bünyesinde kurulan ancak bugüne kadar pek etkililik gösteremeyen "İnsan hakları ve İşkence Araştırma Komisyonu'nun üyesi İcel milletvekili Fikri Sağlar'ı Ankara'dan arayarak bölgeye gelmesini istedim. Sağlar da bu konuyu TBMM grubuna ve bağlı bulunduğu komisyona anlattı. Grup başkanvekilleri Ankara milletvekili Seyfi Oktay ve Balıkesir milletvekili Cahit Tutum ile komisyon üyeleri "artık müferrit olaylar peşinde milletvekilleri kışkırmamalıdır" diyerek Sağlar'ın bölgeye gelme isteğini reddettiler. Çaresiz kalan Fikri Sağlar konuyu genel başkan Aydın Güven Gürkan'a iletti. O da karşı çıktı. Ama Sağlar, Gürkan'a rağmen Nusaybin'e geldi.

Sağlar ile birlikte ilk iş olarak

Nusaybin'de Kaymakam'ı, sonra da Jandarma Bölük Komutanı'nı ziyaret ettik, yörede çeşitli incelemelerde bulunacağımızı söyledik. Bir milletvekili ve bir gazetecinin bölgede çeşitli incelemelerde bulunacağı haberi çabuk yayıldı ve Nusaybin-Mardin arasında telefon trafiği hızlandı. Tugay Komutanı, Mardin Valisi bilgilendirildi. Ve sonuçta bölgenin tehlikelerle dolu olduğu anlatıldı, dolaylı olarak gitmemiz istendi.

Ertesi gün sabah erken saatlerde Kutlubey köyüne doğru yola çıktık. Yol üzerinde Pınarbaşı köyünden geçtik. Köydeki ilkokulun askerlerce kullandığını saptadık. Yataklar, ranzalar yapılmıştı ama askerler yoktu. Dağlık bölgedeki Kutlubey köyüne ulaştık. Köyün girişinde taşlardan örülmüş 2 metre yüksekliğinde etrafı kapalı bir siperlikten asker çıktı ve köye girişin yasak olduğunu söyledi. Bizim durumunu anlatmamız üzerine asker, 50 metre üzerindeki köyün okuluna girdi, bu arada bizim de arabadan inmememizi ve beklememizi istedi. Komutanını bildiğinden asker, ilkokulu kapısını göstererek, "hızamı yeden içeri girin. Yüzbaşımın görüşün" dedi. Nizamiye olan kapının okulun bahçesine girdik. Bahçenin bir yanında neredeyse griye yaklaşan tondaki önlükleriyle öğrenciler toplanmış ilgilyle bizi izliyorlardı. Hemen 6-10 metre ötede de askerler sabah içtimasını yapıyorlardı, lam teçhizatlı biçimde. Okulun dört tarafı da 1,5 metre yüksekliğinde duvarla örülmüştü. Şatoyu andırıncimde her köşesinde köyün girişinde rastladığımız siperlikler vardı. Okulun çatısında da iki tane taşlardan örülmüş göze çarpıyordu. Bahçede gördüğümüz

askeri araçlar okuldaki çok bir jandarma hareketliliğini andırıyordu. Askerler eğitimlerini yaparken öğrencilerse onları seyrediyor, eğitimleri gereği ne yapıyorlarsa o küçük çocuklar da onu yapıyor, onlar gibi yürüyor, onlar gibi selam veriyor, onların silahlarına benzer aşılarla kendilerine silah yapıp ateş ediyorlar. Düşünün 8-9 yaşındaki çocuğun sürekli eğitim yapan askerler arasındaki yaşamını ve geleceğini.

Çocuklar durumu o kadar karıştırmışlar ki sınıfta ders yaparlarken eğitim amacıyla yapılan atış tatimlerinin silah seslerine aldırıyorlar, olağan sayıyorlar.

Bölgenin tehlikeli olduğunu bize anlatan Nusaybin Kaymakamı, ve Jandarma Bölük Komutanı bu durumu bilmiyorlar mı? Sanmıyorum, biliyorlar. Bu durumu son verilmesi yolunda da herhangi bir çalışma yapılmıyor. Çünkü askerler 6 ayda ilkokulda yerleşik durumda. Bölgede güvenliği sağlıyor ama nasıl. Herhangi bir saldırıda öğrencilerin de hayatlarını tehlikeye atarak mı? Bu nasıl güvenlik sağlanırsa Bir iddiaya göre de okul özellikle karargah olarak kullanılıyor. Çünkü okulda küçük öğrencilerin bulunması teröristlerin saldırıda bulunmasını engelliyor. Okul müdürü durumdan hoşnut değil, ama çaresiz. 11ç öğitmen sırayla öğrencilere ders veriyorlar. Karargahan sorumlu yüzbaşı İdris Sözer ise öğrencilerle içiçe olmanın herhangi bir sorunu yaratmadığını belirtiyor. Yüzbaşı Sözer, "onlar deratyeiken biz görevi yapıyoruz. Onlar evlerine gittiğinde ise biz görevden dönüyoruz." diyor ve Pınarbaşı ile Kutlubey köylerinde, öğrenciler silahların altında eğitimlerini sürdürüyor.

Gençlikle ilgili istatistikleri inceledikçe insan derin derin düşünmek zorunda kalıyor. Her yaşta yaklaşık birer milyon genç var, yani 15 - 24 yaş gurubunda toplam 10 milyon genç insan. İnanılmaz bir potansiyel güç ülkeye için. Lise yaşı 15 - 17, üniversite yaşı 18 - 21, aydınlar lise çağında üç milyon, üniversite çağında dört milyon, üniversite sonrası çalışma çağında ise üç milyon kişi. Bu gençlerin yarısından çoğu (yüzde 74'ü) liseye, meslek lisesine gitmiyor, yüzde doksanı da üniversiteye almıyor. Demek ki gençler genel olarak ikiye ayrılıyor: Öğretime devam edemeyen çoğunluk ile öğretime devam olanağı bulabilen azınlık. Yedi milyon genç içinden öğretime devam edebilen yalnızca 1,5 milyon kişi, yani yüzde 20. Geriye kalan 5,5 milyon genç büyük çoğunluğu ise ya emeğini ağız için satacak, ya tarım kesimindeyse gizli işsiz, değilse açık işsiz olacak. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 63'üncü yılında, Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği gençlik böyle ihmal edilmiş miydi?...

Bu yapısal durum karşısında 1982 Anayasasındaki "Gençliğin korunması" kararname başlıklı madde inşaatı meslek çağırılmaması uyandırıyor: "Devlet, istiklal ve cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin mülhet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve devletin ilkesi ve milletiyle birlenmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve eğitmelemlerini sağlayıcı tedbirleri alır."

Demek ki 24 Ocak programını 12 Eylül koşullarında uygulamakla görevli hükümet, gençliğin yetiştirilmesini ve gelişmesini sağlamak için önlemlerini almış durumda. Gençlerin yüzde 80'ini öğretilimsiz bırakmak, ağız için ücretle çalıştırmak, ya da "emeğini en ucuz olduğu ilke" olma avantajını elden kaçırmamak için büyük bir işsiz genç rezervi bulundurmaktır...

Acaba bu konuda YÖK ne yapıyor? 12 Eylül öncesinin günah keçisi sayılan üniversitelerin görevlerini üstlenen YÖK'ün en büyük iddiası "gençlerin üniversitelere daha fazla sayıda alınacağı" değil miydi? YÖK, planlı program ve dünyadan habersiz olarak bir-iki yıl kontenjanları artırdı, şimdi de kontenjanları nasıl sınırlandıracağını kara kara düşünüyor. YÖK'ün eğitim üyelerinin en iyi yetiştiklerini atarak, yeni öğretim üyesini niteliksiz yetiştirerek, üniversite demokrasisi yerine YÖK diktatörlüğü kurarak yükseköğretim yapılamayacağını beş yıldır bir türlü anlayamadı. YÖK, yükseköğretime yatırılan milyardan heba edilmesinden, geleceğin givencesi olacak gençliğin ülke gereksinimleri doğrultusunda ve nitelikli olarak yetiştirilmemesinden, uzun erimli bir yüksek öğretim planlaması yapılmamasından sorumludur.

YÖK ve üniversitelere verilen bütçe ödenekleri toplamı 1986 yılında 220 milyar dolayında. Buna döner sermaye gelirlerini, fon gelirlerini, öğrenci harçlarını, öğrenci gi-

gençlik kesiminde öğretimsizlik ve işsizlik

Haldun Özen

riş ve sınav ücretlerini eklerkeniz, bir de gençlerin öğretim görmesi için ailelerin harcamalarını hesaba katarsanız toplam yılda yaklaşık 500 milyar lıra yükseköğretime harcanmaktadır. Fakat YÖK düzeni, bu pahalı ve verimli yatırımı verimsiz olan ve yükseköğretim diplomalı veya üniversiteden atılmış işsizler yaratan bir yatırıma dönüştürmeyi başarmıştır. Doğaldır ki bu başarıyı sadece bundan çıkan olanlar ile YÖK dostları ve üstadları alkışlamaktadır.

Üniversite yaşamından iş yaşamına geçişte karşılaşılan işsizlik, toplumları YÖK tarafından atılan ve sürekli körüklenen bir olgudur. Bu olgu Türkiye ekonomisinin dışa bégimli yapısının ve geciktirilen sanayileşmenin de etkisindedir. Mart 1986 ayında Başbakan'ın söylediği gibi "bu bir sistemdir". Doğal olarak YÖK de bu sistemin ürünü olduğu, ayrıca sistemin yeniden üretimi ile de görevli bulunduğu için bu sisteme karşı değildir, sistemden yanadır. Kısaca ülkedeki işsizlik gibi yükseköğretim sonrası işsizlik de yapısalıdır. Ne YÖK'ten ne de hükümetten bu işsizliği yok edici önlemler beklenmemelidir. Bu konuda bilinçli olarak işsiz gençlik sorununa eğilmeliyiz. İşsiz gençlik sorunu ülkede demokratikleşme ve insan haklarını elde etme sorunlarından bağımsız değildir.

Ülkemizde ilginç bir biçimde, seçimlerde oy verme yaşı üniversiteyi bitirme yaşı izliyor. Dolayısıyla üniversite gençliği, geciken öğrenciler arasında, seçmen değil. Seçmen olmayan gençliğin sorunları da, ne de olsa, politikacılar için ikinci önem taşıyor. Görünen o ki, üniversite çağındaki gençliğin sorunlarını politik demokrasiye yansıtabilmek için üniversite diplomalı gençlik ile genç işsiz kesiminin ya-

kın işbirliği gündemi etkileyebilecektir. Üç milyonu bulan 22 - 24 yaş nüfusu, yaklaşık 21 milyonluk seçmen içinde yüzde 15'i bulan etkin bir kesimi oluşturabilir. Temel istek ise seçmen yaşının 18'e indirilmesi; böylece yüzde 15'lik oran yüzde 25'e çıkarılabilir. Bugünkü koşullarda 60, seçmen yaşı 18'e indirilse ise 100 genç milletvekili.

Türkiye'de demokratikleşmenin, insan haklarını elde etmenin başlıca koşulu seçmen yapısının geliştirilmesi ve genç seçmenlerin etkinleştirilmesidir. Gençleştirilmenin önkoşulu seçmen yaşının 18'e indirilmesi ise, etkinleştirilmenin önkoşulu da gençlerin niteliksel gelişiminin sağlanmasıdır. Burada eğitimin, öğretimin işlevinden söz edebiliriz. Böylece gençliğin politik isteklerinden bir diğeri de orta ve yüksek öğretimi düzeylerinde okullaşma oranının yükseltilmesi olabilir.

Bunlara bağlı olarak diğer bir hedef ise, tüm gençlere orta ve yüksek öğretim hedefinin yanısıra, orta ve yüksek öğretimin niteliğinin yükseltilmesidir. Bu hedefi demokratik ve üretici eğitim olarak belirlemekle yetinelim.

Gençliğe nicel ve nitel olarak eğitim-öğretim olanaklarının yaratılmasının ardından, geçerli bir gençlik politikasından, gençlerin işsizlikten kurtarılmasında ve ülke ekonomisinin hızlı gelişmesi için yatırımların artırılması ve hızlandırılması da beklenmelidir. Görüldüğü gibi gençlerin işsizliğini önleme girişimleri birbirinden çok farklı sektörlerde bir dizi radikal politikayı ve bunlara bağlı etkin uygulamayı gerektirmektedir: Seçmen yaşının 18'e indirilmesi, okullaşma oranlarının yükseltilmesi, öğretimin niteliğinin yükseltilmesi, yatırımların artırılma-

sı ve hızlandırılması olarak belirtilen politikalarından önemli birkaç noktayı belirtmek için söz edilmiştir. Bu tür politikalar büyük ölçüde politik iktidarların yapısına bağlı olan, örgütlü çalışmalar sonunda yine de uzun zamanda elde edilebilecek kazanımlarla gerçekleşme olanağı bulabilecektir. Güncel siyasal ortam içinde öncelik verilebilecek tek hedef belki de seçmen yaşının 18'e indirilmesi olarak değerlendirilebilir.

Bu uzun vadeli çerçevenin dışında, güncel bir gençlik politikasından beklenebilecek ve kısa erimli olabilecek çalışmalar neler olabilir? Öğrenci gençliğin öğretim, boş zaman değerlendirme ve sosyal yardım desteği, iş bulma güvenliği gibi gereksinimlerin demokratik-laik-sosyal devlet ilkesine uyaranması çalışmaları bunlar arasında sayılabilir. Bu çalışmalar ancak örgütlü bir ortamda uygun çözümlerini bulabilir. Ancak güncel savaşım ve kazanımlarla yürütülen öğrenci derneklerinin yanısıra gençlerin iş bulma, çalışma yaşamına uyum ve dayanışma sorunlarına eğilecek çalışan gençlik örgütlerine de gereksinime bulunmaktadır. Gençlerin işsizlik sorunu kadar, çalışma koşullarının ve ücretlerinin yetersizliği de büyümekte olan sorunlardır.

Gençlik kesimini tehdit eden 12 Eylül sonrasındaki kurumlaşan bir sorun ise 'güvenlik sorunları'dır. Bu sorun gençliği lise ve üniversite öğretimi arasında, çalışma yaşamına girerken yakalamakta, bazan özel kesimde iş atarken bile gençliğin arkasını bırakmamaktadır. Hele güvenlik sorunlarının lise ya da üniversite diploması almış gençlere uygulanmak istenmesi resmi ideoloji açısından büyük bir çelişkidir. Bu gençler hakkında güvenlik sorunlarının yapıyor, sonra da bu gençler işe alınmıyorsa bu gençlerin diploma aldıkları, üniversiteler görevlerini yapamamışlar, yasalarındaki amacı gerçekleştirememişler demektir. Yapılacak şey gençleri Anayasaya aykırı yöntemlerle ayıklamak değil, işlevini yapamayan öğretim kurumlarını sorumlu tutmaktır. Güvenlik sorunlarının (!) kurumu, yalnız resmi ideoloji yandaşlarının iş bulma olasılığını artırmakla kalmıyor çalışma alanını resmi ideoloji yandaşlarına sunarak gelecek ileri iktidarları da açmazda bırakmayı amaçlıyor.

Diğer taraftan, Yükseköğretim Yasası "Yüksek öğretim kurumları, özel ve kamu kuruluşları ile işbirliği yaparak mezunlarına iş bulmakta yardımcı olurlar" diyor. Yükseköğretim kurumları mezunlarına iş bulmak yerine, öğrencilerinin mezun olmasını nasıl engelleyebileceklerini düşünmeyi, fırsat buldukça öğrencilerini üniversiteden atmayı yeğliyorlar. Bu anlayışın değişebilmesi için YÖK'ün ve üniversitelerinin ileri yöntemlerle yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Ülke sorunlarında, gençlik sorunlarında ve yükseköğretim sorunlarında çözüm gençlerin sorunlarına sahip çıkmasından, ürettikleri önerilerin yaşama geçirilmesi için örgütlü çalışmalarından geçiyor.

Bir kanaldan suyu akıtıp, onu bir yandan gül fidanlarına, bir yandan türbinleri çevirmeye, bir yandan da lağımları temizlemeye göndermekte özgürüz. Ama eğer kanallardan akanlar, insanlar ise, onları eşit koşullar altında ve gereksinimleri doğrultusunda akıtmamakla, ayrıca kimilerini "özel" kimilerini "zorunlu" kanallardan akıtmakta özgür olamayız.

Bir toplumun ekonomik ve toplumsal oluşumu neyse, onun bireye ve eğitime yaklaşım biçimi de odur. Nasıl ki hukuksal yapı o ülkenin siyasal ve ekonomik yapısının aynası ise, eğitim de öyledir. Örneğin Roma Hukuku köleci mülkiyeti garanti altına almakla köleciliği, İsviçre Hukuku da bireysel mülkiyeti garanti altına almakla kapitalist üretim biçimini garanti eder. Eski Yunan ve Roma'da eğitim denince pedagoglar ve seçkinler eğitimi, kapitalizmde eğitim denince seçkinler eğitiminden toplumsal bir eğitime geçiş akla gelir.

Eğitim, toplumun bireylerinin varolan yaşam biçimine uydurulması amacıyla gerçekleştirilir. Eğitim, bu anlamda ekonomik yaşam biçimini aşırdırmanın önemli bir boyutudur. Elektrikten matematiğine, sanattan sporuna varıncaya değin, insanlar sürekli eğitilirler. Bu, okullarda gerçekleştiği gibi, okul dışında insan ilişkilerinde, usta çırak ilişkisinde yaşamın her alanında, her zaman gerçekleşir. Örneğin Avrupalı'nın giyimini, sofrası düzenini, ev dekorasyonunun televizyondan izlenerek uygulanması bile bir eğitimidir. Çünkü eğitim, insanlara davranışlarının değişmesi, değiştirilmesidir.

Eğitimi salt ekonomik amaçlarla değil, öte yandan varolan toplum yapısının siyasal tutarlılığının sağlanması amacıyla da yapılır. Bu, okullarda devletin resmi politik amaçlarının doğrultusunda doğruya uygulanması yoluyla olur. ("Gayri resmi" yollar ise, maçları, toto gibi şans oyunlarını kullanmak olabilir) Peki, devletin siyasal rotası, nasıl okulları kendi amaçlarına uygun olarak yönlendirir? Bu, yanıtını da içinde taşıyan bir sorudur: Bir ülke ekonomisi'nden siyasetine bir bütünlük gösterdiği için, devlet yapısında yer alan kuruluşların resmi amaçlara aykırı çalışması yasalara aykırı düşer; bu nedenle okullar da devletin siyasal rotaasında bir eğitim yapmak zorundadır.

Örneğin, "Türk Milli Eğitim Amaçları" içinde öğrencilerin "vatana, millete, bayrağa saygılı, Türkiye Cumhuriyeti'nin bölünmez bütünlüğünü koruyan, Atatürk ilkeleri...vb." maddelerle sıralanan amaçlar vardır ki; bu, devletin resmi ideolojisini ortaya koyduğu gibi, amaçlar doğrultusunda bir eğitimi de zorunlu kılar. Bu kaçınılmazdır. Örneğin Sovyetler Birliği'nin politik amaçları, sosyalist toplumun gerekleri doğrultusunda okullara yansırken, ABD'nin politik amaçları kapitalist toplumun gerekleri doğrultusunda yansıyacaktır. Okul öncesi eğitimden iki örnek politik amaçların bu iki ülkede eğitime nasıl yansıdığını gösterecektir

Son zamanlarda çok duyulan insangücü planlaması deyimi bu işsizliğe alternatif çözüm değildir. Eğitimde insangücü planlaması, üretimin temel ihtiyaçları doğrultusunda öğrencileri yönlendirmeye ve okullar açmayı içine alır. Ama bir serbest pazar ekonomisinde planlamanın ölçüsü bütün bir toplumu kapsamaz. Çünkü o zaman bunun içine "hür teşebbüs" de geçeceği için devletçilik ve sosyalizm yoluna girilmiş olabilir. Bu nedenle kapitalist ülkelerde insangücü planlaması, kapitalist üretimin gereksindiği ve gereksininceği alanlarda eğitimin biçimlendirilmesinden ibarettir.

Ülkemizde şu anda mesleki-teknik eğitimin özendirilmesinin anlamı açıktır: çünkü ülkede endüstriyel alanda yetişmiş eleman gereksinimi artmıştır. Bu nedenle insangücü planlaması, işgücünün genel hedeflenen mesleki teknik işlere kaydırılmasını hedeflemiştir. Elektrik-elektronik ağırlıklı fakültelerin statüsü yükselmiştir; çünkü bu alanda yatırımlar hızlanmış, elektronik aletler alanında yan sanayiler oluşmaya başlamıştır.

İnsangücü planlaması, daha doğrusu işletmeye gerekli işgücü planlaması- yeni alanları gözeterek şekilde sürekli denetlenmektedir. Yoksul, "kaba işlerde çalışmaya alışkın" insanların mesleki eğitime kaydırılıp işçi yapmasına yarayan bir "kaydırma" operasyonu, işverene hem nitelikli işçi sağlamakla, nem de işsiz yığılmasını üniversiteler önünden azaltmayı amaçlamaktadır. Yoksullar için değişen nedir? Yoksulların işsizlikten kurtulabilen bölümü için sonuçta söz konusu

İşsizlik için eğitim

Gürsel Sağlamöz

"Toplumumuzda eğitim, işsizlik amacıyla yapılmayan bir işsizlik eğitimidir. İşsizler, üretime giren hammadddenin, alıcısı olmayan yan işlenmiş ürünlere dönüşmesidir. Üstelik onları üreten fabrika, git tikçe çoğalan benzerlerini katar yanlarına..."

olan A işinde 14. dereceden bir memur olacakken B işinde 14. dereceden bir işçi olmak değişikliği değil midir? Oysa işveren, haktan alınmış vergilerle yetiştirilmiş bir işçiyi, hiçbir yetiştirme zahmetine katılmaksızın işe almış olmaktadır. Bu, şüphesiz işsizlikten iyidir, ama eğitimde fırsat ve olanak eşitliği açısından düşünülrse, yoksul ailelerin çocuklarının seçeneksiz olarak bu tür okullara girmiş olabilmeleri gözlerden kaçmaz. Ohasa, zaten zekâda rol oynayan beslenme, ekonomik olanak unsurları açısından bakıldığında yoksulların daha "doğarken öldüğü" açığı çıkar. Mesleki eğitimde bir işin uzmanı olarak yetişen insan, elinden başkaca bir iş gelmediği için, grev yapmak, hakkını aramak gibi yollara başvurduğu zaman işten atılarak "ikinci ölümlü" yaşar. Kapitalist toplumda eğitim, bir işin bir parçası olan insanın eğitimidir; onu aynı zamanda işsizlik korkusu eğitimi saymak da yerinde olacak, çünkü böyle bir toplumda işsiz kalmak zorunludur ve bu bir politika değil, ekonomik yapının bir gereğidir. Ama öyle de bir tehdit unsurudur ki, daha çocukken, insanların geçim kaygısıyla suratlarının sulmasına neden olur.

Türkiye'de liseyi bitirmiş ve üniversiteye gitmemiş (18-24 yaş arasında) yaklaşık 5 milyon genç vardır.² Bu rakamın yalnızca 1 milyonluk bölümünü üniversite öğrencileri, 4 milyonunu ise çırak kalfa ve işsizler oluşturmaktadır. Aynen, sel sularının sürüklenip bir baraja yığılması gibi, bunca genç, bir baraj önünde yığılmıştır. İşte eğitim; rekabet ve anarşi koşulları içinde yapılmazsa, insan gücü planlaması piyasa ekonomisinin gerekleri doğrultusunda düzenlenmeyecek, insan unsuru açısından gözetilebilse, işsiz yığını oluşmazdı. Ama insan unsurunun gözetilmesi, piyasa ekonomisinin değil halkın ihtiyaçlarının gözetilmesi demek olurdu ki bu koşullarda böyle bir şeyin olanaksızlığı gün gibi açıktır. Ya piyasa ekonomisi ya da halk. Bunun ortası yoktur.

SSCB'de bir anaokulunda yarıştırılan çocukların birincisi olan bir kız çocuğukendisiniövenlere: "Yanşı ben kazanmadım, hepimiz kazandık" derken³, ABD'de çocukların Küba ve Nikaragua'daki kız kuvvetleri' nasıı yenecekleri konusunda askeri bulmacalar geliştirmekte ve banş simgesi güvercin hedef tahtası olarak seçilip çocuklara atış talimleri yaptırılmaktadır.

Eğitim, üstyapısal bir kuruluştur; dolayısıyla

ideolojik, politik ve ekonomik hedefler için alt-yapısal zorlamaların dere yatağında akar.

Kapitalist toplumda, bir işletmenin büyümesi, küçük işletmelerin "pilin bitirir" ve holdingleşme olur. Hele, bir dalda kurulan tekel, üretimi kontrol altına alursa fiyatı ve üretimi kontrol eder. Ama kapitalist üretimin temeli üretici ihtiyaçları değil de piyasa ve kâr olduğu için üretim fazlalığı ya da eksiğiği tam anlamıyla kontrol edilemez. Bu, kaçınılmaz bir bunalım yaratır.

Kapitalizmin felsefesi "güçlü olan kazanır" olduğu için, eğitim de, ancak parası olanın gerçekleştirebileceği tarzda yapılır. İngiltere'de eğitim açıktan açığa unıfsaldır. Almanya'da ve birçok Avrupa ülkesinde okul harçları pek yüksektir. Ülkemizde de, kolejlerin, özel okulların... vb. diğer okullardan farkı açıkça gözönünde duruyor.

Oysa bir yandan eğitim bir kamu yatırımdır. Ama eşitlik ve özgürlük temeline dayanan anayasaya ve hukuk üstünlüğü eğitime gelince birden uçuklaşır; birçok ülkede haktan alınan vergilerle özel okullar yaptırılır ve bu okullarda uygulanan programla, statüsü "özel" olmayan okulların programı arasında bir ucuurum oluşur. Bu okulların "piyasa" yüksektir, "piyasa yüksek" olan okul mezunları ise üniversitelerdeholdingleşmişlerdir; kalitesiz eğitim veren okul mezunlarının toplumsal "kâr payından" alabildikleri bir hisse yoktur; yalnızca vergi vermek, askedik yapmak, düşük ücretle çalışmak gibi görev ve sorumlulukları vardır.

Ama, bir piyasa ekonomisinde serbest pazarın ilkelerine uygun olarak (tekellerio rekabeti bile sözkonusu olsa) üretimin bir anarşi içinde yapıldığı doğrudur. Çünkü üretici ihtiyaçları esas olmadan bu üretim anarşik yapısı çözüme kavuşamaz. En önemlisi, serbest piyasa ekonomisi üretici ihtiyaçlarını gözönüne alamaz, çünkü o zaman maksimum kâr ve rekabet yarısından vazgeçmiş olur.

Okullara bir gözettığımızda kapitalist ülkelerde -deyim yerindeyse- öğrenci üretiminin, varlık-yoksul arasındaki rekabetle birlikte amanaş bir anarşi içinde olduğunu görürüz. Örneğin ülkemizde bazı alanlarda öğretmen sıkıntısı çekilirken, bazı dallarda öğretmen fazlası vardır. Gene ülkemizde bir mühendis enflasyonu olduğu bilinen bir gerçektir. İmam Hatip öğrencileri enflasyonu bir başka boyuttur ki, nitekim bu okulların da liseye dönüştürülmeleri sonucunu yaratmışlardır. Örnekler uzayabilir, ama bunlar gösteriyor ki, ekonomik yapıdaki üretim anarşisi, eğitimde de kendini göstermekte ve adeta öğrenci fazlası stoklanmaktadır. Ne yazık ki, bu, ihraç ediliş dolar getirecek ve vergi iadesiyle "köseyi döndürecek" bir üretim fazlası değil, düpedüz işsiz stokudur. İşsizliğin ise çalışanlar üzerinde ne büyük bir tehdit unsuru olduğu bellidir.

Görüldüğü gibi toplumumuzda eğitim, işsizlik amacıyla yapılmayan bir işsizlik eğitimidir. İşsizler, üretime giren hammadddenin, alıcısı olmayan yarı işlenmiş ürünlere dönüşmesidir. Üstelik onları üreten fabrika, gittikçe çoğalan benzerlerini katar yanlarına. "Ne iş olursa yaparım abi" sözünü böylesi koşullardan başkası yaratabilir mi?

Bir iş girmek ve çalışmak işsizliğin son bulması demek değildir. Severe yapılmayan her iş de bir işsizliktir. Ama artık, seçenек yoktur ve insanların yetenekleriyle gereksinimleri değil, serbest piyasanın gerekleri, insanları bir baraj önüne yığıp, kimilerini türbinleri çevirmeye, kimilerini de gül bahçelerini sulamaya gönderecektir.

Unutulmamalıdır ki, insanlar değil, yalnızca suyu istemiş doğrultusunda akıtmakta özgürüz, bazen barajlar bile su baskınlarını önleyemez.

Jale Candan, Okul Onesi Eğitim UNESCO Türkiye Komitesi 1977

2. Türkiye İstatistik Yılığı, Başbakanlık DİE 1983

İŞSİZLİK İÇİN

E.Ü. TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ:

1- Üniversite öğrencileri, mezunları için varolan işsizlik sorunu o ülkede 'işsizliği neden olan temel ilişkilerden bağımsız değildir. Kapitalist üretim ilişkileri içindeki 'istihdam-ışgücü' arasındaki dengesizlikten kaynaklanan ve onun zorunlu ve sürekli uzantısı olan işsizlik günümüzde çok önemli boyutlara ulaşmıştır. Üniversite sınavlarına girenlerin %30'unun üniversiteye girebildiği, mezun olanların ise ancak %30 kadarının iş bulabildiği ülkemizde, işsizliğin bu boyuta ulaşmasında gözardı edilemeyecek unsurlar arasında, üretimdeki tekelleşme girer ve buna bağlı olarak mezun olan üniversiteli gençlerin (Gerçekten %70'lik kısmı) büyük bir kısmı iş bulamazken, diğer bölümü de kendi uzmanlık alanı dışında kalan işlerde işçi olarak çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu anlamda üniversiteler, işsizlik sorununun emici gücü olarak kullanılmakta ve varolan YÖK sisteminin eğitim anlayışı ve ideolojisini alarak mezun olan gençlik, karşılaştığı işsizlik sorununa kabullenici tarzda yaklaşmaktadır.

2- Sorun temelde, planlı ekonomi ve planlı eğitimin sağlanmasına bağlıdır. Yani, 'İstihdam-İşgücü' dengesinin sağlanmasına gerekli, buna bağlı bir planlı eğitim programı izlenmelidir. Bu anlamda orta öğretimde nitelikli eleman (teknisyen) yetiştirmesinin çok yeterli kalması, politenik eğitim verilmesi, keza üniversitelerimizde de "özerk ve demokratik üniversite" kavramından çok uzak, aşırı merkezîyetçi 'düğünmeyen-iretmeyen' gençlerin yetiştirmesine neden olan YÖK sistemi ile ülkemizde planlı eğitimin varlığından söz edemeyiz. Bu da, açıktır ki, planlı ekonominin olmamasına bağlıdır. Bu anlamda politenik eğitime ağırlık verilmeli, üniversitelerde fırsat eşitliğine dayalı, paraş olmayan, özerk ve demokratik bir eğitim sistemi oluşturulmalıdır...yani geniş anlamda planlı ekonomi ve planlı eğitim oluşturulmalıdır.

3- Öğrenci dernekleri; üniversitelerin özerk ve demokratik işleyiş kazanmasında, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasında, parasal eğitim, atılmalar, niteliksiz eğitim sorunlarının çözümünde aktif rol oynamalı yani kısaca planlı eğitimin oluşturulmasında öncüler ve seçenekler sunmalıdır.

DOKUZEYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ

1- Bizlerin Tıp Fakültesi öğrencisi olarak bugün için işsizlik sorunu olmamakla birlikte, işsizlik sorununu içinden kopamayacağımız bir bütün olan ülkemiz üniversite gençliğinin en önemli sorunu olarak görmekteyiz.

Bugün hedef olarak sanayileşme-

ÖĞRENCİ DERNEKLERİ NE DİYOR?

İşsizlik günümüzde, yükseköğretim kurumlarında okuyan gençlerin yakınd gelecekteki en büyük sorunlarından birini oluşturuyor. Üniversiteyi bitirdikten sonra yıllarca iş bulamayan gençler, büyük bir "diplomalı işsiz" ordusunu oluşturuyor. Bu sorunlara ilişkin olarak Öğrenci Dernekleri'ne yönelttiğimiz sorular ile elimize ulaşan yanıtları sunuyoruz.

- 1) İşsizlik, sizce günümüz yükseköğretim gençliği için hangi boyutlarda bir sorundur?
- 2) "Diplomalı işsizliğin" önlenmesi için eğitim sürecinde yapılması gerekenler nelerdir?
- 3) Öğrenci Derneği olarak, mezuniyet sonrası işsizlik sorununun çözümüne yönelik ne gibi çalışmalar yapmayı düşünüyorsunuz?

nin açıldığı ülkemizde eğitimin çağdaş olmaması, ortaöğretimde üretime yönelik eğitim verilmemesi, öğrencilere mesleki beceri ya da iş olanağı sağlanmaması yüzünden, öğrenci kurtuluşu üniversiteye girmekte görmektedir.

Üniversitelere kapasitelerinin üstünde öğrenci alınması sayıca fazla, nitelik açısından yetersiz mezunlara neden olmaktadır. Bu koşullarda iş bulabilmek olanak dışıdır.

Tutulamlarda bilimselliğin gözlenmesi gereken üniversitelerin aldığı önlem, ne yazık ki, anıye bazı derslerde sandalye getirmek ya da üniversiteden öğrenci almaktır.

Ancak tek başına eğitim sorununun giderilmesi de, işsizlik sorunun ortadan kaldırmayacaktır. Çünkü sorunun altında, uygulanan iktisadi politika yatmaktadır.

2- Tıp fakültelerinde pratik bilgi eksikliği ile teorik bilgi, pratik bilgi ayrılığı önemli bir sorundur.

Sorunun yok edilmesi amacıyla, uygulanan ders programının yeniden gözden geçirilmesi öğrenciler kadar fakülte öğretim üyelerinde de mümkün edecektir.

Bunun yanında, fakültelerdeki öğrenci yığılması eğitimin bu kademesinde de sorun doğurmaktadır. Bazı kliniklerde zaten yoğun bir programı olan öğretim üyelerimiz ile doktorlarımızın bizimle ilgilenemelerinin eklenmesi sorunu bil-yilmektedir.

Eğitim sisteminin, üniversitelerden beklenen bilimselliğe yaraşır ve

ülkemiz gerçeklerine yanıt verir biçimde yeniden düzenlenmesi, kaliteli olan kaynaklarımızı arttırmak ve en iyi biçimde değerlendirilmesi amaç olmalıdır.

3- İşsizlik konusunda bugün için bir sorununuz olmamakla birlikte, ülkemiz öğrenci gençliğinin en önemli sorununun çözümünde, diğer öğrenci derneklerinin bu konudaki çalışmalarına katılmaya hazırız.

Ayrıca DETFOD olarak, işsizliğin sağlık üzerine olumsuz etkileri de bizi ilgilendirmektedir. Çünkü bir sağlık sorunuyla karşılaşıldığında izlenecek en tutarlı yol, sağlık sorununun nedeninin yok edilmesidir. İşsizlik-sağlık ilişkisi bu amaçla yapılan panel, konferans ve bulentelerde dile getirilebilir.

Ancak işsizlik sorununun kaynağının uygulanmış ekonomik, iktisadi politika olması, çözüm aşamasında öğrenci derneklerini aşmaktadır.

İ.S.T. TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ DERN.

1- Ülkemizde işsizliğin çok büyük boyutlara ulaştığı bir gerçek. Gelişen bir ülke olmamız nedeniyle, bence en önemli sorun gerekli alt yapı eksikliğidir. Ve bizim enerji, yol, su gibi temel gereksinimler karşılanamamıştır. Hal böyle iken kimi aktörlerde aşırı gelişme

gözenmiş (tekstil vb.) nüfusun aşırı artmasıyla da işsizlik körkle-nmiştir.

Sorunlara ve bölgelerin az gelişmişlik düzeyine göre istihdam alanlarına gereken önem verilmemiştir. Bir yandan da eğitimin üretimdeki payı gözardı edilmiş, ne üretim süreciyle ne de üretime yönelik olan orta-öğretimi bitiren kişi biç bir yerde iş bulamamış, bulduğu işe öğrendiğiyle ilgisiz işler olmuştur.

Gelelim üniversitelerimize... Bilindiği gibi öğrenciye işsiz gözüyle bakılmaz toplumumuzda. İşsizi bitirip işsizler ordusuna sürekli taktiyeler olmakta. Özetle yapılmamıştır. Her şehire bir üniversite, olmazsa fakülte açılması ve batta maddi koşulların yeterliliğine bakılmaksızın (öğretim üyesi, kalifiye personel sayması, gerekli teknik malzeme, bina vb.) alınan öğrenci sayısı artırılarak işsiz sayıya kısa vadede kapatılmamıştır. Sonra da öğrencilere ödeyemeyeceği harçlar bindirilmeli, her sene belirli bir yüzdeyi atmalı. Bir önerim var, bilmem kabul edilir mi?: Ülkemizde ne kadar işsiz var? 10 milyon mu, 20 milyon mu? Bunlar hemen açık öğretim fakültesine kaydedilmeli ve sorunu kökünden baltetmeli.

Türkiye'de (benim de okuduğum) tıp fakülteleri öğrencileri için, daha uzun yıllar işsizlik sorunu yoktur. Yurdun 22 güzide yerinde fakülte açılmış, kontenjanlar iki katına çıkmıştır. Çünkü, ülkenin doktor açığı gerçekten büyük boyutlara ulaşmıştır; bir doktora düşen hasta sayısı rekor düzeydedir. Ama öğretim üyesi yoktur, gerekli laboratuvar-teknik malzeme yoktur, ülke koşullarına uygun eğitim verilememektedir, tıp öğrencisinin ödeyeceği harçlar en yüksek rakamlardadır, ders kitapları bulunamamaktadır, bulunanlar çok pahalıdır ve, ve ne gam! Adının başına "Dr." ünvanı eklenecelerinin sayısı artıyor ya, işte sorun gene kökünden hal edilmiştir. Fakülteden atılması mı? Ülkenin yüksek çıkarları mevzu bahis olduğundan tıp fakültelerine dokunulmaz, sınavlarda hoşgörü vardır ve gene vs. vs. İ.S.T. Hukuk fakültesinden geçtiğimiz dönemde 2500 kişi atılmış, İstanbul Tıp'tan 30, Cerrahpaşa'dan 70 kişi atılmıştır. Sözün kısası, tıpta okuyanlar ve mezunları için daha birkaç yıl işsizlik sorun değildir.

2- Eğitim ile iş arasında direkt bir bağın kurulmalıdır. Eğitim sürecinde kişi mesleki bilgilerle, pratiklerle donatılmalıdır. Eğitimdeki kişi üretime direkt katılmalı, işsiz konumdan çıkmalıdır. Mesleğe ilk adım atıldığında hemen uyum sağlanabilmesi, gereken verimi vermesi ancak böylelikle olur.

3- İstanbul Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği olarak ilkin tıp eğitimindeki aksaklıkları saptayarak ve bunların çözümü için kolektif olarak ürettiğimiz çözüm önerilerimizi ilgililere duyurmayı, bununla da kalmayıp kişisel-mesleki eğitimimizi arttırmak için grup çalışmaları yapmayı düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

1- İlk önce işsizlik sorununu bir yana bırakalım. Bizlerin yani gençlerin sıradan herşeye başvuran, bir çok sapık düşüncelere tabi olabilecek, akıl ve mantığından öte duygularıyla hareket eden, uyuşturucu alışkanlığına, bippiliğe, ahlaksızlığa ve daha sıralayabileceğimiz özelliklere sahip insanlar olarak görüldüğümüze inandığımız bir toplumda, büyüklerin bizlere nasıl güvenecekleri sorusunu yöneltmemiz gerekecek. Bu, üretim sürecine katılma istemlerinin karşılanmasıyla çözüme kavuşturulabilecek bir konu.

İçinde yaşadığımız toplumu değerlendirebilen üniversite öğrencileri işsizliği ülkemizin yapısal bir sorunu olarak görmekten ötesinde, işçi ile işsiz eş düzeye indirilmeye çalışıldığı ailelerinden, çevrelerinden gözlemleyebiliyorlar. Demokles'in kılıcı gibi üstünüzde duran bir gelecek güvençisinin olmaması durumu bizleri üniversite yaşamı boyunca rahatsız etmektedir. Bu kaygı bizi okuduğumuz alandan başka uğraş alanlarına itmektedir. Artık üniversite yaşamı bizler için dar çevreye sığan olmaktan başka bir anlam ifade etmeye başlıyor.

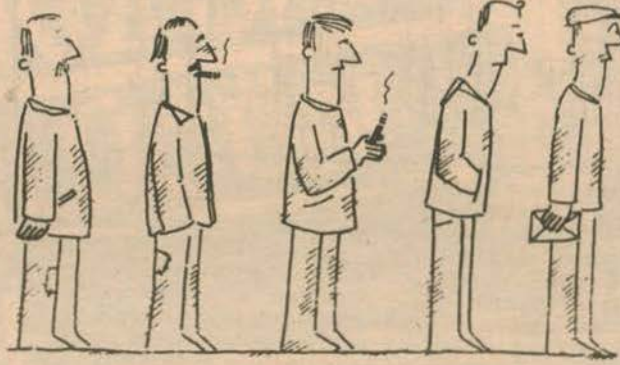
2- Yazgı olarak kabullenmek zorunda bırakıldığımız işsizliğin temel nedeninin altını, çizmek istiyorum. İşsizlik sorununa, bize gösterildiği gibi eğrilerin "denge" noktasından sapması olarak bakamayacağımız açık. Ülke ekonomisindeki olumsuz gelişmelerin sonuçlarından biri olan işsizlik birdenbire ve kendiliğinden meydana gelmemiştir. Yıllar boyu ısrarla izlenen dışa bağımlı ve yanlış ekonomik politikaların acı meyvelerinden biri olarak önümüze konulmaktadır.

3- Diplomalı işsizliğin önüne geçilmesi ilk elde bir anlayış terkedilmesinden geçiyor: Her ne pahasına olursa olsun ekonomik büyüme sağlansın, sorunlar daha sonra çözülür. Hayır kelimesini kullanamayacağımız bir anlayışı da özetlemek mümkün: Toplumsal ve ekonomik bir kalkınma sürecini başlatan ve hızlandıran ekonomik büyüme politikası.

CANAN NİRON (22)
EĞİTİM ENSTİTÜSÜ BYYO

Okuldan Haziran 85'te mezun oldum. İş aramaya ise okul bitmeden başladım. Bizim okul benzeri okullarda, okul bitiminde bir işe girilmenin temelinde okul süresince bir dergi yada gazetede çalışmak yatar. Oysa YÖK'ten sonra getirilen devam zorunluluğuyla bu olanak yitirildi. Sonuçta YÖK sonrası BYYO mezunlarının iş ümidi yok. Okul bitiminden sonra bir gazete ya da dergide çalışmak olanaksız. Çünkü uzunca bir süre hiçbir ücret almadan çalışmak gerekiyor. Oysa okul bitiminde kişinin kendi geçimini sağlayabilmesi zorunlu. Dolayısıyla böylesi bir yol izlenemiyor. Ben 2 kez ya dımcı produktörük için T.R.T'nin açtığı sınava girdim. Fakat sınavlar sonucu gördüm ki bu sınavları kazanmak kişinin kendi yeteneklerini, düşünce yapısını aşan, hatta pek ilgisiz olmayan bir takım koşullara varlığını gerektiriyor. Üst düzeyde bir bürokrat akraba gibi,

GENÇLER NE DİYOR?

Karikatür: MURAT ÖZMENEK

Bunların dışında gazete ilanlarında gördüğüm işlere başvurdum. Bu yolla da iş bulmak zor. Nitelikli eleman arayan ilanlarda ise yabancı dil bilme, yabancı dille bilgisayar kullanma koşulları aranıyor. Bunların bir kişide varlığı ise ekonomik koşullara bağlı. Çünkü eğitim sistemi gereği okullarda "nitelikli" elemanlar yetiştirilemiyor. Var olan eğitim sistemi nitelikli elemanlar yetiştirmek yerine işsizler ordusu yetiştiriyor.

İşsizliğin engellenebilmesine kısa dönemde olanak yok. Yeni iş sahalarının açılması ise köklü bir çözüm değildir. İşsizlik sorununun çözümü toplumun diğer sosyo-ekonomik sorunlarının çözümünden bağımsız değildir. Toplumda bir değişim olmadıkça bu sorunun çözülebileceği olanaksız. Bu yüzden de kısa dönemde işsizliğin azalacağını değil artacağını düşünüyorum.

ALİ ÇOLAK (21) SBF ÖĞRENCİSİ

SBF'ye girerken gerek düşünce yapımın, gerekse ailemin zevci oluşunun ilerde iş bulmamı zorlaştıracağını, hatta olanaksız kılacağını biliyordum. Bunun bilinciyle geldim. Tabi gene de şu anda işsiz olmam gibi bir durum söz konusu değil. Fakat başta ağbım olmak üzere bir sürü işsiz insanı gözlemlemek fırsatını buldum.

Bence sorun eğitim sistemimizin kaynaklanmakta. Tüm eğitim sürecinde, üniversite dahil, bir sürü ıvır zıvır şey veriliyor. Ben bu okulda verilenlerin bir çoğunu bu okula gelmeden de öğrenebilirdim. Eğitimin yetersizliği yanında bir de alınan öğrenci sayısı önemli. Sorun 100000 öğrencinin okula alınması değil, bunların istihdam edilebilmesi. Öğrenciler zaten çok zor koşullarda

eğitimlerini tamamlatabiliyorlar. Tepeye YÖK konmuş. Bir sürü bunalım. Delirmeden okulu bitirebilmek zaten başlı başına bir mucize. Bunların bir çoğunu bekleyense işsizlik. Sorun toplumsal olduğu için, sanırım çözüm de radikal olmak zorunda. İşsizliği yaratan kâr olgusu, işgücünün ucuzlatılması bazılarının işine geliyor. Sorunun temelleri genişletilebilir. Silahlanmadan istihdama kadar. Sorun tüm bir sistemden kaynaklanınca, çözümün sınırsız ve savaşı bir dünya olduğuna inanıyorum.

İRFAN ÖZSOY (25)

Gazi Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Bankacılık Bölümü Mezun Olalı 7 ay oldu. Uzunca bir süre iş ara-

dıktan sonra, bıraktım. Şimdi askere gitmeyi bekliyorum. İş aradığım süre içerisinde arkadaşlara iş aradığımı haber verdim, gazete ilanlarına başvurdum. Başvurduğum yerlerde gayet kibar davrandılar. Genellikle bir form doldurtuyorlar. Daha sonra sizi haberdar ederiz diyorlar. Tabii haber falan gelmiyor. Bana göre ilanla iş bulmak zor. Aynı yolu deneyen bir sürü insan var. Ve bu insanların bir kısmı neredeyse bir öğle yemeğine razı. Ben 50.000 lira istedim. Tabii öğle yemeğine razı birileri varken 50.000 lira isteyen birini iş bulması çok zor. Benim iş arayan bir sürü tanıdığım insan var. Bir çoğu benim gibi askere gitmeyi bekliyorlar. Askerden döndükten sonra da bir çoğumuz istediğimiz işlerde çalışamayacağı kesin.

İşsizliğin nedenlerine gelince. Bence işsizlik genelde sütemden özelde de üniversitelere alınanlarla istihdam durumunun denk düşmemesinden kaynaklanıyor. Örneğin 5 kişilik iş var, fakülteye 20 kişi alınıyor. Tabii 15 kişi işsiz. Bu arada önemli bir sorun güvenlik araştırmaları. Bir sürü insan güvenlik gerekçesiyle işe alınmıyor.

Benim için çözüm bıkmadan usanmadan iş aramak. Genel çözüm ise üniversitelere alınan öğrenci sayısının ayarlanması. Eğitimin üretimi düşük olması.

Olayın bir de psikolojik boyutu var tabii. Yüksek okul bitirmişsin, üretebileceğini biliyorsun. Fakat yapabileceğin bir şey yok. Kahveler üniversite mezunlarıyla dolu. İşsizlik psikolojik olarak yıktı.

MERYEM HAZAR (27) DİCF

Tek dersten beklemiyim. Ama tek dersi olanlara iş hakkı tanınmıyor. Ben bir yıldır iş arıyorum. Okul bitmeden dördüncü sınıfta da aradım. Kömür işletmesinde çalışmaya başladım. Dersten sıkı olduğum için bırakmak zorunda kaldım. Şimdiye dek gazete ilanlarını takip ediyorum. İlanlar hep pazarlamacı arıyor. Pazarlama işinde bir süre çalıştım. Ama harcamaların kazancımı aşırıyordu. Bu süre içinde işsiz sayısını gözlemleyebildim. Hem pazartesi bu iş için gazeteye ilan veriliyordu. En az yüz kişi başvuruyordu. Ve bunlar ya lise ya da yüksek okul mezunuydular.

Eğim de yüksek okul mezunu. Askerden geleli 6-7 ay oldu. Ama bir iş bulamadım.

Diplomalı işsizliğin nedenini ülkenin genel ekonomik durumu göz önüne alınmadan, bir sürü insanın üniversiteye alınmasında görüyorum. Peki sonra ne olacak? Torpilin varası iş bulacakları, yoksa sokaklardaki.

Devletin plan yapması gerekiyor. İş verebileceği kadar, mezun vermemeli. Devlet ne yapacağını bilmiyor. Bir ilkokul mezunu müdür olarak çalışken, bir yüksek okul mezunu işsiz olarak dolaşıyor. Bir de işsizliğin psikolojik boyutları var. Eşimle aramızda sürekli bir kırdırma var. Eskiden bizim için sorun olmayan ufak tefek şeylerden tartışıyoruz. Sürekli gerginlik. Ekonomik durum zorluğu nedeniyle, birbirimizin başına bela olmuş gibi bir durum ortaya çıkıyor.

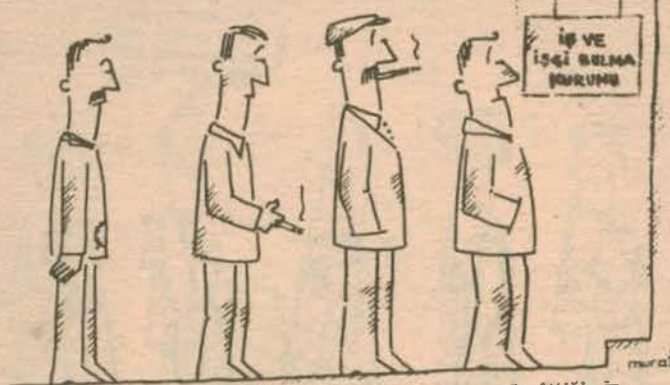
İLHAN DALKILIÇ (OTOMOBİL - İŞ GENEL BAŞKAN YARDIMCISI)

1- Tarımdan sanayiye geçen ülkelerde işsizlik büyük boyutlardadır. Türkiye gibi tarımdan sanayiye planlı programla geçen ülkelere ise işsizlik daha büyük boyutlara ulaşır. Artı programla bir şekilde sanayii işkollarının kurulmasıyla bir karmaşa oluşmuş ve tarımdan sanayiye geçişteki programla işsizliği çoğaltmıştır. Bunun yanı sıra nüfus planlamasının da işsizlik üzerinde büyük etkileri vardır.

2- İşverenler işçilerin sendikalarına karışıkları için, hangi sendikayı seçeceklerini ya da sendikası olmayanları "tercih" ettiklerinden, aksine davranışları işyerinde öncelikle uzaklaştırıyorlar. Ayrıca işçilerin sendikadan bekledikleri sadece toplu sözleşme görüşmeleri ni yürütmekle kalmıyor. Oysa ki sendikalar işçi sınıfının ekonomik ve demokratik istemlerini sağlayabilecek araçlardan en önemlilerindendir. İşyerinde sendikaya salt ekonomik çıkarları için giren işçiler, işyerinde meydana gelen herhangi bir durumda birlikte davranmadıklarından yani bana dokunmayan yılan bin yaşasın dediklerinden işveren karşısında güçsüz duruma düşüyorlar.

3- Üretimin her kademesine eleman yetiştirecek kurumlar, ülkemizde bulunmamakta, ayrıca sanayinin kendi iç dinamiğinde yetişen okur yazar ya da kısmen bilgili eleman nitelik ve niceliği, bu gereksinimi karşılayamamakta. Yapılması gereken üretim için kalifiye eleman yetiştiren kurumları ortaya çıkarmak bu görevde öncelikle büyük ölçüde devlet ve işverenlere düşmektedir. Bugün ülkemizde ortaokul ve liseyi bitirmiş genç, işsiz dolmaktadır. Verilen eğitimin niteliği gereği bu işsiz gençlere iş verebilecek hiç bir resmi ya da özel kurum yoktur. Çünkü bunlar sanayii üretiminin hiç

SENDİKA TEMSİLCİLERİ NE DİYOR

İşsizlik konusuna ilişkin olarak sendika yöneticilerine yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

- 1) İşsizlik nedir? Neden bir ülkede işsizlik olur? İşsizlik yapısal mıdır?
- 2) Türkiye'deki işsizlik ve sendikalaşma sorunlarının ulaştığı boyutlar konusunda, özellikle gençler açısından ne söyleyebilirsiniz?
- 3) Bir eğitim kurumunu bitiren gençlerin büyük bölümü işsizler o düşünce katılıyor. İşten çıkarmalarda sendikalaşmamış gençlik büyük zarar görüyor. Tüm bu sorunların çözümüne yönelik ne gibi çalışmalar yapılabilir ve eğitim sürecinde ne gibi önlemler alınabilir?

bir kademesinde kullanılmamaları ancak hizmet sektöründe iş bulma şansları olabilir. Güncel bir örnek; açılan devlet sınavlarında 100 kişilik boş yere bir stadyum dolusu işsiz sınava girmektedir. İşsizliği önlemede eğitimin rolünün büyük olduğu yadsınmaz ancak eğitimin tarafı eğitimciler ya da kurumlar tarafından verilmesi şarttır. Yüksek öğrenimin eğitim programlarına kabaca bir göz atığımızda tekellerin istemlerine uygun dersler hazırladığını görürüz. Bu Y.Ö.K.'ün yüksek öğrenimin başında kalmasıyla sürüp gidecektir. Ve elit bir bilgili kesimin dışında yüksek öğrenimini bitiren gençliğin iş bulma olanağı hemen hemen hiç denecek kadar azdır.

CEVDET SELVİ (PETROL - İŞ GENEL BAŞKANI)

1- İşsizlik çok çeşitli biçimde tanımlanabilir. Örneğin, işgücü sunumunun (arzının) işgücü isteminden (talebinden) fazla oluşu, ya da istihdam olanaklarının çalışabilir nüfusa oranla daha az oluşu gibi. Ben özetle, yaşamak için çalışmak zorunda olanlara, çalışacak iş bulamamaları olarak tanımlıyorum. Bir üretim aracına sahip olmayan, işletip faiz alacak hazır parası bulunmayan, kıralık evi, işyeri, hanı da olmayan, kuşacası emeğinden başka hiçbir geçim yolu bulunmayan insanların, iş bulma kurumu kapılarında ömür törpilemesi, eğer bir hatırlı kişinin tavsiye kartına sahip değilse iş aradığı kapılardan ters yüz edilmesi kovulmasıdır işsizlik. Ve çağımızın en büyük yüz karanlıklarından birisidir. Örneğin işkence ayıbından hemen bir farkı yoktur. Kişiyi aç ve yoksul bırakmak işkencelerin en ağırıdır çünkü. İşsiz insan da açtır. Yal-

nız kendisi değil eşi ve çocukları da açtır. Onları doyuramamanın ızdırabı kendi açlığından da büyük işkencedir. Bu yönüyle işsizlik düpedüz işkencedir.

Bir ülkede, üretim kaynakları atıl bırakılır, harekete geçirilemezse, mevcut kaynaklar alabildiğine ıstaf edilir, üretim dışı alanlarda harcarsa, kaynak yaratıcı olunamazsa, istikrar adı altında ekonomik büyüme durdurulur, sanayileşmeden vazgeçilirse işsizlik olur.

İşsizliğin yapısal olduğunu kabul etmiyorum. Kaynaklar ıstaf edilmeden, yabancıların alıp götürmesine olanak vermeden ve de yeni kaynak yaratıcı bir anlayışla ekonomik büyüme bedetlenirse, bölüşüm adaleti olur, verim teşvik edilirse, kıssaca insanın yana bir ekonomik politika izlenirse işsizliğin önlenebileceğine inanıyorum.

2- Türkiye'de işsizlik dünyada ancak 1930 bunalımında görülen aşırı boyutlara doğru aızla tırmanmaktadır. Sendikamızın yaptığı araştırmaya göre gerçek işsizlik oranı % 20 dolayındadır. Bu gerçek, çalışabilir her (5) kişiden birinin işsiz dolması demektir. Üstelik her yıl işsiz sayısı azalmamakta artmaktadır. Bu işsizler nasıl yaşamakta, ne yiyecek, nerede barınmaktadır? Yine sendikamızın araştırmalarına göre, işsizlerin en az % 95'i dar gelirli emekçi yakınlarıdır. İşçi, memur, emekli, küçük esnaf çocukları, akrabaları ve yakınlarıdır. Yetersiz ücret, maaş ve gelirlere, bir de bu işsizler ortak olmaktadır. Bu yolla, son yıllarda satın alma gücü iyice azalan gelirler, daha da azalmakta, angari ücret daha da ufalmaktadır.

Yürürlükteki yasalara göre işsizler sendika kuramazlar, kurulu sendikalara da üye olamazlar. Bunlar, toplumun kaderine terk edilmiş bireylerdir. Güçlü tanıdıkları olan, bu yolla zaten işsiz kalmayanlar bir

yana bırakılırsa, tek başlarına bak arama gücünden yoksun bırakıldıkları gibi, birleşmeleri, örgütlü bak arama yolları da tıkalıdır. Yıllarca okuyan, diploma alıp, çalışma özlemi ile piyasaya çıkan bir genç, iş bulamamanın acı gerçeği ile ilk şoku geçirmekte, gerçek yaşama kurgan ve umutsuz başlamaktadır. Planlı ve hızlı bir sanayileşme, yeterli ekonomik büyüme ile birlikte, Üniversite, Meslekokulları ve diğer öğrenim kurumlarında da halkınma ile uyumlu bir planlama yoluna gidilmedikçe, bu dram yaşanmaya devam edilecektir.

3- Diplomalı gençler, uzun bir işsizlik dönemini geçirmeden çalışma yaşamına atılmıyorlar. Okumak için çalışmak zorunda bulunanlar, eğer bir işe girme talihine erişmişlerse, okudukları sürece sendika üyesi olmalarını yasalar engellemektedir. Böyle olunca da onlara genellikle, askerliğini yapmış yetişkinlerden daha az ücret verilebilmekte, daha kolay işten çıkarılabilmektedir. Gerçi bu gün sendikali işçilerin de işten çıkarılmaları zor değil. İşverenin tek yanlış bir karar bu uygulamaya yetiyor. Tek caydırıcı unsur olan kıdem tazminatı da fon yasağı ile kaldırılmak isteniyor. Ancak bir olmazsa sendika üyeleri örgütlerinin hak arama olanaklarından yararlanıyor. Bu haktan yoksun olan öğrenciler işverenin istediği biçimde ve istediği sürece çalışmak, takdir edilen ücrette razı olmak, işten çıkarma tebliğini alınca da sessizce pilyı partiyi toplamak zorunda kalıyorlar. Bu ve benzeri baksızlıkların düzeltilmesi için çağdaş demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile işlerlik kazanması gereklidir.

Tüm öğretim gibi, Yüksek öğrenim de kesintisiz parasız olmalıdır. Burslar yaygınlaştırılmalı, yurtlar çoğaltılmalı, beslenme, kitap v.s. parasız sağlanabilmeli, gençlere ayrıca çalışmak zorunda kalmadan da okuyabilme fırsatı verilmelidir. Elbette, sendikal hak ve özgürlükleri kısıtlayan tüm yasalar ve yasa maddeleleri gibi, öğrenci işçilerin sendikalara üye olmalarını engelleyen hükümler de kaldırılmalıdır.

nisan devriminden cumhurbaşkanlığı seçimlerine

PORTEKİZ'DE ÖZGÜRLÜĞÜN ŞAFAĞI

Derleyen: YASEMİN ÇONGAR
MUSTAFA OKAN

Portekiz, içinde bulunduğu maz ay içinde 1974 Nisan Devrimi'nin yeni bir yıldönümünü yine coşkuyla kutlayacak. Salazar'ın 1928'de askerlerce iktidara getirilmesinden 1974'e dek yarım yüzyıl aşkın bir süre devam eden faşizm ortamında, Portekiz büyük bir mücadeleye sahne oldu. Zafere ulaşılmasına dek geçen sürede, anti-faşist temeldeki mücadele, kendi içinde oldukça çetin bir tartışma yaşadı. Faşizmi yıkan bu anti-faşist birlik, pek çok acı deneyimle olgunlaştı ve zafere ulaştı. Birliğin oluşum sürecini kaplayan tartışmalar, birliği oluşturan farklı güçlerin tesbitlerinin geçerliliği, doğruluğu zaman içinde sınandı. Kimi tesbitler yaşamda karşılıklarını bulurken, kimileri de acı birer deneyim olarak tarihsel süreçte yerlerini aldılar. Sınama hala sürüyor. 74 Nisan'ı yalnızca çok önemli bir adım olarak kalırken, yeni ve gene çok önemli gelişmeler, yeni adımların hazırlayıcısı oluyor. Önce 6 Ekim erken seçimleri, ardından gelen Cumhurbaşkanlığı seçimleri, son örnekleri oluşturuyor. 74'den sonraki Sosyalist Parti iktidarı, 6 Ekim seçimleriyle Sosyal Demokrat bir başbakana yerini bırakırken, hemen ardından gelen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Sosyalist Parti adayı Mario Soares başkanlık koltuğuna oturuyordu. Bu gelişmeler, kısa sürede büyük değişikliklerin yaşanması anlamına mı geliyordu? Öyle ya uzun yıllar iktidarda olan Sosyalist Parti, 6 Ekim seçimlerinden büyük bir oy kaybıyla çıkıyor, bir süre sonra yapılan seçimlerde ise Cumhurbaşkanlığı'nı elde ediyordu.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi tahminler, yorumlar yapılıyor,

ince denge hesaplarıyla sonuç kestürilmeye çalışılıyordu. Bizim burada özellikle dikkat çekmek istediğimiz nokta; Sosyalist Parti adayını Cumhurbaşkanı yapan gelişmeler. Sonuçları, 'solun zaferi' gibi bir kalıp içinde tanımlayivermenin ötesinde, bu sonuçların anlamınlığına ulaşabilmek gerekiyor. Bunun biricik yolu da 1974 Nisan'ına gelişi bilmekten geçiyor.

Portekiz'in bugünkü sınırları, aşağı yukarı 13. yüzyılın ikinci yarısında belirlendi. 1383-1385 Devrimi'nden sonra, kendi kıta fethini tamamlayan Portekiz, Venedik ve Cenevizlilerden nöbeti devralarak, deniz aşırı seferlere başladı. Madere, Azorlar, Kap Verd adaları işgal edildi. Ardından Ümit Burnu'ndan Hint Adaları'na ulaşıldı. Avrupa'da bir süre ticaret merkezi olan Portekiz'in doğu politikası, Makao'da, Goa ve Timor'da gümüş izler bıraktı. Gene aynı sömürgeci çaba, Portekiz'i Yeni Dünya'ya da saldırıya yöneltti. Portekizliler çok geçmeden Brezilya'ya ayak bastılar ve burayı da cabucak sömürgeleştirdiler.

Portekiz'in bu iktisamı İspanya'ya hirslandırdı. İspanya Kralı II. Filip, kendisini Portekiz'in de kralı olarak kabul ettirdi. Bu dönemde, Uzakdoğu'daki pek çok sömürge İngiltere ve Hollanda'nın himayesine girdi. 1807'deki Fransız işgalinin ardından, Brezilya bağımsızlığını ilan etti ve İmparatorluğun toprakları Afrikadaki sömürgelemlerle sınırlandırıldı.

19'uncu yüzyılda, Portekiz'de muhafazakarlar karşısında birleşen liberal gruplar 1820'de zafer kazandılar, fakat iç savaşlar 1849'a dek sürdü. Liberaller ülkeyi modernleştirmek ve kapitalist Avrupayı katmak

istiyorlardı. Zaman zaman ayanın bağı bu büyük burjuvazinin gücü karşısında, küçük burjuva birimler ve halk yığınları özerk bir birimde örgütlenmeye başladılar. 1873'ten itibaren ilkin bir Cumhuriyetçi Parti, daha sonra da işçi hareketi içinde anarşizmi üstün kılmaya çalışan bir sosyalist akım oluştu. 1891 devrim bozgunundan sonra Cumhuriyet, terörist olaylar ve 5 Ekim 1910 devrimi ile doğdu. Anayasal çözüm olan cumhuriyet yönetimi ve beraberinde getirdiği siyasi reformlar, yapısal çözümler arayan kitlelerin rekâsinimleri karşısında çok geçmeden yetersiz kaldı. Portekiz'in Birinci Dünya Savaşı'nda 1916'dan başlayarak İttifak Devletleri'nin yanında yer alması, sorunlarını bilsbütüm artırdı. 1918 ve 1920 yılları, büyük toplumsal hareketlenme yıllarıdır. Komünist Parti de işte bu hareketlenmenin içinde doğdu. Fakat bu dönemde işçi sınıfı anarko-sindikalizmin etkisinde kaldığı için parti, sınıf yöneticisi durumuna ilk anda geçemedi.

Gerekli toplumsal ve ekonomik reformları getirmekten aciz, istikrar-sız burjuva hükümetleri; emekçi kitlelere tek çıkış yolu olarak Güney Amerika'ya göçetmeyi bırakan durgun ortam; ülkenin kuzeyinde Braga da patlayan General Costa Gomez' in askeri darbesinden sonra, Mussolini İtalya'sından ve Riviera de Primo İspanya'ından esinlenen, dogmacı katoliklikle yoğrulmuş faşist hareketin iktidara gelmesini kolaylaştırdı. Askerler, kamu maliyesini düzenlemesi için Coimbra Üniversitesi profesörlerinden Salazar'ı çağırdılar. Antonio Salazar 1928 yılından ölümüne kadar iktidarda kaldı. 1933 Anayasası Portekiz faşizminin temeli olan ve Frankist ayaklanma-

ca onemu rol oynayan korporatı devleti oluşturdu.

Zaferin Garantisi Birlik

Portekiz ya bağımsızlığı, ya yabancılara güçlere bağımlılığı, ya demokrasiyi, ya faşizmi seçecekti. Halk yığınlarının seçimi ise açık bir biçimde demokrasi ve bağımsızlıktan yanaydı. Bu seçimin hedefine ulaşabilmesi için ilk yapılan, bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde Portekiz halkının beraberliği, yani bütün ilerici, yurtsever güçlerin vatana ihanet eden faşizme karşı ulusal kavgası parolasının ortaya atılması oldu. İşçi sınıfı, bu ulusal birliğin temeli ve öncüsü olacaktı.

Peki işçi sınıfının tek cephesi nasıl gerçekleştirebilecekti? Bunun yanıtı da şöyle verildi: "tek cep benin, ancak örgütsüz kitlelerin acil sorunları için verdikleri günlük mücadelelerinin örgütlü kesimle bütünleşmesiyle gerçekleştirebileceği" belirlendi.

Ancak bu birlik ne kolay sağlandı, ne de bugünden yanna oluştu. İşçi sınıfının birliği, tek cephenin siyaseti, küçük kavgalar ve küçük hareketlerle başladı. Ve büyük kitle kavgaları için gerekli koşullar ve cephe birliği böylece yaratıldı.

Bu stratejinin tesbiti üzerine pek çok eleştiri yapıldı. Bazıları bu küçük hak arama mücadeleleriyle kitlelerin gerçek bir tatmine ulaşamayacaklarını, hatta daha da kötüsü, onların bu tutumunun faşizmi güçlendireceğini öne sürüyorlardı. Diğerleri, bu küçük hareketlerin asla büyük kitle kavgalarına dönüşmeyeceğini ve daima illegal nitelik taşıyacağını söylüyorlardı.

Fakat deneyler, yaşananlar tüm bu varsayımların tam tersini gösterdi. 1941-42 yılları Portekiz işçi ha-

reketine ve faşizme karşı verilen mücadelede yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. 1942 Ekim-Kasım grevleri, hükümetin ücretleri yükseltmesi, işgününi uzatılmasından vazgeçmesi ve tutuklu emekçilerin büyük bölümünü serbest bırakmasıyla sonuçlandı. Bu grevleri, 1943 Temmuz ve Ağustos'taki grev dalgaları izledi.

Tüm bu gelişmeler sırasında yaşananlar, bir takım sorunları ve soruları da kendi içinde taşıyordu. Ordunun tavri ne olacaktı? Çünkü demokratik muhalefeti'nin ordu içindeki eylemleri yeterli düzeyde değildi. 1000 adet basılan Kızıl Bahriyeliler adlı illegal gazetesiyle ORA (Devrimci Deniz Kuvvetleri Örgütü) 1936 yılında yıkıldı. ORE (Devrimci Kara Kuvvetleri Örgütü) de yok oldu. Ordu içindeki çalışmaların ekaikliğinden kaynaklanan buğle'şmelerin olumsuz sonuçları, Temmuz-Ağustos grevlerinde kendisini göstermişti. Bu tesbitten gerekli sonuçlar çıkarıldı:

- 1- Birçok durumda emekçilere yönelen baskı önlenemezdi, çünkü ordu içi örgütlenme zayıftı.
- 2- Geniş ölçekli bir ulusal devrimci askeri örgütün kurulmasına başlamak için gerekli koşullar hazırdu.

Anti-faşist birlik hareketi iki temele oturtulmuştu. Biri Anti-faşist Ulusal Birlik Hareketi (MUNAF), diğeri de Demokratik Birlik Hareketi (MUD) idi. MUNAF ve MUD'un bir dönemdeki yetersiz çalışması pekçok eleştiri ve tartışma yarattı. Kimi eleştirmenler, MUNAF ve MUD'un işlevsizleştirmenin savunulmasına dek uzanıyordu. Ancak MUNAF ve MUD giderek kitlesel yaygınlığa ve etkinliğe çok geçmeden ulaştı. Gençliğin Demokratik Birliği Hareketi, MUD'un en iyi örgütlenmiş ve en geniş kesimlerinden biriydi. 20 bin üyeleriyle, düzenli bülten yayınlarıyla Portekiz gençliğinin geniş kesimlerini ilgilendiren eylem ve hareketinin çeşitliliğiyle MUD en önemli gençlik kitle hareketini oluşturuyordu. MUD her türlü baskıya ve olumsuzluğa karşın kendisini sürekli yenilemeyi ve çoğaltmayı bilim'ş, her eğilimde, özellikle de Katolik birçok genç örgütle bütünleşmişti.

Salazar Hükümeti'nin gayri-millî politikası karşısında Portekizli demokratların tek çıkış yolu olarak netleşirdikiler; birleşmek, örgütlenmek ve mücadele etmekte. Peki birleşmek ne demekti?

Birleşmek; karşılıklı saygı ve yardım temeli üzerinde bütün demokratlar arasında işbirliği ve dostluk bağlarını sağlamlaştırmaktı.

Birleşmek; varolan kararlı anti-faşist örgütler ve partilerle ilişkileri güçlendirmekti.

Birleşmek; her mücadeleci anti-faşistlerin ve ulusal siyasi güçlerin koalisyonu olan, Ulusal Birlik Hareketi'ne (MUNAF) bütün eylemlerinde yardım etmek ve desteklemekti.

Birleşmek; buna henüz katılmamış dürist Portekizlileri birliğe çağırıyordu.

"İnsanları geçmişlerindeki hatalarıyla katı bir şekilde bağlamamalıdır" ve bizi birbirimizden ayıran şeyler bizi birbirimize bağlayan şeylerle asla kıyaslanamaz" şeklinde belirlenen temel ilkelere anti-faşist birlik hareketi, kitleselliğe doğru önemli adımlar attı.

Portekiz'i faşizmden kurtarmak için birlik hareketi, her meslekten, her nesilden, her dini ve siyasi inançtan, kadın erkek tüm Portekiz halk

kesimlerinden unsurlar kazanmakla, Portekiz sömürgelerinde tabanı ve güç bulmakla, birlik hareketini canlı bir varlık hale gelebileceği gerçeği birliği oluşturan tüm ilkelere önünde duruyordu.

1965: Bir son durum değerlendirmesi

1965'teki 6'ncı kongresinde Komünist Partisi, Birlik Hareketi'ni ve Portekiz'in içinde bulunduğu son durumu değerlendirirken kısaca şu saptamalarda bulunmuştu:

"Ekonomik durum, tekellerin giderek artan hakimiyeti altındadır. İç pazarın sınırlı oluşu, sanayileşmenin dış pazara yönelmesine yol açmakta, ve bu da İngiltere'nin başı-

Ancak bu yılların çok belirgin bir özelliği vardı ve bu özellik Marcelo Caetano'nun "liberalleşme" manevralarının bedelini pahalı ödemesine yolaçtı. Söz konusu özellik, demokratik hareketin, halk mücadelesinin artık iyice kızışmış olmasıydı.

Faşist kampta ise, tekelleri burjuvaziyi, içinde bulunduğu çıkmazdan kurtarma konusunda çeşitli görüşler vardı. Fakat çeşitli faşist gruplar arasındaki ilişkinin niteliği, iktidar mücadelesi değil, Caetano etrafında diktatörlüğün devamını sağlamak amacıyla "kutsal ittifak"ı gerçekleştirmekti.

Caetano'nun siyasetinin dış görünüşüne gelince, Caetano kendisini

çalıştığı doğrulanırken, "liberalleşme" bir demagoji değil, özgürlükler giderek yerleşmesi" getirecek bir siyasettir, gerçek bir liberalleşmedir diyen pek çok "muhafif" de vardı. Bunlardan biri de, şimdiki Sosyalist Cumhurbaşkanı Mario Soares idi. Soares, faşist manevrayı "liberalleşme hareketi" diye nitelerek, "yapısal nedenlerin" sonucu olan bu "hareketin" etkin bir "evrimi" temsil ettiği gerçeğinde ısrar ediyordu. "Evrim, dilediğimiz kadar hızlı değildir, fakat umutsuzluğa düşmek için neden görmüyoruz" demekteydi.

Baş Sorun: Sömürge savaşları

Sömürge savaşlarını ekonomik ve siyasi sonuçlarıyla birlikte değerlendirmek gerekiyor. Sömürge savaşlarıyla sözkonusu olan yalnızca Angola, Mozambik ve Gine halklarına karşı değil, aynı zamanda Portekiz halkına ve özellikle esir tacirlerinin çıkarlarını savunmak için, savaşmaya zorlanan Portekiz gençliğine karşı bir eylemdi. Sömürgeci baskı ve savaşla geçen her gün, Portekiz için daha çok mahrumiyet, daha çok mücadele, emperyalizme daha çok bağımlılık demekti.

Açık olan gerçek, Portekiz sömürgeciliğine bağımlı olan ülkeler gerçekten bağımsız ve özgürolamadan Portekiz'in de gerçekten bağımsız ve özgür olamayacağıydı.

1974 Nisan günlerine doğru

1973 sonlarında ve 74 başlarında, uzlaştırmacı bir liberal gibi görünen Marcelo Caetano'yukitdardan uzaklaştırmak için faşist bir sağ komplo denetleniyordu. Portekiz'de olduğu kadar dışarıda da, Salazar'ın önce baskılığı, sonra da ölümü üzerine Caetano'nun getirilmesi gerektiğinde, kamuoyunda kendisinin demokrasiye geçişi gerçekleştirilecek ileri ci adam olduğu düşüncesini yayabilmek için hiçbir şeyden sakınlımadı. Fakat Caetano, sefelinin problemleriyle boğaz boğaza geliverdi. Avrupa'nın en fakir ülkesi için müthiş bir savunma bütçesi ve ülkesinden uzakta, güç iklimi koşullarında savaşmaya zorlanan aşırı geliştirilmiş bir ordu.

1969-70 senelerinde başlayan ekonomik kriz ve petrol sorunu da Portekiz ekonomisine ağır bir darbe indirdi. Ekonominin çöküşü, başkentte, grevlerde, gösterilerde ve işçi anısı sendikal hareketinin bariz yükselişinde somutlanan güçlü bir toplumsal hareketlilik havası getirdi.

Sömürge savaşları, gençliğin savaşa karşı tepkisi başka bir düzeyde kriz yarattı: Savaştan firar bir kitle olayı haline geldi. Askerlerin, hatta sayıların firarı, ülkenin bütününe bilinçlenmesinde katkıda bulundu.

Sona ilişkin göstergelerden biri de, rejimin propaganda çalışmalarına rağmen uluslararası tecritinin tamamlanmasıydı.

1973'te bir önceki seçimden aksine birleşmeyi kabul eden katoliklerin ve nihayet halkların bağımsızlık haklarını tanıyan sosyalistlerin yanında, komünistler birleşik muhalefetin programını dinlemeye gelen birlerce insanı yasal olarak bir araya getirebildiler. Birleşik muhalefet, 1977 yılında, demokratik muhalefetin üçüncü kongresinde oluşturuldu. Bu oldukça önemli bir olaydı. hareketi ise; (Hareket adı çok önemlidir, çünkü her zaman halk muhalefeti Hareket adı altında oluşturulmuştur ve çalışma diğer halk örgüt biçimleriyle paraleldir.) genç subayları etkileyen bu bereket, darbeci

nı çektiği Avrupa serbest değişim bölgesine ve Batı Alman tekellerinin aslan payını kendilerine ayırdıkları Ortak Pazar'a umut bağlanmasına neden olmaktadır. Gine, Angola ve Mozambik'te sürdürülen sömürge savaşlarının neden oldukları güçlükler yüzünden Portekiz'in emperyalizme satılması daha da hızlanmıştır.

Bu savaşlar, Portekiz halkını sömürge savaşlarının özgürlükçü niteliği hakkında aldatmaya çalışan faşizmin kendisini de tehlikeye sokmaktadır. Rejim, bu durumda, şiddet ve terörü iki misline çıkarak kurtulmayı ümit etmektedir."

Aynı birlik sorunları, üzerinde de ularla durulmaktaydı.

Salazarsız Salazarizm

1918 yılından beri, ülkeyi yöneten Salazar, kendisini iktidardan uzaklaştıran bir beyin kanaması geçirmişti. Devlet Başkanı Amiral Americo Tomas, 1968 aonunda, son zamanlarda biraz geri planda kalan sadık yaverlerinden birini, hükümeti kurtarmakla görevlendirdi: Marcelo Caetano'nun sahneye getirilmesi, dışarda olduğu kadar Portekiz'de de rejimin liberalleşmesi yönünde atılmış bir adım görünümünde tezgahlanmıştı.

dinamik, yenilik taraftan ve girişken göstermeye çabalamakta idi. Bunun arkasında, faşizmi savunma çabası ve siyasi bir gerileme gizlenmekte idi. Caetano'nun yenilikçi ifadelerinin büyük bir bölümünün, yalan ve aldatıcı da olsa, halk kitlelerinin ve demokratik hareketin itham ve taleplerine cevap arar nitelikte olduğu farkedilir. İşte demagoji buydu. Bu, rejimin güç bir anında, zaman kazanıp kadrolarını yenileyebilmek, yeni savunma hatları çekebilmek için uygulanan bir geri çekilme taktiği idi. Görünüşe bakıp aldanmamak ve faşist rejimin bu durumda savunmaya çekildiğini anlamak, demokratik hareket için çok önemli bir sorundu.

Durum böyle kavranınca, doğru tutumun, bazılarının önerdiği gibi Caetano'nun teşebbüslerinin sonucunu beklemek olmadığı, fakat yürekli saldırıya geçmek olduğu anlaşıldı.

Liberalleşme demagojisinin, rejim bunalımının derinleştiği bir anda, kitleleri yanıltmaya, onları iktidardaki anıların faşizme son vereceğine inandırma, muhalefeti bölme, hayalleri yaratma, halk mücadelesini durdurma ve böylece faşist devletin yapısını güçlendirmeye

bir nitelik göstermediyse de bu, yüzlerce subayı kapsayan bir kitle hareketidir. Beceriksizliklerine rağmen (1974 Mart'ında ilk ayaklanma denemesi) devlet iktidarının bunu bozacak güce olmayışı, faşizmin çözülme derecesini göstermektedir. Bazı general rütbesindeki subayların da hareket içinde bulunması (bu subaylardan en önemlisi Spinoledir) belli bir bağımlılıktan çok birlikte çalışma biçiminde yorumlanmalıdır. Silahlı kuvvetler hareketinin amacı iki yönlüdür: demokrasinin rejimin yerleştirilmesi ve sömürge savaşlarına son verilmesi.

Ortak ve kesin amaca dayanan ve şimdiye dek sıralanan koşullar altında 25 Nisan sabahı ilk askerler Lizbon sokaklarında belirince bir saat içinde halk onlarla kaynaştı, faşistleri kırdı, olaşı tüm manevra arzı önledi ve yeni rejimin duyurduğu noktaları, silahlı kuvvetlerle halk arasında dağınık gibi nazik bir sorunu pratikte gerçekleştirdi.

Son seçimler, Birlik ve gerçek tehlike

Faşist diktatörlüğün devrilmesinden sonra, elbette ki gerici sızma kalmazdı. Kalmadı da Ekonomi'yi yaşamı felce uğratmaya ve yaşamsal önemi olan merkezleri sabote etmeye çalıştı. Toplumsal çatışmaları arttırma uğraşı verdi. Emekçileri, silahlı kuvvetlere karşı ayaklandırmaya çalıştı.

O gündürde bir başka tartışma konusunu da radikal gruplara tehlikesi oluştuyordu. Oysa radikal grupların, gerçekte gericiğe ve faşizme yarayan tavırları, ancak karşıdevrimle ittifaka girdiğinde bir tehlike oluşturabilir.

Özgürlükler için ise gerçek tehlike sağdan gelmekteydi ve bu gerçikle mücadele, faşizm, karşıdevrim ve sağ üzerine yoğunlaştı.

Bu tartışmadaki temel doğrular, bugün için de geçerliliğini koruyor. Son seçimlere yönelik sağlıklı bir değerlendirmeye bu gerçeği görmek olanaklı.

Önce 6 Ekim erken seçimlerine dönelim. Bu seçimler, son dokuz yıllık dönemde birbirini izleyen koalisyon hükümetlerinin giderek Nisan Devrimi çizgisinden sapıp, sağa kayan bir politika sürdürmelerine gösterilmiş bir tepkiydi aslında. Sosyalist Parti (SP) nin, Portekiz siyasal yaşamında ortanın sağındaki yerleri tartışma götürmeyecek denli belirgin olan Sosyal Demokrat Parti (SDP) ile Sosyal Demokrat Merkez (SDM)'nin katılımıyla oluşturduğu koalisyon hükümetleri, son olarak da sosyal demokratların ayrılmasıyla bozulan SP-SDP işbirliği, ha kin gözünde politik olarak zaten iflas etmişti. İşte 6 Ekim erken seçimlerinin yapılması da, berseyden önce SP-SDP koalisyonunun, politik açıdan SDP ağırıklı ve Nisan Devrimi ile gelen temel demokratik kazanımların yitirilmesine yol açabilecek karşıdevrimci planların yarıda kesilmiş ve boşa çıkarılmış olmasıydı. Seçim sonuçlarında, SP'nin toplam 850 bin oy ve parlamentoda 44 sandalye yitirmiş olması, özellikle SP'nin ve Genel Başkanı Soares'in sağcı politikalarını geliştirilerek, karşıdevrimci süreçte hizmet edilmesindeki sorumluluğunun ne denli büyük olduğunu ortaya koymuştur. Gerçekte seçim sonuçlarının, diğer partiler açısından da incelenmesi, halkın gerçek tehlike olan sağa karşı bilinçli bir birlik içinde hareket etmiş oldu-

ANC Başkanı Oliver Tambo
Fotograf: GORHAN UÇKAN

ANC Başkanı Oliver Tambo "İrkçi rejim yıkılana dek silahlı direniş sürecektir"

STOCKHOLM/Gürhan Uçkan/ — Stockholm'de geçtiğimiz şubat ayı sonunda açılan "İrk ayrımcılığına karşı halk parlamentosu"na katılmak için gelen ANC başkanı Oliver Tambo, ayağının tozuyla yaptığı basın toplantısında, "Ülkeme döneceğim gün yakın," dedi ve hemen ekledi: "Ne ki henüz tarih veremem."

ANC'nin Zambia'nın başkenti Lusaka'daki yönetim merkezinden gelen Oliver Tambo, ırk ayrımcılığı ile ilişkili görüşmeler yapılması konusunda oldukça çekimser. "Botha yönetimi ile görüşme yapılırsa, anlaşmak olanaksız. Çünkü biz, başta Nelson Mandela olmak üzere tüm liderlerimiz özgürlüklerine kavuşturulmadan görüşme masasına oturamayız. Ayrıca ırkçılığın, verdikleri sözleri tutmadıklarını biliyoruz. Mozambik ile anlaşma imzalandı ama hiçbir şey değişmedi. Yine saldırıları sürdürüyorlar, sabotaj yapıyorlar."

"Görüşme masasına oturulursa, silahlı direnişe ara verir misiniz?" "Kesinlikle hayır. Silahlı direniş, ırk ayrımcı rejim ortadan kalkana dek ara verilmeyecektir. Tarih boyunca bu hep böyle olmuştur. Vietnamlular Amerikalılar

la görüşme yaparlarken, Mozambikliler Portekizlilerle tartışırken hep sürdü silahlı eylem. Mutlak siirmelidir de."

Oliver Tambo, başta İsviçreli bankerler olmak üzere, Batı'nın tüm bankalarını, Pretoria'nın kredi istemini geri çevirmeye çağırıyor. Bilindiği gibi Botha yönetimi, giderek güç duruma düşen ekonominin düzeni canlandırmak için büyük bir dış kredi gereksinimi içinde. Geçtiğimiz yılın son iki ayı içinde artırdıkları dış gezilerini büyük bir gizlilik içinde sürdürmekte.

Bir İsveçli gazeteci, Palme hükümetinin ANC'yi söz ve ekonomik yardımla desteklediğini ama Güney Afrika'daki İsveç şirketlerinin varlığını önlemediğini belirtiyor. ANC başkanı bu konuda görüşü açık:

"Biz İsveçli şirketlerden, Güney Afrika'daki yatırımlarını geri çekip, başta ülkelere götürmelerini istiyoruz. İrk ayrımcı düzende iş yapmak, düzenin ayakta kalmasını güçlendirmek demektir. Bu da giderek o rejimin bir parçası haline gelmelerine yol açar."

Oliver Tambo, Desmond Tutu'nun Botha ile görüşme isteğinin geri çevrildiğini, basın toplantısı sürerken öğreniyor. Yorumu şöyle:

"Botha insanları konuşarak hapiste tutamaz. Onunla anlaşmaya çalışmak boşunadır. Bu nedenle, Sayın Tutu'nun girişimi sonuç vermedi."

Güney Afrika'da çoğunluk yönetimi kurulduğunda nasıl bir ülkenin model alınacağı soruluyor: "Güney Afrika halkı, kendi geleceğini kendi saplayacaktır. Şu ya da bu ülkenin model alınması söz konusu değil. Ne ki, tarih boyunca çeşitli ülkelerin geçirdikleri deneyimlerden yararlanılacaktır."

"Çoğunluk yönetiminde beyazlara yer var mı?"

"Biz insanları, ırk ve kökene göre ayırmıyoruz. Güney Afrika'da yaşayan herkes Güney Afikalıdır. Çoğunluk yönetiminde de, tüm Güney Afikalılara yer olacaktır."

Basın toplantısından hemen sonra ANC başkanıyla tanışıyoruz. İrk ayrımcı rejim ve sürdürülen kurtuluş savaşına değgin derimizde yer alan özel bölüm ve çeşitli diğer çalışmalar, kara liderin çok ilgisini çekiyor:

"Yazılan her sözcük, yükselti'len her ses, bizim savaşıma güç katıyor. Direnişimizin hiçbir halktan uzak olmaması bizi çok sevindiriyor. Ankara'daki dostlarımıza ben-den çok selâm!"

ğunu gösterecektir. Her iki sağ parti, SDP ve SDM kitle tabanlarını genişletmeyi başarmamışlardır. SDP 190 bin oy kazanmış görünmektedir, ancak bu oyların 130 bin kadarki eskiden SDM'ye oy veren seçmenlerden gelmiştir. Bu nedenle her iki sağ partinin de dıkları toplam oyun yüzdesi değişmemiş, yüzde 39 düzeyinde kalmıştır. 1983 yılında Sosyalist Parti'ye kayan 600 bin oyun hiçbir şekilde SDP ve SDM'ye geri dönmüş olması da dikkat çekicidir. SP'nin 6 Ekim'de yitirdiği oylar ise yeni kurulan ve kurulmasıyla siyasal parti kollarında kayda değer bir değişmeye neden olan Demokratik Yenileşme Partisi (DYP)'ye kaymıştır büyük ölçüde. DYP'nin beklenenin üstünde başarı göstermesi de, Komünist Parti'nin seçim öncesi belirlemelerini doğrular nitelik taşımakta. SP'nin sağcı yönetmelerinin sol eğilimli yeni bir partiye oy kaptırmasına neden olduğunu göstermektedir. DYP'nin üzerine oturduğu nesnel potansiyel, SP'nin uzlaşmacı tavı sonucunda ortaya çıkmıştır. Yani 6 Ekim seçimle-

ri Portekiz'de sağ politikaların ve bu politikaları dayanan eski hükümet sisteminin çökmesi, Nisan Devrimi'nin çizgisine oturtulacak yeni bir demokratik rejime giden yolun aralanması anlamına gelmiştir. Çünkü artık gerek sağ partiler, gerekse Mario Soares yönetimindeki SP için açık olan birşey vardır: Sağ politika oy kaybı demektir. Halk, sağcı eğilimleri benimsememekte, Nisan Devrimi'yle ilk halkaları atılan demokratik kazanımlar zincirine sahip çıkmaktadır.

İşte bu noktanın kavranması, Portekiz'de 6 Ekim seçimlerini izleyen ikinci önemli siyasal olay, Cumhurbaşkanı Seçimleri'ni ve bundan sonra siyasal sahnede olabilecekleri anlamamıza yardımcı edecektir.

Bilindiği gibi, Portekiz Cumhurbaşkanı Seçimleri'nin ilk tur oylaması 25 Ocak'ta, ikinci tur oylaması ise 17 Şubat'ta yapıldı ve Sosyalist Parti Genel Başkanı Mario Soares, ikinci turda sağın adayı Freitas do Amaral'ı geçerek Cumhurbaşkanı seçildi. Sosyal-demokratlar da diğer tüm tutucu çevrelerin

ve en önemli Başbakan Anibal Cavaco Silvanın açık desteğine sahip Amaral karşısında Soares'ı galip getiren oy amanın politik açıdan önemli yararlarından biri de, bir kuşkusuz, KP'nin Soares'ı desteklemesi olmasıydı. Soares'ı 6 Ekim öncesinde sağa verdiği tavizlerden dolayı etkin biçimde kınayan Komünist Partisi, gerek 6 Ekim seçim sonuçlarının doğru bir değerlendirmesi, gerekse gene bu sonuçlar bağlamında Soares'in sağa taviz vermesi sürdürmeğinin yapacağı en büyük bata olacağının kamuoyu genelinde anlaşılmaması üzerine, özgürlükler karşısındaki gerçek tehlikeye, yani sağa karşı birlik yolunu seçmiştir. Birinci turda KP'nin desteğine sahip olmayan Soares'in ikinci turdaki başarısında kuşkusuz bu desteğin payı büyük olmuştur. Bu destek, gerek Nisan Devrimi öncesindeki mücadelede, gerek 1974'te belirlenen devrimci çizgide, gerekse son dönemde sağa karşı izlenen kararlı politikadan ayrı düşünülemeyecek bir sorumluluk örneği olarak geçecektir tarihe.

SANATIN TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ - (ŞİİR)

1. Sen de bilirsin ya, insanlar, sanat verimi olarak, ilkönce nesir değil, şiir yazmışlardır. Fakat yazdıkları şiirleri müzikle birlikte okumuşlar. Galiba bundan dolayı da, şiir ölçülü, vezinli olmuştur. Müzikle şiirin birbirinden ayrılması, şarkı halinde, yahut bir alet refakatinde (çalgı eşliğinde) söylenmeyen şiir, nispeten yenidir. Şiir, böylece, edebiyatın ilk şeklidir. Bu edebiyat şeklini öteki edebiyat şekillerinden ayıran şekil özelliği ölçülü, vezinli oluşundadır. Bugün, şiir dediğimiz ve vezinsiz, ölçsüz, serbest yazıldığını iddia ettiğimiz şiirler de vezin ve ölçülüdür. Ben heniz, ölçsüz yazılmış şiire rastlamadım. Yalnız ölçüler arasında fark var. "Armonili bir müzik parçasında da ölçü vardır, zencilerin tamtalarında da. Aruz vezni de, hece vezni de (bizim edebiyattan konuştuğumuza göre değil, hemen hemen bütün dünya edebiyatında ya aruz prensibine (ilkesine), ya hece prensibine dayanan eski, esas ölçüler vardır) evet, aruz vezni de, hece vezni de, serbest ve zin yahut vezinsizlik de (!) vezin çeşitlerinden başka bir şey değildir. Aralarında, pratikte, şiiriyatta birinden ötekine geçmeyi yasak eden duvarlar da yoktur. Vezinsiz yazdığını iddia eden, mesela Orhan Veli, hakikatte çok basit bir serbest vezinle yazmaktadır ve bu hissi serbest veznin içinde aruz ve hece vezninin unsurları vardır. "Yazık oldu Süleyman Efendiye" mısrasında aruz vezninin en iptidai unsurunu görmemek için kör olmak lâzım. Bir de, serbest vezinde bizim köylü hece vezninin unsurlarını kullanacak şiir yazan serbest vezinci şairlerimiz var. Yine Orhan Veli örneğini alarak onda İstanbul'da çıkmış emaf türkülerinin hece vezni unsurlarına da görürüz. Bütün bunları şunun için yazıyorum: Şiir, şekil bakımından, nesirden, ölçülü, vezinli oluşuyla ayrılır. (Benim kullandığım vezinde de zaman zaman, muhtevaya göre aruz yahut hece vezni unsurları vardır, fakat ben öyle sanıyorum ki, serbest vezinde, birçok yazılanmda, bugünkü serbest vezincilerden, yazının heyet-i umumiyesindeki ahenge, armoniye de önem vererek ayrılırım. Mameki bu ayrı bir bahis, başka sefere, istersen, konuşuruz.)

Şimdi şiirin, şekil bakımından, en önemli özelliğini, yani vezinli oluşunu bu suretle tesbit ettikten, şiir vezinli bir edebiyat çeşididir, dedikten sonra, başka bir şekil özelliğine gelelim: Kafiye. Kafiye şiirde bazı memleketlerde sonradan çıkmış, sonradan getirilmiş bir unsurdur. İlk Yunan şiirleri kafiyesizdi sanıyorum. Bu suretle kafiyesizlik de ilk bakışta yeni bir şey değil, çok eski bir şeydir. İşe derinden bakacak olursak, kafiye dediğimiz şey ölçü sonlarında, yahut satır sonlarında, ana battıyla, kullanılab ve bunların birbirine uygun bitişlerini sağlayan bir teknik işidir. Fakat bu teknik işi kendi addına dönmek suretiyle de aynı vazifeyi görmektedir. Mimal vereyim: Kafiyesiz, fakat başarıyla yazıldığı kabul edilen hiçbir şiir gördüm mü ki, esadının sonu, mesela hep "geldi", "verdi", "dedi", yahut hep "i", "bep", "en", hep "on"la biten. Ve yüz elli satır, yahut beşyüz mısra hep böyle, kafiye olmadıkları, hatta oldukları halde aynı söde birer onlara başarıyla yazılmış diyebilir miyiz? Kafiye topatın inkâr edenler, bunu muhtevanın icabı değil, bir prensip meselesi sayanlar bile, gerçekte, şairlerinin sonlarındaki sesleri ayarlamaktadırlar. Bak senin "Terminal" şiirinde bile, ana esadın sonları böyle ayarlanmıştır, bülerek, yahut bilmeyerek. Bunu bülerek yaparsan daha iyi. İşte: m, nız, dik, ceviz, mek, düğ, vs. Böylelikle hakikatte prensip bakımından kafiyesizlik de yoktur yani şairlerin sonunu hesaplamak, bu sonları düşünmek yoktur. O halde, şekil bakımından şiir, öteki edebiyat çeşitlerinden, vezinli ve kafiyeyle oluşuyla ayrılır. Bu çok eski bir tariftir, lâkin bir tarifiñ ekekliliği onun yanlışlığını gerektirmez.

Şimdi gelim şiirin muhteva bakımından tarifine:

İnsanlar henüz edebiyatta nesre ulaşmadan önce, tabiat ve cemiyet dahil, dış alemden aldıkları intibaları ve iç alemlerinin tahassüsünü, bu alemlerin meselelerini şiirde söylemişlerdir. O devirde, hattı yakın devirlere kadar, şiir hemen hemen her tahassüs ve bilgi sahnesi içine almış bulunuyordu. Böylelikle, şiir denilen edebiyat çeşidi en geniş sahalara sahipti. Sonraları, burda izahı çok uzun sürecek çok çeşitli sebepler yüzünden şiirin çalıştığı saha daralmış ve arif şairaneliğe inhisar etmiştir. Ve ortaya çıkan hemmisyet anlamına gelen bir şiir sözü çıkmıştır. Bu bakımdan birçok hikâyelerde, romanlarda, şiir birinci planda geldiği halde, birçok şiirlerde nesir ön plana geç-

miştir. Bu bize şunu gösteriyor, güzel sanatlarda, muhteva bakımından şiirle nesir, onun sahası şuraya kadar, yahut şudur, ötekinin ise ancak şu diye Çin Seddi'yle birbirinden ayıramayız. Mesela, aynı muhtevayı, ana hattında şiirin imtihanları yahut nesrin imkânlarıyla vermektedir. Her iki imkân da budutsağdur. Sana bir örnek vereyim. Benim Manzaralar'.

Benim Manzaralar' ben nesirde de yazabildim. Fakat o mamas teknikçe aynı muhtevayı yirmi ciltte vermek gerekirdi. Şiirin imkânları ise onu, aynı muhtevayı dört ciltte yazmamı mümkün kılacaktır. Bilmem anlatabiliyor muyum? Ben şahsen güzel sana ar bakımından edebiyatta, şiir yalnız şu işle, nesir ise şu işle uğraşır diye bir fark görmem. Edebiyatta şiir de, nesir de dış ve iç Alemlerimizi kendilerine bas teknik imkânlarla veren iki vastsadır. Mesela, Gorki'nin en büyük meziyetli kusuru hikâyelerinin çoğunda şiir tekniğini kullanmadığı halde şiir imkânlarını kullanmış olmalıdır. Bu bakımdan da şiir yazmayan en büyük şairlerden biri de odur. Akif için (nasbetler muhafaza edilmek şartıyla) aynı şeyin termini söyleyebiliriz...

Şimdi gelim şu benim rubailere: Şimdi seninle rahatsız konuşabiliriz: Gerçekten şair olan, sanatkar ve usta olan hiçbir insan, kendisini inkâr etse dahi, vezinsiz ve kafiyesiz şiir yazmamıştır, çünkü böyle bir şey yaparsa bir şiir imkânıyla nesir yazmış olur. Rubailerde kafiye unsurları önem vermek lâzım, çünkü bunlar, en felsefeli ve lirikleri bile şiirde bir çeşit polemik, didaktik silahlardır. Kolay ezberlenmeleri gerekir. Derli toplu, ama çok derli toplu olmaları şarttır. Klasik kafiye bu kolay ezberlenmeyi ve derli topluluğu bir kat daha mimikî kılar. Ama bazan da klasik kafiye unsuru yerine daha modern kafiye unsuru da kullanılabilir...

2. Elbetteki şiirde hayal kuvveti, şairane muhayyile kudreti (hayalgücü) olmalı, doğru. Elbette ki şiirin içinde resim, müzik, mimarlık, heykeltıraşlık unsurları olmalı. Fakat bütün bunlar eninde sonunda şekle aid meselelerdir. Ve şekil bakımından şiiri tahdit etmek (sınırlandırmak) şiir yalnız musikidir, şiirde resim olmamalı falan gibi müsbet yahut menfi mutlak kaideler (kaidalar) koymak bence ne kadar yanlışsa, şiirin muhteva bakımından sahasını tahdit etmek de o kadar yanlışdır. Bundan dolayı, şiir nedir sualine verile-

çok zarfık şekil bakımından şudur: vezinli en geniş manasıyla vezin- kafiye - en geniş manasıyla kafiyesizliği de içine alan memada- sözdür. Tarif gayet kıtlık ve boyut ama, birçok beylik tasvirler gibi -bence- doğru.

Bu tarife yapılan itiraz doğrudur. Her kafiye, vezinli söz şiir midir? Hayır. Değildir. Ama bunun böyle olmaması, tarifi yanlışlığına delâlet etmez. Çünkü her tarifi böyle bir tarafı vardır. Mesale, kötü şiir, orta şiir, iyi şiir, olağanüstü şiir, diye de bölünürse, yukarıdaki tarifi doğruluğu bir kat daha meydana çıkar. Vezinli ve kafiye tekrar ediyorum vezni ve kafiye en geniş manaları ve imkanlarıyla anlatmak şartıyla- evet vezinli ve kafiye söz şiir değildir. Bir nesirde şiir unsuru olabilir, bu unsur muhtevaya aittir. Naml ki resim unsuru da olabilir. Şimdi biraz kaçık oluyor sen leb demeden leblebiyi anlatan, şiirle roman, hikâye, tiyatro, menseure filân arasındaki fark ve bunların her birinin ötekinden farkı, muhteva bakımından sahaları itibarıyla değildir. Yani, şiir filân olayları alır, falancaları almaz, roman filân sahada çalışır, diye aralarında fark yoktur. Bir romanın ele aldığı bir olayı, şiir de ele alabilir. İkisinin arasındaki fark, tekniklerinin bususiyetlerinden ve icablarından (gerekliliklerinden) ve bu teknik ve icab dolayısıyla, o olayı verirken, veriş ebadlarından (boyutlarından) o olayın üzerinde baskıların taraflarından, o olayın hangi taraflarını ön plana alırlarından filân gelir. Bilmem dardımı anlatabiliyorum mu? Bu bususta bir hayli görevlik edilebilir ama en iyisi oturup tarif yapacak yerde şiir, roman ve hikâye yazmaktır.

3. O halde şiir, konke-insan şiirin, (en geniş anlamıyla) şiir tekniğini kullanarak cemiyet (toplum) ve tabiatın, yani konke (somut) çevresinin kendi üzerindeki tesirlerini tesbit etmesidir. Bu tesbit keyfiyetli (saptama durumu) konke-insan şiirin kabiliyetine göre (biyolojisinden tut da genel kültürüne kadar) derece derece muvaffak (başarılı), yani sanatkarane olur..

Bir noktaya daha işaret edeceğim. Şimdi bir moda var: Şiir bir anın tesbitidir, diyorlar. Bu çeşit dar, tek tarafı iddialardan çekinmek lazım. Şair bazan bir anı tesbit eder, bir anlık intibasını (izlenimini) şiirleştirir, bazan da bütün bir ömür perçamını, bütün girift (iç içe) intibaları, düşünceleri ifade eder. Zaten unutmamak lâzımdır ki, bir anlık intibadan şey, öyle mücerret (soyut) bir an değildir. O anlık intibanın içinde geçmiş binlerce anın intibası vardır. Yine meselâ, şiirde resim olmaz, musiki olmaz falan diye lâkırdılar

ediyorlar. Bu gibi iddialar çocukça (en basit tabiriyle) sözlerdir. "Ahmet açtı kapıyı" derken dahi bir resim çizmiş oluruz. Ve şairlerde tasvirlerin yerini araştırırken "Süleyman efendiye yazık oldu" diyecek yerde "Yazık oldu Süleyman efendiye" demekle musikiyi atamayacağımızı isbat etmiş oluruz.

4. Yazılarımızda umumiyetle, topyekün muayyen (belli) "ölçü" ve muayyen "şekil" yok. Fakat ölçü ve şekil var. Hem de bana göre, tecrübelerime göre; umumiyetle, önceden tesbit edilmiş muhtelif (çeşitli) hece ve aruz vezinlerinin yahut bunların müstecazlı (çoğaltılmış) tarzlarının ölçü ve şekillerinden daha ince hesap edilmesi, daha ustalıkla kullanılması lâzım gelen bazan bir lastik gibi uzayıp kısalması kolay, bazan demir bir çember gibi mahdut (sınırlı) ölçü ve şekiller. Ne hece vezni, ne aruz, hem "hece vezni" hem "aruz", hem de onlardan başka bir şey, hem de bunların beşinin âmali erbaa (dört işlem) ile değil müessese-i kereviye (trigonometrik çarpımı) ile birleşmelerinin meydana getirdiği sentetik (bireşimsel) netice. Hem melodi, hem armoni. Hem kafiye, hem kafiyesizlik, hem "mısrarı berceste" (seçkin dize), hem "kül" (tüm). Hem solo keman hem orkestra, yani bütün bu mürekkebliliği (bileşimliliği) ve bütün hareketile, mazinin hali ve itikabı ile realiteyi (gerçekliği) ve o realite içindeki faal (etkin) insanı "iç" ve "dış" âleminde aksettirmesi lâzım (dünyasında yansıması gereken) gelen şiire uygun dinamik şekil ve ölçüler... "Bütün bu söylediklerin bir 'sürü mücerret lâf' diyecekler... "Senden ölçü ve şekil sorduk; 6-5, 7-7, failâtün, failâtün, gibi budutları çizilmiş çerçevelerin var mı dedik" diyecekler... Öyle ise, bende onlar yok... Fakat ben onlardan daha mürekkebe, daha yüksek bir şekle ve ölçüye, hareket ve değişme halindeki muhtevaya (içeriğe) uygun bir hareket ve değişme halindeki çerçevelere ulaşmak istiyorum.

Benden evvelki hececilerden edebi teknik telâkî itibarıyla (anlayış bakımından) bu suretle ayrılmıyorum. Fakat benden evvelki hececilerde bir müsterek (ortak) tarafım var gibi geliyor. Onlarda da bende de ıstık ve vuzuh (açıklık) ön planda gelmiştir.

5. Türkçenin şiirde en büyük bususiyetlerinden biri de, bu dille en çok heceli mısraların yazılıp kolayca okunabilmesidir. Benim yapıtım teknik denemelere göre yirmiden fazla heceli mısralar, hem ahenklerinden kaybetmeksizin, hem gayet

kolaylıkla okunarak Türkçe şiire büyük bir hususiyet verebilir.

Türkçenin yalnız uzun ve kısa hecelerden mürekkep bir dil olmaması onun aynı zamanda, "eğer tabir caime, yuvarlak hecelere sahip bulunması" yukarıda söylediğimi kabil kılmaktadır. Onda doğrusunu isterseniz, Türkçede hece yok, kelime vardır. Uzun kelimeler, kısa kelimeler ve yuvarlak kelimeler. Hele Türkçedeki "R" yok mu? Bu bir tekerlek gibidir. En uzun ve ağır cümlelerin altına girerek onları, her halde İstanbul tramvaylarından çok daha fazla bir süratle yürütürler.

Arab ve acem tesiri Türkçeye uzun ve kısayı getirmiş, kaynağından gelen vezire ise ona yuvarlaklığı veriyor. Ve bu üç unsurun birleşmesi bilhassa İstanbul şivesi denen şeyi yaratıyor.

Türkçe şiirde ne hecelerin sayısını, ne de uzunluk ve kısalıklarını ele alarak bu dile uygun bir ahenk temin edilemez bence. Türkçede yukarıda da söylediğim gibi, ahenk bakımından, kelimeler vardır. Ve şiirin mimarisi kelime denen bu çeşit çeşit taşlarla kurulmalıdır. Aruz, yalnız hecenin uzunluğunu, kısalığını ele alır. Hece hesabı hecenin sayısını sayar. Yani birisi dildeki acem ve arab tesirlerine dayanır, öbürü ise dilin kaynağını, bilhassa bunu, gözönünde tutar. Bu bakımdan her iki vezin de tek taraflıdır. Hatta bundan dolayı bugün hece vezniyle yazan şairler, bu tek taraflılıktan kurtulmak için aruz vezninin kısa ve uzun heceye dayanan ahenk unsurundan da, hece vezni çerçevesi içinde, istifadeye mecbur kalıyorlar.

Halbuki işi olduğu gibi görmek lâzımdır. Şiiri basit bir melodiden, mürekkep bir armoniye yükseltmek için gerek may gerek uzunluk bakımından bazıy değil birer vahdet halinde kelmeyi ele almak icab ediyor bence. Bu bakımdan yapıtımca denemelerin çok faydalı olacağını sanıyorum...

6. Tabir caime (deyim yerindeyse) bence *Ansiklopedi*'deki bir "insan" bir tek şiirin bir tek mısraıdır. Ve belki mısra ve şiir telakkime göre teker teker mısraların bir araya gelmesi bir hesap yekunu (toplamı) değil, birbirleriyle iç rabitaları (bağlantıları) olan ve bir araya geldikleri zaman yeni bir keyfiyet (nitelik) meydana getiren bir kuruluştur. Yani; meselâ eski şiirlerimden herhangi birinde asal bazı mısralar sili, bazı mısralar penaltı, bazı mısralar ~~meselâ~~, bazıları esal, bazı mısralar tek beceli, bazıları otuz beceli ise ve asal bu ayn ayn kıymetlerdeki mısraların bir araya gelmesi şiir denen yeni bir keyfiyeti, meydana getiriyorsa *Ansiklopedi*'de de her insanın bayatı, bazıları basit bir mezar taşından farksız, bazıları daha teferruatlı, bazıları sadece o insanın düşünceleriyle hayatını vermek, bazıları bunu muhitleriyle (çevresiyle) anlatmak suretiyle bir araya geldikleri zaman yeni bir keyfiyeti, bir tek şiiri, bir tarhi devrin ana çizgilerini, insanlarını anlatıp veren ve telakkime göre şiir budutları içinde kalan vesikalar (belgeler) olacaktır. Yani meselâ, aklıma ilk geleni söylüyorum, *Güneşi İçerlerin Türkü*'nde: "bu bir türkü" mısraı tek başına mütalâe edildiği zaman (düşünüldüğünde) naml "yok"sa, buna mukabil (karşılık) mesela, Yahya Kemal'in her mısraı tek başına "mevcut" ise, fakat buna mukabil bu her mısraı tek başına mevcut şiirlerin imkanı dar, halbuki öteki prensibin imkanı geniş ise *Ansiklopedi*'de de teker teker alındığı zaman ordaki mısraların bir çoğu "yok"tur.

Nazım

1. Nazım Hikmet, *Canlılar Mucidi Fıat'a Mektuplar*, s.72-76, De Yayıncı, 1968, İstanbul
2. Nazım Hikmet, *Bana Canlılar Vâ-Nu'na's Mektuplar*, s.65-66, Cem Yayıncı, 1970, İstanbul
3. *Canlılar Mucidi Fıat'a Mektuplar*, s.79-80
4. Nazım Hikmet *Türk Sanatında*, s.74-75, 1967, İstanbul
5. Nazım Hikmet, *İt Drür Kervan Yürür*, s.109-110, 1965, İstanbul
6. Nazım Hikmet, *Kemal Tabir'e Mahousan'dan Mektuplar*, s.74-75, Bığ Yayıncı, 1968, Ankara

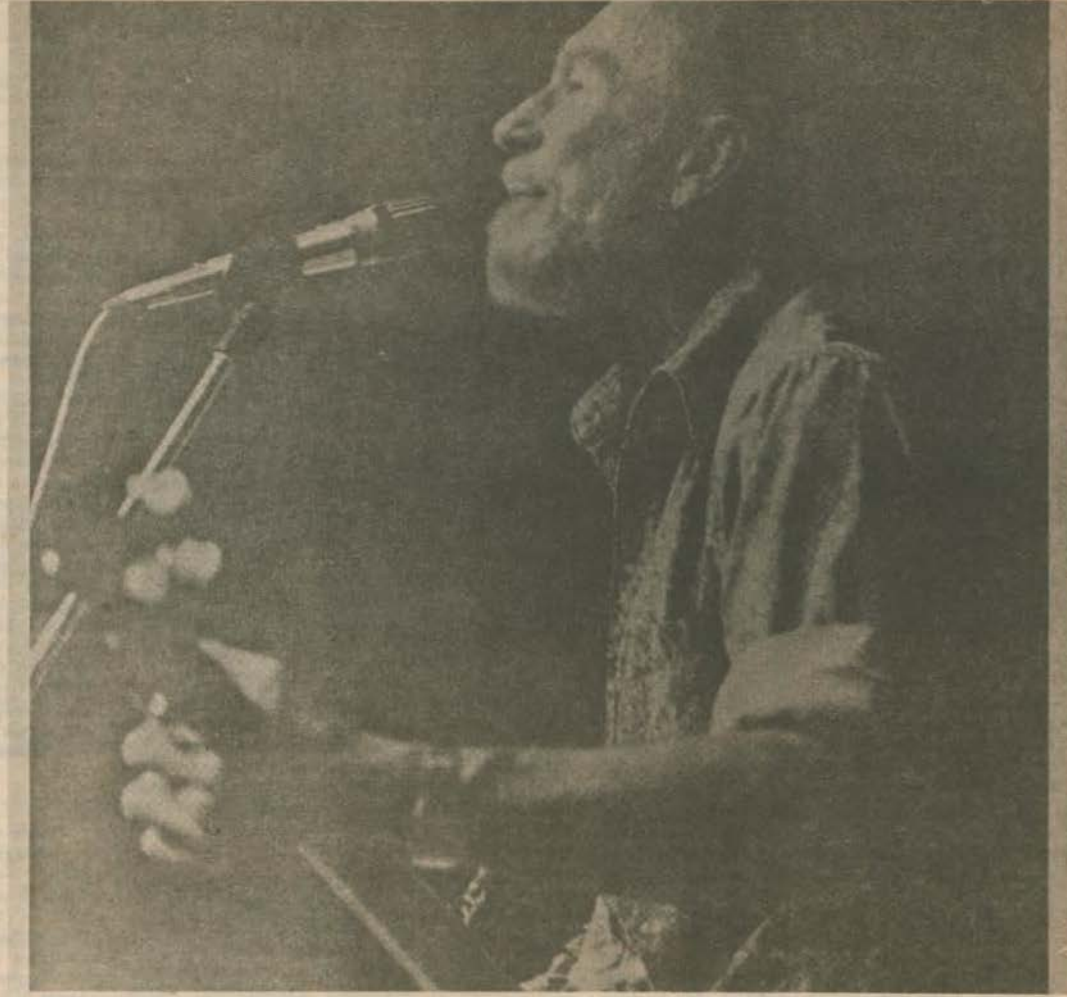
■ Uzun yıllardır pek çoğunun bestesini kendinizin yaptığınız şarkılar söylüyorsunuz, ayrıca bonço kurslarınız ve yayınlanmış kitaplarınız var. Bundan başka, Newport Folk Festivali gibi pek çok müzik festivali düzenlediniz; bu gibi yollarda çok çeşitli politik hareketlerin içerisinde etkin olarak yer aldınız. Pekî, son zamanlarda neler yapıyorsunuz ve ne gibi etkinliklere zaman ayırıyorsunuz?

□ Zamanımın hemen hemen tamamını müzik çalışmalarımı değerlendiriyorum. Tabî bu arada bir Birleşik Devletler yurttaşı olarak doğal hakkım olan politik etkinliklerden de uzak kalmıyorum; yakın çevremdeki seçimlere katılmayı hiç aksatmıyorum örneğin. Ne var ki, gerek müzikle ilgili ve gerekse politik gelişmelerle ilgili etkinliklerim, bulduğum Hudson Nehri çevresini pek aşmıyor. Örneğin, yine şu aralarda Hudson Nehri'nin kirlenmesini protesto etmek amacıyla, yelkenli teknemle sürekli nehirde dolaşıyorum ve arkadaşlarımla birlikte nehir kıyısında "Clearwater" adını verdiğimiz müzik festivalleri düzenliyoruz. Ha bu arada, çevremi tanımaya da özen gösteriyorum şu son zamanlarda. Çünkü, uzun yıllar dünyanın pek çok yerini gezip görmüş ve oralarda bir sürü insan tanımış biri olarak şu anda diyebilirim ki, en yakınımdeki, ülkemdeki, çevremdeki insanları yeterince tanıyamıyorum henüz.

■ 1940'larda Woody Guthrie ile birlikte oluşturduğunuz "Hootenannies" grubunda yer aldınız ve bu grup daha sonra pek çok ülkede ün kazandı. Şimdiki deneyimlerinizden de yola çıkarak bu "Hootenannies" olayını nasıl tanımlayabirsiniz bize?

□ "Hootenanny" sözcüğü Fransızca kökenli sanırım. 200 yıl kadar önce Amerika'ya geçmiş olabilir. Bu sözcüğü ilk kez Washington'da Seattle kentinde düzenlenen, kalıplaşmış belli kurallardan uzak, çok negeli ve samimi bir havada geçen müzikli bir yemek toplantısını tanımlamak için Woody Guthrie ile birlikte kullanmıştık. Ama ne var ki, insanlar bu sözcüğü öylesine benimzediler ki, giderek yalnız bu gibi partiler için değil, "daha yaygın bir demokrasi ve daha değişik bir dünya" özemlerinin depreştiği her yerde kullanmaya başladılar. Böylece, biz de vazgeçemedik o sözcükten ve New York'ta düzenlediğimiz ırkçılığa karşı, barışçı, sendikalarımızı söylediğimiz haftalık konserlerimizde kendimizi tanıtmak için kullanmaya başladık.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra "Hootenannies" olarak daha geniş bir çevrede tanındık ve ünimiz giderek arttı. Önceleri 50 ya da 100 kişinin anca dinlediği konserlerimize ligi zamanla arttı ve artık, yüzlerce değil binlerce insan bizi dinlemek için gelmeye başladı. Ancak bir süre sonra sevgili arkadaşım Woody Guthrie hastaneye yatakm zorunda kaldı, ben de New York'tan ayrıldım ve artık "Hootenanny" sözcüğü de yalnızca kolej öğrencilerinin düzenlediği folk müziği gecelerinde anılır oldu. Ne yazık ki aradan bir kaç yıl geçmeden saçma sapan bir televizyon

Pete Seeger

"En güzel şarkılarımız henüz yazılmadı..."

programının adı olarak alındı; bu sözcük, programın adı, Hootenanny koyuyorum" diyen yapımcının təcimel çıkartlarından öte bir düşüncesi olmadığı kuşkusuzdu. Çünkü, programı gündelik, bayağı, daha da ırkçı amaçlar güden kötü bir programdı ve sözcüğün sözlekte bulunabilecek en kötü anlamının kullanılmasın söz konusu du. Bu yüzden benim gibi düşünen pek çok insan bu sözcüğü kullanmaktan vazgeçti. Bizim kullandığımız anlamıyla ancak 20 yıl sonra belki tekrar gündeme gelebilir, ama şimdi söz konusu olsa diyebilirim ki, iyi bir "Hootenanny" olayı, hem eski hem de yeni halk şarkılarını ve müzik yapılarını kapamaması almalıdır. Ayrıca, kendi nö özgü müzik anlayışları olan değişik sanatçılar biraraya getirilmeli

ve bunların hepsinin ayrı ayrı kendi parçalarını söylemeleriyle oluşacak bir konser programı yerine, parçaların karışıklı ve değişiklerle söylendiği bir "Songwapping" söz konusu olmalı, b'izin yaptığımız da buydu. Konserde yer alacak sanatçılara hep aynı anda sözünde bulunurdu ve karşılıklı birbirlerinin şarkılarını söylerlerdi. Bazen biri koro eşliğinde söylemeye başlarken, biraz sonra bir başkası aynı şarkıyı değişik bir yorumla söyleyebilirdi. Özetle, bir "Hootenanny" programının tüm ayrıntılarıyla önceden belirlenmesi söz konusu olmazdı ve genellikle bizi dinlemeye gelen halkın o andaki tepkisine ve isteklerine göre davranır, hemen tüm şartlarımızı da onlarla birlikte söylerdik.

Buna göre, "Hootenanny" kavra-

minı anladığım ve sevdiğim yanı ile ele alıp, "zorlamaları ve önceden kesin planlamaları olmadığı, halkın katılımıyla yönetilen bir konser programı" olarak tanımlayabili-

rim. Ancak hemen bu tanımdan sonra şunu da söylemeden geçmemek gerekir: Söz konusu "Hootenanny" sözcüğünde olduğu gibi, kimi kavramlar zamanla ilk anlam ve değerlerini yitirebilirler ve hatta kötü birer içerik kazanabilirler. Nitekim bu her çağda ve her dille rastlanabilecek somut bir olaydır. Biraz anlam yüklü, tutulan ve sevilen bir kavram hemen çalınır, içi boşaltılarak yolaştırılır ve ticarete alet edilir.

■ Pekî "Hootenannies" in uluslararası alandaki rolü nedir sizce ve neden diğer ülkelerde de bu denli

İlgi uyandırdı!

□ Hemen her ülke insanının oldukça eski ve zengin bir müzik kültürü vardır ve bunun yanında yine pek çok ülkenin, radyolarda sık sık duyulmayan, ama yeni türde güzel şarkılar yapabilen sanatçıları da vardır. "Hootenanny", adomalarından, alışılmış müzik kalıplarından uzak, her türlü katkısına açık, özgür ve özgün bir müzik olayıdır. Temel ilke, insanları biraraya getirebilmek ve ortak bir duyguya ulaştırmaktır. Evinde yemeğini yapan bir kadının, ya da meyhanede içkisini yudumlayan bir adamın o müziği dinlerken aynı kuptaydı duyumsayabilmesidir temel amaç. Bu tür bir müzik anlayışını seçen sanatçılar, dinleyici aklına aralarında kocaman, anlamlı dekorların bulunduğu devasa sahnelerden seslenmezler halka; onların arasındadırlar ve onlarla birlikte eğlenirler. Hepsinden öncelisi, böyle bir müzik olayı sayesinde insanlar birbirlerine daha da yaklaşıyor, yörelemlendirirler birbirlerini ve salt sözcüklerin hiçbir zaman erişemeyeceği bir güçle haykırırlar isteklerini.

□ Kıvrık yıllarda bestelediğinin sendikal nitelikli anti-faşist şarkılarını "Politik Hareket İçin Müzik" adlı albümde toplamıştınız. Altmış yıllarda BM çerçevesinde yoğunlaşan yurttaşlık hakları hareketi de sık sık "Şarkıların Hareketi" diye anılıyor. Buna göre, sizce politik hareketlerle müzik arasında ne gibi bir ilişki vardır?

□ Bu konuda bir örnek vermek gerekirse, Mississippi ve Alabama'daki yurttaşlık hakları konulu hareketlerde müziğin yadsınmaz bir rolü vardı. Ocalarda özgürlük şarkıları yılmadan söylenmeseydi, ne gösterilerle toplantılar yapılabilir, ne de böylesine etkin olabilirlerdi. Yaptığımız müzikle pek çok insanı biraraya getirebiliyoruz, bunu, giderek daha da fazla güncel-politik gelişimlerle yoğunlarmıza bağlıyorum.

Çünkü, bizim de bir amacımız var ve birtakım etkinliklere bu amaca ulaşabilmek; toplumsal ve politik hareketleri yönlendirebilmek için giriyoruz. Aslında doğrudan doğruya politik değil de, apolitik olduğumuzu söyleyebilirim belki, ama buna karşın yine de söz konusu müziğin politik gelişimlerin ve koşulların yönlendirmesinde etkil olma potansiyelidir. Ne zaman ki, bu yolla ideolojik düşüncelerin açıklanmasın-

dan çok aşılması, örneğin pek çok insanın toplumsallığa ilgi duymasının amaçlanması söz konusu olur, işte o zaman bu yapılan doğrudan doğruya politikadır. Politikadan uzak, onunla hiç ilgilenmeden yaşamın rahallık ve mutluluk getireceğini ummak, günümüz koşullarında saçma sapan bir davranıştır elbet. Bunun gibi, politikanın yalnızca politikacılara özgü bir şey olduğunu düşünmek de yanlış bir kanımadır. Çünkü, bana göre politika, insanı ve insan yaşamını tümüyle ilgilendiren her şeydir.

■ Amerika'da başlayan politik bağkaldır niteliğindeki müzik hareketinde 60'lı yılların sonuna doğru özellikle içerik açısından bir gerileme görüldü. Hatta bu yüzden Avrupa'daki bir kısım insan, Amerikan politik müziğinin öldüğünü bile söylediler.

Sizce bugün gerçek durum nedir. Amerika'da politik nitelikli müzikle uğraşan şarkıcılardan sonra yeni bir müzik türü ya da kuşağı doğmaktadır?

□ Evet! Ancak, bunun yanında eski kupaaktan bir kısım şarkıcılar da en güzel şarkılarını yeni yeni yazmaya başladılar benüz. Bu konuda her an aklıma geliveren bir örnek de Tom Patten. Ama ne var ki, radyo ve televizyon bugün 60'lı yıllara oranla çok daha tutucu ve kendince açığöz davranıp, bu tür şarkılara yer vermiyor. Bu yüzden Avrupa'da yaşayanlar duyamıyor bunları, bilmiyorlar onların varlığını, ama ABD'nin hemen her yanında var böyle insanlar.

■ Müzik çalışmalarına giriştiğiniz ilk yıllarda özellikle halk şarkıları derliydünüz, daha sonra kendiniz de şarkı bestelemeye başladınız. Konserlerinizde de hem geleneksel, hem de yeni türde şarkılara yer veriyordunuz. Sizce bu bileşim, geleneksel halk şarkıları söyleyen sanatçılar için ya da genel anlamda, politik nitelikli halk şarkıları açısından günümüzde ne denli önem taşımaktadır?

□ Benim için her zaman çok önemli. Ama, tabi sizin de katılacağınız gibi oldukça kişisel bir olay bu. Her sanatçı, kendi koşullarında, kendince bir yöntem saptamalı bençe. Zaten eski ya da yeni müzik biçimlerini birarada yürütenler veya hem eskiden hem de yenden pek çok biçimi biraraya getirenler için bile, bu bileşimde yer alan müzik türlerinden en az birinin biraz daha baskın olması gibi bir durum söz konusu olacaktır. Yemek ya da elbise seçimlerinde beliren zevk farklılıklarına benzer bir şey bu. Zaten herşey yepyeni kalsaydı, ya da hermençe esdiyenseydi, bu çok garip birşey olurdu herhalde.

■ Çeşitli konuşmalarınızda sık sık, ulusal müzik kültürlerinin, Anglo-Amerikan kökenli Rock müziği tarafından yozlaştırıldığı, yabancılaştırıldığı ve hatta yalnızca ticimsel amaçlar için kullanıldığını belirttiniz. Ama, özellikle yirminci yüzyılın şu son yıllarında, görülen ve neye karşı oluştuğu tam olarak beləgin olmamakla birlikte, belli bir derinliği gizilgüçlü barındırdıkları söylenebilecek olan bazı müzik akımları var ve ne Rock'a ne de folk müziğine benziyorlar. Bu ko-

nudaki son durum nedir sizce, bu farklı akımları nasıl değerlendiriyor sunuz?

□ Şurası yadsınmaz bir gerçektir ki, dünyanın her ülkesinde o ülke insanına özgü, değişik ve görel olarak gelişmiş bir müzik kültürü söz konusudur. Bununla birlikte diğer ülkelerdeki özgün müzik kültürlerinden de etkilenmeleri kaçınılmaz bir olaydır. Nitekim ABD'de görülen budur. Doğal olarak, burada sözünü ettiğim karşılıklı etkileşim, yapay bir öyküntem değildir. Çok ince, öznel bir seçimdir yapılmaması gereken. Her müzik türünden yararlanılmaz çünkü. Bir bakıma bu etkileşim ve yararlanma gerekli bir olay. Düşünse- nize benim gibi Anglo-Amerikan ritimlerine meraklı olanlar, neden doğrudan doğruya Afrika'ya gitmiyorlar da, bunun yerine ikinci elden Amerika'dan yararlanıyorlar?

■ Geçtiğimiz yıllarda özellikle Avrupa'da huzla yitkelen bir barış hareketi söz konusu idi ve hala da önemini koruyor. Ancak kanıma, bu konuda Birleşik Devletler'de de hatırı sayılır bir yüksele söz konusu idi, sizce müzik olayının ve halk şarkılarının bu süreçteki rolü nedir?

□ Çok önemli, vazgeçilmez bir rol, kitapların ve söylevlerin insanlarda uyandırarak, şarkılar uyanıdırabilir. Çünkü, tam anlamıyla insana ulaşır şarkılar. Ama en güzel şarkılarımız yazılmadı benüz. Avrupa'nın hemen her yerinde son zamanlarda yazılmış yeni ve güzel şarkılar duymak öylesine sevindiriyor ki beni anlatamam. Çünkü, tepemizde gezinen çok büyük bir savaş tehlikesi var ve biz sanatçılara bu konuda çok büyük bir ödev düşüyor. Eğer daha iyi ve güçlü şarkılar yazamazsak, üzerimize düşen görevi yerine getiremeyeceğiz. Benim bazı şarkılarımda olduğu gibi birtakım komik unsurlara da yer vermeliyiz, düşmanlarımızı güldürerek de yenebiliriz çünkü. Ve daha yüreklendirici şarkılar yazmak zorundayız, korkaklığa yer yok çünkü. Ayrıca savaşımızın tarihini de katmalıyız müziğimize. Akıllardan silinmeyecek güzel melodiler bulmalıyız, tekrar tekrar dinlenmek istenecek. Unuyorum ki şarkıcılara da bu büyük savaşın da istekle yerleşeklerdir. Önümüzde büyük bir görev var çünkü.

Türkçesi : Nihat YILDIZ

Paydos

Çekiçle örs aras
Kızgın demir gibi
Zengin güneşle
Kimsesiz bozkır aras
Yoksulluk kuskacında
Dar dünyamız

Ey çalışkılarımız
İki katı dinlenenler
Şimdilik paydosuz içiniz
Yaşamak gibi çalışmak
Çalışmak gibi yaşamak şimdilik

Ama bir gün
Biter bu kurt masalı
Çekilir ormakların suyu
Yataklarını da görürüz
Sonra bir tufan kopar
Bir tufan
Herkesin kendisinin Nuh'u olduğu
Yığıt isek biz de kurtuluruz

Ve ortalık durulup
Bir limana vardığımızda
Güneş hâlâ bizi kavuran
O eski güneşçe
Diyorki
Yaşamamız sesini yekalamaya çalışan
Bir dost
"Bir gün bu kızgın güneşe de çare bulunur"

Bozan Yaman

bir albino teröristin gerçek itiraflarının

Hayır, Bay Soruşturmacı, beni kandıramazsınız. Bu numaraları biliyorum. Tutukluyu oturturlar, soru filân sormadan "Yaz!" derler; ben de desteler dolusu yazdım. Yaşamımı sözcükler yuttu. Yaşamımın yerini sözcükler aldı.

Her şey yüzeyle. Orada hiçbir şey saklanamaz. Yaşamım, o iğrenç karıncalarla yenilip bitirildi. Ama sakın o belgelere inanmayın. Tüm tutuklulara tek bir bağışta bulunarak beni onurlandırmamızı rica ediyorum: Tutukluluk süresince yaptıkları her şeyin onlara zorla yaptırıldığını kabul edin. Onları yakalamanın, sorguya çekmenin, hüküm giydirmenin ve dört duvar içine kapatmanın amacı; onların yönlerini yitirmelerini, kendilerini ve çevrelerini yanlış algılamalarını, başkalarıyla ilişkilerinden örüllü ağın yırtılmasını sağlamak; düşünceleri anlamak için gerekli ilk duyguyu edinmelerini önlemek. Sonunda, düşler, fantaziler ve umutlar birikirdikleri depoya girip ateşe vermek.

Bunun yolu böyledir. Onların yazması bu. Tutuklunun, mutlak bir güvensiz duygusu içinde tutulması gerekir. "Ötekini", önündeki insanı, patronu, die boer'i* alt etmeye çalışan tutuklu, boynundaki ilmiği daha çok sıkıyor mudur?

"Yaz" derler onlar ve yazar insan. İki sayfa. "Ne yazacağım efendim?". Onu sen bilirsin. Yazmana bak. "Ve sonra gelirler, iki sayfayı okurlar ve gülmüşler ve yurtlar. "Yaz" derler ve yazar insan. Yine iki sayfa. Onların suyu gitmek ister insan. Onları kızdırmak istemez. Çünkü onlar çoğunluktadır. Ve insanın içinde çok çılgın ve tümüyle nedensiz bir umut vardır: bir büyük mucize olacaktır ve yandıklarını anlayacaklardır. "Doğsun şafak, döneyim evime" gibi bir şarkı. Ve salınır insan. Ya da, "Hadi neyse, o kadar ciddi bir şey yapmak istemedin herhalde. Bir oyundu tümü. Hadi gidebilirsin," derler. "Öyle mi, çok çalışmışsın, ha? Nedir öyle romantikçe salaklıklar? Peki, peki Lord Byron, bırakıyoruz seni... Git ve bir daha günah işleme."

Fotograf: GORHAN UÇKAN

"... Bayanlar ve baylar, izin verin size Breyten Breytenbach'ı tanıtayım yeşil kazaklı şu süskaadamı; soluk soluğa inatçı ve vurup duruyor kafasını size bir şiir toplamak için.

Güney Afrikalı ozan ve yazar kendini bu dizelerle tanıtıyor. Şiiri de kendine adanmış zaten. Yedi yıl Güney Afrika hapishanelerinde yattıktan sonra yayınladığı ilk şiir kitabı "and Death white as words" (Ve Ölüm sözcükler kadar beyaz)'dan aldık bu dizeleri. Okhela adlı beyaz direniş örgütünün kurucuları arasında olan Breytenbach, Pretoria yönetimi için başbelası olma görevini sürdürüyor. Birçok Avrupa ülkesini tek tek dolaşan ozan, köle cenneti memleketindeki tatlı kâr için kurulan ırk ayrımcı düzenin sorumlularına yaşadığı, tanıdığı olduğu gerçekleri tek tek anlatıyor. En doğal yaşama hakkını isteyen kara'yı terörist olarak tanımlayan ırkçı yönetim için Breytenbach, önemli bir "beyaz terörist" olmuştur. Fransa'dan kendi isteğiyle Güney Afrika'ya beyaz direnişçilerle görüşmek için gidince yakalanmış, yedi yıllık denizine başlamıştı. Bu yedi yılı, "The True Confessions of an Albino Terrorist" (Bir Albino** Teröristin Gerçek İtirafı) adlı kitabında anlatan Breytenbach, Güney Afrika'daki "beyazlık" kavramını şöyle tanımlıyor:

"Beyazlık, pek uzak olmayan bir geçmişe dek 'Avrupalı' anlamında kullanılıyordu- kolonyal yayılma tarihinden ve bir grubun, diğer gruplar üzerindeki egemenliğini koruması anlamında kullanılan etnik, toplumsal ve kültürel sınırların çizilmesi gereksiniminden doğmuş bir kavramdır."

"Topluma zararlı" bir birey olmanın nedeni de şu:

"Yasal ve toplumsal düzen, ada-

Fotograf: GORHAN UÇKAN

bir beyaz terörist

BREYTEN BREYTENBACH

Gürhan
Uçkan

let, barış ve ilerleme; sömürüyü, baskıyı, dışlamayı ve devlet terörünü içeren ve saklayan ırk ayrımcılığının yapay ilkeleri üzerine kurulu oldukça ve bunlar yasal ve yararlı kabul edildikçe Güney Afrika'da durum budur- ben hiç iyileşmeyen bir toplum düzeni bozucusu olmayı akdöreceğim."

Breyten Breytenbach, çok sakın ve yumuşak görünümlü biri. Ağır ağır konuşuyor. Çok önemli şeyleri söylemek için hiç acelesi yok gibi. Kendi köşesinde güzel şiirler yazıp, beyler gibi yaşamak varken niçin zor ve uzun yolu seçtiğini soruyorlar sürekli olarak. Yalnızlığı sevmeyi ve o uzun yolda hiç yalnız olmadığını söylüyor. Sorunuzu dinlerken, sanki gözlerinizden kim olduğunuzu okuyor. Gülümseyerek, son derece nazik bir şekilde, kendini anlatan evsahiplerine, "İrk ayrımcılığını siz kurdunuz ve siz taşıyorsunuz," diyor.

Neden mi? Çünkü Güney Afrika, ekonomik ve stratejik çıkar üzerine kurulu Batı toplumlarının uzakları yakın akrabası. Vaktiyle aldığı dünya görüşünü (= çağdaş utancı), şimdiki göçmen işçilere uygulanması için babaoçağ'na geri satıyor. Nereden

NEREDEN GELDİM?

Breyten Breytenbach

diyeceklerdir. Az bir cezayla kurtulur insan; öyle ki ceza bile güven vericidir. Babasının küçük bir cezası uygun gördüğü zamanlardaki çocuk gibi.

Ne ki umuttan oluşan bu vahşi hayvan tutaktır. Belki de bu nedenle böylesine özgür. Onun ne hissettiğini bilirler, yarırlarlar; bilgilerini kullanırlar. Senin 'ben'in demir parmaklıklarından uzanıp, sırtını okşarlar onun. Salınırme vadileriyle onun önüne yapay yem koyarlar. Öyleyse neden yazmıyorsun? Ve bir kez daha yazar insan. Ne seçeneği var ki? İnsanı yazmaya başlayana dek tutuyorlar. Kendi zamanının patronudur o. Ve onların üzerinde egemen olan hiçbir şey, hiçbir insan yoktur; dünyadaki hiçbir güç onları yönetemez. Bir tutukluyu sonsuza dek alıkoyabilirler. Güle gibi ağır ellerini onun üstüne koyarlar. Onu yakabilirler. Ve hatta yüzleri kıpkırmızı olup fena halde öfkelenebilirler de. Ona karşı, "telefonu", "bapağını" ya da "denizaltını" kullanmak zorunda kalabilirler. Belki de onu, "bantı çıkışı"ndan*** geçmeleri gerekir. Christian Institute'de¹ çalışan kara göreliliye yaptıklarını anımsıyor musunuz? Onu sokakta yakalayıp, bir evin üst katına çıkartıp eşofmanlı iki adama bırakıp ve bu adamlara bir top gibi atılıp tutulduktan sonra kendinden geçmiş bir halde ama en küçük bir iğkence izi olmadan kaçırıldığını yere geri koyarlar?... 'Kızıl Rus' denilen die boerin, Mongane Wally Serote²'ye birkaç ay içinde nasıl perişan ettiğini anımsıyor musunuz? İşbirliği yapmak daha iyi değil mi? Suçsuz olduktan sonra korkacak ne var? İnsanın suçsuz olduğunu unutmaması gerekiyor. Her şey bağışlıdır. Öyleyse neden yazmıyorsun... ve yine çiziktirir insan. Bu kez dört ayfa Ve gelirler, alırlar, okurlar ve yurtlar. Ve şimdi gülümsemeyi bırakırlar belki de.

Ya da yazma girişimleri sırasında değinip geçtiğin bir şeye değgin sorularıormaya başlarlar. (İnsanın, doğruyu söylediğini ve suçsuz olduğunu kanıtlaması için, onların bildiğini bildiği şeyleri itiraf etmesi gerekir. Ama gerçekten ne kadarını biliyorlar? Nasıl bağardılar benim özel yaşamıma girmeyi? Ne zamandır gözleri benim üzerimdeydi?)

Şunun üzerine, ya da şu adamı, ya da şu kadını üzerine birkaç söz daha söylemez misin? Ve yazar insan, bir yandan da aynı öyküyü yazıyor olmayı umud eder. Ne ki sonraları, baştaki öyküden koptuğunu bilir ama ne kadar koptuğunu bilemez. Senin için ezici bir öge haline gelen zamanın onlar için bir anlamı yoktur. Acele etmezler. Yazdıklarının birbirini tutmamasını beklerler; onların görev devrettikleri kimseleri de vardır. Oysa kendin uyanık kalmak, kâğıt üzerine kâğıt doldurmak, hep aynı öyküyü anlatmaya çalışmak, bazı yerleri değiştirmek, yazdıklarının yutulması sonucu yeniden yazmak zorundasın. Oysa onlar görev devrederek; yerlerine gayet canlı iki kişi gelir ve otururlar karşına. "Helaya gidebilir miyim, efendim?" Yanıt vermezler, beklerler. "Helaya gidebilir miyim efendim, lütfen?" Yanına takılıp helaya götürürler insanı ve orada özel yaşamının kalan kısmından, ya da onurun kaldığını sandığın son parçasından da koparılırsın; çünkü en doğal gereksinimi, helanın kapısını kapatmadan, duygusuz bir şekilde karşında dikilip dişlerini temizleyen adamın önünde karşılamak zorundasın. Açıkta ki "toplarına"şağılayıcı bir gülümsemeye bile gerek görmez.

- * G.Afrika'daki Avrupa kökenli beyazlar; kara halk tarafından resmi kişilere, küçültücü bir anlamda takılan ad.
- ** 'Göt' anlamında, Polisler için kullanılan ad.
- *** Çeşitli iğkence yöntemleri.

- 1 Hristiyan Enstitüsü, ırk ayrımcılığına karşı bir araya gelen din adamlarının kurduğu kilise grubu. 1977'de yasadışı ilan edildi. Başta genel başkan Beyers-Naude olmak üzere tüm yöneticiler kovuşturulmaya uğramış, toplumsal haklarından yoksun bırakılmışlardır.
- 2 Mongane Wally Serote Kara Biling Hareketi denilen kara edebiyat ekolünün önde gelen genç ozanlarından. (Bkz. YARIN, Şubat '85.)

Türkçesi: GÖRHAN UÇKAN

buluyor bunca gücü? Breytenbach anlatıyor:

"İrk ayrımcı politikanın ya da beyaz yönetim monopolünün varlığını sürdürmesi, Avrupa'dan gelen ekonomik, askeri, politik ve entelektüel akıma sümmeine bağlıdır. Avrupa'yı ırk ayrımcılığı ile birlikte yaşamaya zorlayarak ve Avrupa'yı baskının iğrenç yüzüne tarafasız tanık olmasına sağlayarak Güney Afrikalı kanserli ur, dişlerini Avrupalı kavramların ve günlük yaşamın derinliklerine batırıyor."

Breyten Breytenbach, Avrupalı dinleyicilerini yeni nazizme ve yeni sağ'a karşı uyandırıyor:

"Bugün Avrupa'da yeni sağ, Güney Afrika ile çarpıcı bir benzerliği olan bir göçmen politikasını savunuyor. Avrupa'daki ırkçılar, giderek daha utanmazca, 'göç kontrolü' adını verdikleri ve göçmen işçileri, endüstride yer olmadıkları zaman geldikleri memleketlere geri göndermeye dayanan bir yöntemi savunuyorlar. Onlara göre bu tür önlemler, 'yeni kentleşme politikası', yararlı bir toplumsal planlama ya da 'Avrupa, Avrupalıların' demektir."

Hapisane deneyimlerine değinirken gereksiz bir alçakgönüllülük takınmıyor. Ona göre tutuklu kişi, yıllar sonra toplum içinde kendisine uygun görülen dozda özgürlüğe kavuştuğunda, artık yeni bir insandır. Bir önceki kişi ölmüştür. Onun için hücredeki yaşam, gerçek dışı ama gerçek bir dünyadır. Böyle bir dünya olduğunu bilsen ama inanmaz; yaşamı ama kabul edemez; çıkarını ama unutamaz. Bir kere yarılan ama yer, asla onarılmaz. Böyle bir yarayı baştan almamak gerekiyordu çünkü. Hapisten çıktığında onarılı yerine bakarsın ama yaralı olanı, içerde kalmıştır.

Breyten Breytenbach Vietnamlı

eşi Yolande ile övünüyor. Stockholm'deki panele katılıp konuştuğundan sonra dinleyici yerine geçtiğinde, sevdiğine geçte olsa kavuşmuş birisi gibiydi. Yanyana, sürekli olarak yanındakının varlığını bilincinde ve gözlemlerinden zevki alarak. Az önce, kuzey insanın son derece aykırı manzaraları hem de yerlerinin güney ucundan, anlatan ufak tefek veçetin ceviziği o değişmiş gibiydi. Fotoğraflarını çerkerken utaniyor insan. Sanki oplansal nedenlere yaşamını adanmış birinin özel yaşamına girer gibi oluyor.

Yolande için, "Eşi az bulunur insan," diyor. Bunca yıl bu çekik gözlü, sevecen bakışlı kadının yur-dışında ve içinde verdiği savaşa değinir. "Öyleyse kadınlar, erkeklerden daha mı güçlü" diye soruyor bir kadın gazeteci:

"Hiç kuşkusuz öyle. Kadınlar daha güçlü. Winnie Mandela'nın katlediklerine baksanıza. Üstelik o, çok daha uzun süredir dayanıyor ve Nelson Mandela tutuklandığında, çok daha az süre evli kalmışlardı. İşte bu, benim duvarlar arasında öğrendiğim yeni şeylerden biri: Bir kadın ile erkek arasındaki ilişkinin nasıl olabileceği. İçerdekten ben, dışarda bekleyemim vardı. Çoğunun yaşamadığı bir ayrıcalık. Tüm yitirilen yollara karşın, şimdi birbirimize çok daha yakınız. Aynı kadın ama başka biri. Hapisahane yaşamının olumlu yönlerinden biri."

Breyten Breytenbach, Avrupalı- ları uyandırıyor. Göçmen işçileri politik olarak kendi yaşamlarına almalarını itiyor. "Burada da önemli olan, kendimize tanıdığımız hakları, başkalarına da tanımak," diyor.

Breytenbach Paris'te yaşıyor. Fransız vı andışlığına geçeli çok olmadı. "Ama ben her yaptığınla Afrikalı kolacağım," diyor. Fransa'

da halkın, sol hükümet tarafından aldatıldığına inanıyor. "Yabancılar belediye seçimlerinde oy hakkı tanımakta yeterince hızlı davranmazlar. Önemli bir terahel hata yaptılar. Göçmen ailelerinin Fransa'da birleşmesini önleyerek hatalarını daha da ağırlaştırdılar. İrkçi bir polis örgütüne bi büyük özgürlükler anıldılar; aşırı sağ yasallaştırarak (demokrasi adına) önemli bir başka stratejik ha a yaptılar; canlı bir entelektüel or amin, 'yeni sağ' ya da 'yeni filozoflar' tarafından işgaline göz yumarak kendi politikalarını kendileri baltaladılar."

Breyten Breytenbach ırkçılığa karşı uyarıda bulunurken çok ciddi; zaman zaman kötümser gibi gözüküyor. Ama değil. İrkçiliği önlemek tek başına yasaların yeterli kalmayacağını, her bireye büyük görev düştüğünü söylüyor. "Sol düşünce ile, sendikaların, derneklerin, partilerin yardımıyla kamuoyunu seferber etmeliyiz. Sol'un kendine öge geleneksel değer yargıları yeniden canlandırılmalıdır."

Güney Afrika'nın geleceği konusunda hiç kuşkusuz yok:

"Çok karmaşık bir savaş sürüyor. Rus Devrimi ya da üçüncü dünya ülkelerine özgü bir devrim olabileceğini sanmıyorum. Güç ve terör dengesi, azınlıktan yana. Bu dengeyi dizelemek olanaksız. Öyleyse onları uluslararası düzeyde tecrit etmek ile; ekonomik olarak zayıf düşürerek, beyaz karşı-görüşülerin yaygın olarak Güney Afrika'daki durumu yazmalarıyla, karalları kendilerini kültürel olarak daha da geliştirmeye, sendikalarla ve spor ilişkileriyle oluşan ortak bir çözüm gerekiyor. Botha'nın reform listelerine inanmıyorum. Beyazlar uzun süre dayanamazlar. Onlar zaman kazanmasınatının ustalarıdır. İçlerinden, egemen-

likleri ni yitireceklerini biliyorlar. Bu noktada güçlü bir in ihar eğilimi taşıyorlar: 'egemenliğimizi koruyamazsak, her şeyi yok edeceğiz.' Ayrıca, ilderde uzun süre sorunlar, öncesinden daha çok olacak ır. Ş'ndi egemenliği ellerinde tuttukları gibi, birçok karayı polis, asker ve casus olarak yetiştirip yadıkları için ün bu insanlar, ayrıcalıklı durumlarını bir çırpıda yitirmeyi kabul etmeyeceklerdir.

Breyten Breytenbach, kişisel ve kültürel ayrılıkların, olumsuz değil olumlu etken oldukları bir topluma inanıyor. Varlıklı beyazların İsviçre, Paraguay ve Arjantin gibi ülkelere kaçmak için tüm hazırlıklarını yaptıklarını, onların dışında kalan beyazların ise gelecekleini Güney Afrika'da görmek zorunda olduklarını anlatıyor. Zimbabwe'deki gibi özgür bir toplumun, G. Afrika için de olması olduğunu Pretoria yönetimiminin de bildiğini ve bu nedenle Zimbabwe'ye saldırılan artırdıklarını ekliyor. "Çünkü bugün Zimbabwe'ye geri dönmek is eyen beyazlardan oluşan çok uzun bir liste var," diyor.

Evet, Breyten Breytenbach uzun yolu seçmiş. Yalnız olmadığını biliyor ama bizleri uyarımadan edemiyor: Yolu kısaltmak için, yeni trajedileri oynamamak için önceden davranmak gerektiğini söylüyor.

- * Bu kitap, Görhan Uçkan çevirisiyle yazınz basılmıştır.
- ** Doğuştan beyaz saçlı, çok açık renkli gözlü olan insan.

16 Kasım 1985'de Stockholm'de yapılan panelden kendi notlarımız ve band kayıtlarımız.
Ozan ile yapılan TV söyleşisinden. (Kasım - 85)
Expressen, 24 Ekim 1985,
Dagens Nyheter, 29 Aralık 1985.

aç şu ak yelkenleri Sevgilim
bugün ve tek bir gün sonra değil
hemen bunun ardından gidiyoruz
sılaya

tekneyi maviye boya
özene özene
al içeri küçük su fıçılarını
ufku çizmek için bir de palmye
portakal, pipolarım, çiçekler, ekmek
az da katran güverte tahtalarına
hiç belli olmaz

ne diyor pusula?
aç şu ak yelkenleri sevgilim
bir de rüzgar gülü çek göndere
bak esmeye başladı bile
insanın eli ısırıyor

mutlak bu gün ve hemen
açıyoruz yelkeni
sılaya
hangisi olursa olsun
sen tek eski bir deniz bul bana

BREYTEN BREYTENBACH

KULAK MİSAFİRİ

Stephen L. için

zorunlu göçmenlik nasıl bir şey diye soruyorsun, dostum-
ne diyebilirim?

acı tepki için çok genç
bügünlük ve yılmak için Yazgımdan
çok yaşlıyım mı diyeyim?
birçokları içinden tek biri olduğumu,
uyumsuzlardan,
sürgünlerden, kaçaklardan,
karanlığın iç organlarındaki vatandaşı,
ya da 'yanlış konuşan' o Fransız olduğumu mu?
ya da kendimi ve hatta sılada sandığımı mı?

evet, ne ki benyalınlığım varlığını da duyuyorum,
düşlerin horlanmasını, anıların çürümecisini,
bir kemanın ince yakınısını
gözlerin uzağı ve hep daha uzağı görüşünü,
kulakların sessizce içeriye dinleyişini
-yani ben bir çeşit dilenci'yim
"yurttan haberler" cinsi sadaka,
"anımsıyor musun?" türü sevecenlik,
"yakında bir gün" biçimi anlayış dilenen.

ama anımsatıyorum,
şarjlar solmuş,
yüzler anlamsız,
düşler görülmüş,

ve bir kadının deniz çimenleri gibi saçlarında sevd

aracasına

unutursun kendi peşinden gelip duran adsız bir yığmda,
çabuk yaşanan devrimcilerde,
dili olmayan ozanda ve kör resimde,
habersiz ve gelgitsiz denizler gibi mektuplarda,
özlemin çocukluğunda boğulanlarda,
dumandan ruhlar çıkaranlarda,
dillleriyle toprağı söverek çizenlerde,
ve kendileriyle ilgili gerçeği kusanlarda
- daha derin bir anlam vermem mi gerekiyor?
hepimizin Ölüm'den sürgünde olduğunu
ve "yakında sılaya" döneceğimizi mi söylemem?

hayır, ancak şimdi başlıyorum, çürük ellerle kaşıtarak
bizden önce burada olanları anılamaya
ve senden tüm istediğim
kimin dileisen onun adına
bizden sonra geleceklere iyi davranman.

Paris, 1968 Paskalyası

BASKI DÖNEMLERİNDE MİZAH

Baskı Dönemlerinde Mizah'' başlıklı bir yazı yazmam istendi. Ben de baskılardan uzak sayıp kendimi, belki baskıların sırtındaki ağırlığını fazla önemsemeden, kafamın kalemin ucuna takıp, içimin süzülüşüne bakarak yazmayı denemek istedim.

Baskı hep vardı. Ne zaman yoktu ki? Kimsin ve toplumun hakettiği ya da kendinden hak gördüğü şeylerden yoksun kalması, yoksun bırakılması ve bunun yasal ya yasa dışı yollarla, zorla sürdürülmesi baskı değil mi?

Ha kralın simgelediği soyluların çıkarları, ha kapitalin simgelediği soylu olmayanların çıkarları.. Baskıyı yaratan da, baskıyla korunan da yine onlar.

Güçlü elinde tutan her kim ise, kimler ise -hele ki bu güç, gönlü rızası ile onlara verilmiş ise- bu gücü elde tutmayı sürdürmek için baskı, bir zorunluluk olacaktır.

Hatta baskı görenlerin içinde bile, eski alışkanlıklar, kurnazlıklar, şans, kıdem, yaş, cinsiyet gibi etmenlerle küçük güçler, küçük güvenler elde edenler, kurulu düzenin değişmesi korkusu ile baskı yapacaklar ya da baskıya katılacaklardır. Toplumsal baskı da böyle oluşuyor olmalı.

Toplamlar özledikleri mutlu yıllara ha deyince ulaşamıyorlar. Ama değişim, yine de sürekli ve kaçınılmaz bir olgu. Değişim gibi, siyasal ve toplumsal baskı yapanlarda, baskı görenlerin çatışması da kaçınılmaz.

Bu çatışmada her zaman siyasal baskı sahipleri, toplumdaki zorbaları da hem baskı altında tutar, hem de bunları korur, destekler, kullanır. Onlarla güçbirliği içinde olur.

Öte yandan sanılır ki, iyi ve başarılı bir propaganda ile herkes, bu güçbirliği içinde yer alabileceğine inandırılabilir. "Sen de bizim gibi yap, bizim gibi ol" denir. İşte, halk bunu istiyor" ya da "halk bunu böyle istemiyor" denir. Sanki halk için özgürce ifade olanağı varmış gibi. Halk adına konuşmayı bırakıp kendi adlarına "biz böyle istiyoruz" demezler, diyemezler.

Yine de bilinir ve sezilir ki, herkes zorbalanın yanına geçse elinden ekmeği alınmak için baskı yapılacaktır kimse kalmaz ortada. Bu mantık açmaz, bir yandan toplumu birbirine kırdırırken öte yandan günü kurtarma umutları boşa çıktıkça, kişilerde öfke ve köklü değişiklik eğilimlerinin ortaya çıkmasına neden olabilir. İşte bu tehlikelidir ve önlenmelidir.

Bu kez tam tersine bir demagoji saldırısı yoğunlaştırılır. Bunun ise kuralı hep aynıdır. İnsanın tek gerçek varlığı "bugünü" ortadan kaldırmalıdır. Öyle yapılır; kişi uzak dün ile uzak yarın arasında bölüştürülür. "Dün büyüttün, güçlüydün. Yarı yarıya büyük ve güçlü olacağını boşboşuna bugünü değiştirmeye kalkışma! İşte şanlı tarihin, işte parlak geleceğin" denir.

Ama, "bugün", yavaş da olsa, yine de hep değişir, değişir..

"Toplumsal değişim, toplumsal çelişkilerin belirginleştiği bir süreçtir. Bu süreç içinde değişime uyum sağlamayı beceremeyenlerin dramı da gülmeye değerdir. Yine toplumsal değişimleri umutsuz bir zorlama ile önlemeye çalışanların oluşturduğu baskılar ise onlar için Tragikomic durumlar ortaya çıkarır."

"İşte bütün bunlar çoğunlukla canlı bir mizah ortamının oluşmasına ve yaşanmasına neden olurlar" demişim, bir başka yazımda.

Baskıya bağlı olarak mizah ortamının oluşması böyle. Siyasal ve toplumsal baskı mizahın nedeni ve konusu oluyor.

Baskı, habersizceyi, bilgilenmeyi kısıtlar ve denetler. Ortaklığı karartır. Baskı, ciddi ve asık suratlıdır, törenseverdir. Korku salar. Baskı, sürekli konuşur, dinlemez. Demagojiktir, yalan söyler. Kafa konuşturur.

Çünkü baskı korkar. Onun için; kişiyi umamaz bırakır. Değişimin görülmeyeceği "bir bok olacağı yok" umutsuzluğu ile, değişimin saklandığı "bekle, yarın iyi olacak" yapmacık umudu arasında sıkışıp kalır kişi.

"Böylece değişime ve buna karşı koyma çabaları ile umutsuzluklar içinde yaşanan tüm acı olaylarda, gülebilmeyi başardığı için yenik düşmeyenler, zengin bir mizah mirasını da gelecek kuşaklara örnek olarak bırakırlar." deminki alıntı bu satırlarla sürüyordu.

Mizahın beklenenlere gelirken; Mizah, bu umamaz kişiyi dalgıç geçir, onu uyarır, kendine getirir. Mizahı kullanma düşüncesini aklına düşürür. Kişi değişimi sezinler, de-

ğişime katıldığını duymaz. Neşelenir.

Öte yandan, mizah, baskının ve baskıcının gücünü ve güçsüzlüğünü sergiler, yalanını, dolanını ortaya çıkarır, güvenini sarar. Ciddiliğini ve bu ciddiliğe dayalı tutumunu etkisizleştirir.

Beklenmedik anda şimşek gibi çakar mizah. Çarpıcıdır, çok kısa sürede ortaklı aydınlanır. Neyin ne olduğu bir an, tabak gibi görülür. Ama işte o kadar, daha da fazla bir şey yapmaz. Az şey mi?

Yine de mizahın böyle kullanımı hemen yani baskılara neden olur. Birbirini var eden bu iki kavram, aynı anda birbirini yoketmeyi de amaçlar.

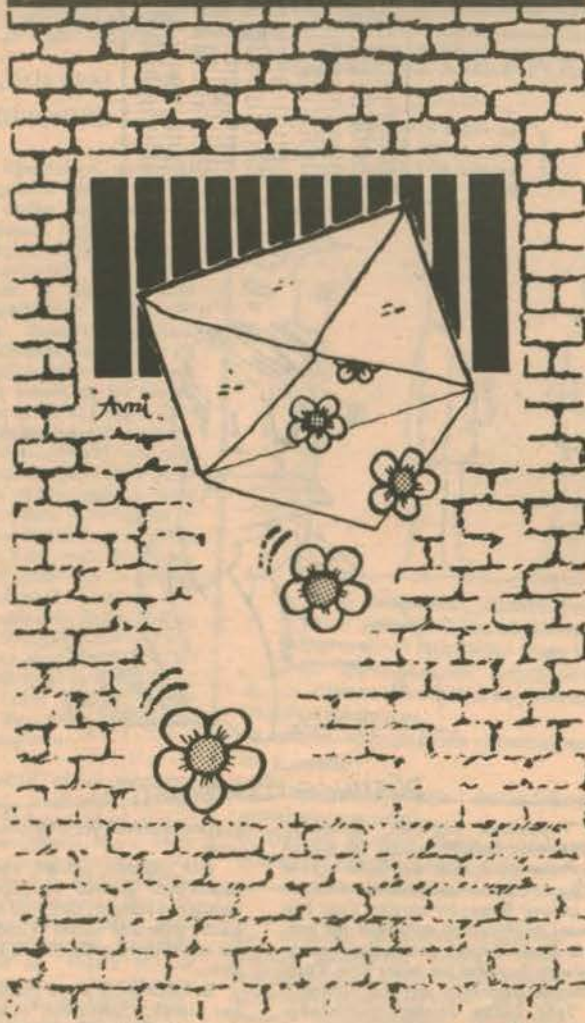
Mizah siyasal ve sosyal baskıya karşıdır, onlarla çelişir, onlarla çatışır. Bu çatışma taraflardan biri kazanıp diğeri yitinceye kadar sürer.

Ya işler kötüye gider, baskıcı siyasal iktidar ve yandaşları durumu kurtarmak için mizahı bile keskin susturacak kadar şiddetle yönelirler. Mizahın sesi kesilir.

Ya da işler iyiye gider, toplum değişir, siyasal iktidar değişir, baskı kalkar. Hoşgörü yaygınlaşır. Mizah kazanır. Büyüklük mizaha kalır, sesini fazla yükseltmez.

Ama ne olur? Yeniden başlar her şey. Mizah biçim değiştirir, içerik değiştirir, yeni koşullarda görevler üstlenir, yeni sürprizler hazırlar. Toplumu ve siyasal iktidarlara, hoşgörülü olmaları için zorlama işlevini yine sürdürür. Yeter ki hoşgörsüzlük ve dangalaklık, dünyayı toz edip uzaya saçacak kadar birikimin olmasın.

KARİKATÜR SERGİSİ

Erhan Başkurt (Çanakkale Cezaevi)

İsmet Yaşar (Çanakkale Cezaevi)

"İÇERDEN DIŞARIYA"

Yaşadığımız dönemin belki en acı, ama o ölçüde de çarpıcı bir gerçeği var. O da bir dönemin tüm faturası kendilerini çıkarılmış, sorumluluğu omuzlarına yüklenmiş onbinlerce insanın varlığı.

Geçtiğimiz günlerde yürürlüğe giren "İnfaz yasası" gibi sözde çözümleri'n, yaralarını saramayacağı bir gerçek bu. Kaldı ki, yaşanan böylesi toplumsal bir acının etkilerinin büyüklüğünün hiç değilse henüz yaşandığı dönemde yeterince anlaşılamadığı da bir gerçektir. Gündelik yaşamın kargaşası içinde artık iyice kanık-sanma durumuna gelenlerin toplumsal yaşamın bağrında açtığı yaraların derinliği, yine o toplumun yaşam siireci içinde belki çok daha iyi görülebilir, anlaşılabilir.

Ana, kanık-sanma ne denli ırkötücü boyutlara ulaşmış olursa olsun, gerçekleri gözden kaçırma ve göz boyama ne denli etkili olursa olsun, yine de yapılabilecekler olmalıdır. Acının gerçek boyutlarını yazmak, onun toplumsal yaşamın ilerçye dönük geleceğini karartan yönünü belgeleyip, gözler önüne sermek bunlardan değil midir?

Yaşanılan dönemin tüm olumsuzluklarına karşın yapılması gerekenler vardır. Gerek acıyı dolaysız olarak yaşamak

durumunda bırakılanlar tarafından, gerekse seçirici durumda kalmaya zorlananlar tarafından.

Yarın Yayınları'nın 1985 Mayıs'ında yayınladığı ve bu ay ikinci basımı yapılan, "Görölmüştür", işte bu yaklaşımla oluşturulmuştu. İçinde Yarın'a Türkiye'nin dört bir yanındaki cezaevlerinden "Görölmüştür" damgası yiyerek ulaşabilmiş binlerce mektup ve onlardan çıkan yüzlerce karikatür, şiir ve desen'den yapılan küçük bir seçki vardı.

"Görölmüştür" örneği bile genel bir kayıtsızlığın hüküm sürdüğü bir dönemde yaşanan acıların -en azından- aktarılmasının ne denli yaşamsal bir öneme sahip olduğunu göstermiyor muydu?

"Bir gün yanıma geleceğinden emin olduğum birini seviyorum. Ona destek olun."

"9 yaşındayım. Sizleri düşünerek büyüyorum."

"Öğrencilerime sizleri anlatıyorum."

"Zindanlardan bir ışık sızmış dediler, geldik gördük."

Yukardaki dört kısa alıntı, İstanbul'dan sonra Ankara'da da

Zahide Genç (Gölcük Cezaevi)

İbrahim Akaydın (Mersin Cezaevi)

Cafer Solgun (Metris Tutukevi)

SEVGİLERLE

Yinelenen "İçerden Dı arıya Sevgilerle" Karikatür sergisi'nin tıkabasa doldurulmuş "izlenim defterleri"ne yazılanlardan yalnızca birkaçı.

Güçlü ile Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin ortaklaşa açtıkları sergiyi, yalnızca dört gün sürmesine karşın 25 bin kişi izledi. Ve dört gün süresince her yerde kuyruk vardı. Türk-İş salonunun kapısında, sergi duyurularından, kart karikatürlere kadar salonun içindeki hemen her "malzemenin" imzalandı. İzlenim defterlerinin önünde, panoların karşısında, "sergi izlenim defterlerinin" başında. Ortaya konan ürünlerin sanatsal yeterliliği gibi birtakım ölçütleri birlarafa bırakarak, "İçerden Dışarıya Sevgilerle" diğer herhangi bir sergiden ya da sanatsal etkinlikten daha etkileyiciydi, daha sarıncıydı. Bu gerçeği sergiyi gezen insanların yüzlerinden okumak rahatlıkla olasıydı. Tıplı "izlenim defterleri"nden olduğu gibi,

Bu sergi bir ilgi'nin ürünü bence. Bir dönem topluma olan ilgi, daha sonra insanın kendisine, bireye yöneldi. Buradan ise, boşluğa kaydı, toprağa gitti," diyor Oğuz Aral ve ekliyor, "Bu sergi bir ilgi'nin eseridir. İlgi derken boş bir ilgiyi kastetmiyorum. Belki daha da önemlisi bir emeğin ürünü bu sergi. Karikatürleri çizen "İçerdeki" insanın emeğinden sergiyi gezmeye gelen insanların emeğine kadar."

Serginin gördüğü ilgi, böyle bir etkinlik uğruna verilen hiçbir emeğin boşa gitmediğini kanıtlıyordu.

"Görölmüştür-İlâpıaneden Mektuplar"ın önsöz 'ü şu satırlarla son buluyordu. "İsteriz ki, ikinci baskı genişlemesin, ülkemizde böylesine bir kitap daha hazırlanmasın. Hiçbir yayına "görölmüştür" bölümü konulmasın. Hiçbir mektuba "görölmüştür" damgası basılmasın."

Benzersizler Oğuz Aral'dan da işittik. Ama, belki daha da anlamlısını yine izleyiciler yazdıkları satırlarda dile getiriyorlardı: "Bir dahaki sefere bu arkadaşlardan ve diğerlerinden "dışarıdan dışarıya sevgilerle" sergisini görme dileğiyle."

Yeni baskıların ya da sergilerin "geni lememesi" hepimizin ortak istemi. Ama yeni baskıların artması, sergilerin daha başka yerlerde, daha çok insana izlettirilmesi, bir gereklilikten öte bir zorunluluk. Böylesi acıların bir kez daha yaşanmaması için. "İçerden Dışarıya Sevgilerle"nin kitaplaşması da, sanırım bu yönde atılmış güzel bir adım olacaktır.

Şinasi Nahit Berker

"Hiçbir demokratik ülkede bir karikatürcü çizgisi yüzünden hapis yatmamıştır"

Gazeteciliğe 1941 yılında başlayan ve yorunm yüzüyle akan bir süre politik taşlamalar yazan Şinasi Nahit Berker, mizah anlayışını, başlı dönemlerinde mizahın görüldü tepkiyi ve hiciv yazarlığına ilişkin anılarını dergimize anlattı. Aşağıda Şinasi Nahit Berker'in, farklı dönemlerde yazdığı küçük fıkralardan örneklerle, dergimize anlattıklarını sunuyoruz.

"Akra" doğru bir deyim. Mizah desen, o da zaten her yerde var. Dünya komik. Her yerde komedi var.

Yıllardan beri söylenen bir söz vardır. İlk kim söylemiş bilmiyorum, ama çok yaygındır. "Nükte, bir an mezesidir" derler. "Hüç-kırık gibidir." Ama ben de bu söze birşey ekliyorum. "Nükte zemin ister." İyi çanak tutulduğunda, iyi laf oturtur insan. Gazeteleri okuyup, bir sürü dehşet verici olayı öğrenince, bir de bu olayları yumuşak, tatlı, acı-tatlı yanlarını ortaya çıkarmak gerekir. Hep kızgınlığa, kötümserliğe gerek yoktur.

Her neyse... gelelim Türk basınında mizahın-hicivin yerine. 1941 yılında, ben Ulus gazetesinde çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra, Falih Rıfkı Atay ile gazetede küçük fıkralara yer verme işini konuşmuştum. Ulus, o zamanlar, yarı-resmî bir gazeteydi. Falih Rıfkı, 2-3 satırlık fıkralar yazma fikrini duyunca, "yaz yazmasına da, kime çatacağın" demişti. Gazete yarı-resmî idi, yöneticilere çatacağınız. Sonraları, Doğan Nadi küçük fıkra yazarlığına başladı. Ulus'un birinci sayfasının sağ köşesinde bir yer vardı. Orada daha çok, İstanbul'un sorunlarını işleyen, belediyeyi, valiliği taşıyan fıkralar yazardı.

Daha sonraki yıllarda pek çok köşe yazarı, mizahi fıkralar yazdılar. Ancak bunlar daha çok bildik nüktelele, fıkralarla bağlantı kurmak, "bu olay bana şu fıkrayı anımsattı" türünden şeyler yazmakla yetindiler. Böyle bağlantı kurma işine girince de söz kendiliğinden uzamış oldu. Oysa benim çok söylediğim bir sözüm vardır: "Bu memleket uzun lafstan batır." İki üç satırda olayın özünü verip, nükteyi yapabilmek çok önemlidir.

Nükte konusunda, basındaki mizah konusunda yöneticilerin tavır hep olumsuz olmuştur. Hicve oldum olası tahammülü yoktur başa gelenleri. Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri, özellikle de başlı dönemlerinde hep böyle olmuştur bu. Unlu Şair Nef'i hiciv yazdığı için boğdurulmuştu. Karagöz ile Hacivat'ın öyküsü de belli. Şimdi "Yunanlılar, Karagöz'le Hacivat'a sahip çıkıyorlar, aslında Karagöz ile Hacivat bizindir" diye veriyorsunuz. Oysa Karagöz ile Hacivat'tan söz edilince bizim övünmemiz değil, dövmememiz gerek. Karagöz ile Hacivat iki garip içtirdir. Bir yandan 'nasattaca-

hır bir yandan da nükte yapıyorlar aralarında, yönetime ilişkin nüktelele... Ama sonra bu iki içtinin boyunları vurdurdu. Neymiş, efendim camii inşaatı gecikiyormuş!

Cumhuriyet Dönemi'nde de mizaha, gülen insana kuşku ile bakıldığı olmadı değil. Zübük'te yazdım ben bir aralar. Demokrat Parti dönemi idi. İki karikatür-cümüz, Halim Büyükbulut ile Ratiip Tahir Burak çizdikleri birer karikatür yüzünden 16'şar yıl hapsedilerek mahkum oldular. Gençcik yaşlarında yattılar. Karikatür tarihimize şerefle, dünya demokrasi tarihine Demokrat Parti'nin yitkisi olarak geçmiştir bu büyük sanatçılar... Halim Büyükbulut kelp başlatıyordu işteli. Çizdiği karikatürü de gayet iyi anımsıyorum. Boş bir sandık, içinde de bir fare çizmişti. Sandığın altında "Hazine" yazıyordu. Tam 16 ay içinde yattı. Oysa hiçbir demokratik ülkede herhangi bir karikatürcü çizgisi yüzünden hapis yatmamıştır ve yatılmaz da... Ben de yazdığım hicivler yüzünden, "Cinsi Sapık" ve "Çorap Örmek" başlıklı iki fıkra nedeniyle, 16 ay içinde kaldım, sonra başka nedenlerle de girdim.

Cezaevi anıları da bir başkadır. Cezaevlerinde çok yaygın bir deyim vardır, bilir misiniz? "Hopdedik" diye. Meydancılara seslenirken, "Ne var? Efendim?" demezler, "Hopdedik" derler. Hapis yattığım sıralar aklıma koymuştum. "Hopdedik" diye bir dergi çıkarıcaktım. Çıkardım da, politik mizah dergisi. 1960 sonrasıydı, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in radyo konuşmaları vardı. Ben toplantı yapıyordum. Başın işleriyle de Alparslan Türkeş ilgileniyor. Biz gazeteciler Cemal Gürsel'in yanında oturtulduk. Kendimizi tanıtıyoruz. Falih Rıfkı Atay kalktı, "Ben Falih Rıfkı Atay", dedi. "Ulus gazetesinden". Sonra "Ben Ahmet Emin Yalman-Vatan", "İlhami Soyasat-Akşam" diye gitti. Sıra bana gelince kalktım. "Şinasi Nahit Berker -Hopdedik" dedim. Aman, bir gürültü koptu. "Hop demiş, kim demiş, ne demiş, kime demiş, nasıl demiş" "Yok, efendim, derginin adı" diyorum, dinlemiyorum. Alparslan Türkeş kalktı. Cemal Gürsel'in kulağına birşeyler fısıldadı. Ben toplantı bir saat sonraya ertelendi. Dağıldık. Bir saat sonra dönünce, diğerleri girdi içeriye. Beni kapıdan çevirdiler.

İşte böyle... Bu zamanda insan yazmakla kalmıyor yazıyor da mizah. Ben

1940'dan bu yana hem yazdım, hem yaşadım 1960 da Yedeksubay okulundaydım. 40 yaşında yedeksubay talebesiydim yani. Sonra beni Ezurum-Uzunahmet'e gönderdiler. Sakıncalı olduğumuzdan kura mura yok. Doğru Ezurum-Uzunahmet e. Bir gün süren tren yolculuğundan sonra vardık. Ben yorgunum. Üzerimde yedek subay elbisesi. Orduvi'nde oturdum. İçki içtim. Sonra telgrafhaneye gitmişim. Uzaktan akrabam da olan İsmet İnönü'ye tel çekmişim. Telgraf metni şöyle. "Üçüncü Ordu eminizedir Paşam. İsmet İnönü-Çankaya-Ankara" Tabi, telgraf ota ı çabuk duyuldu. Beni üç ay Kazpaki Cezaevi'ne koydular. Telgraf önce Çankaya'da telaş yaratmış ama imzanın "Yedek Astgâmen Şinasi Nahit" olduğunu görenler olayı kavramış. Üç ay içinde kaldım. Sonra bir sabah 27 Mayıs oldu, 28'inde çıkardılar beni dışarı. Biliyorsunuz, Üçüncü Ordu Komutanı Rağıp Gümüşpala'yı. Ben dışarı çıktım. Albaylar filan karşıladılar. Asker selamıyla. Üç ay önce dediğimiz üç ay sonra olmuştu. Ben dahil, herkes şaşıtı bu işe.

Mizahın işlevine dönelim. Özelden benim yazdığım küçük fıkraların işlevi. Bu fıkralar alay ögesi içerir, ama söyleyeceğini iki satırda söyler. Keskin eleştiriyi yapar. Tabii bu nedenle devlet adamlarının da canını alır. Uzun lafı bu ülkeyi batıranların. Ben onun için kusa yazıyorum. Yoksa görüyorsunuz, bir ağızlarını açtılar mı susturabilene aşkolsun.

Kendimi kısa söz söylemede, anlatmak istediğini iki satırda dile getirmede usta bilirdim. Ama benden çok daha ustaları var. Cezaevi'deyken, kamybiraderim olan değerli bir adamı Hüsnü Göksele'den bir kart almıştım. Hüsnü ABD'de idi o zamanlar. Bana "Hürriyet Abidesi'nin" kartını göndermiş. Arkasını da imzalamış. Hüsnü Göksele diye. Hepsi bu. Herşeyi anlatmaya yetiyor. Bir de Milliyet Gazetesi Ankara sorumlusu Orhan Tokatlı bir kart göndermişti. Daha doğrusu kızının düğün davetiyesini. İşte kız tarafıyla, erkek tarafının aileleri, işte şu gün, şu saatte, şu yerde düğün törenini şerefliendirmenizi dilerler, diye. E benim daha aylarca mahkumiyetim var. Ama Orhan Tokatlı, davetiye'yi göndermekle yetinmemiş, arkasına da elyazısı ile eklemişti. "Mutlaka bekleriz" diye.

Benim seçtiğim dal hep "hiciv" oldu. Yazdığım kısa hicivler Çağdaş Gazeteciler Derne-

ğî tarafından ödüllendirildiğinde, bana ödülün "mizah (küçük fıkra)" dalında verildiği söylenmişti. "Küçük

□ Sayın Masaracı kısaca kendinizden ve karikatür geçmişinizden söz eder misiniz?

■ 1950 Antakya doğumluyum. 10 yıldır çiziyorum. (7 Gün, Vatan, Ciddiyet, Çocukça, Kadınca, Nokta, Bizim Almanca, Tanıtım, Cumburiyet, Almanya'da Die Tageszeitung, Der Kassennartz). 7'si yurtdışında olmak üzere 9 kişisel sergi açtım. Ulusal ve uluslararası 11 ödül aldım.

Bir karikatürün Tokyo'da yayımlanan "Humour Museum" adlı albüme alındı.

Nezih Danyal ve Mehmet Altuğ'la birlikte hazırladığımız jenerik 1979 Balkan Film Festivali'nde ödül aldı.

Çocukça dergisinde, çocuklar için "Bocuk" ve "Guguk" adlı altın-

da bant çalışmalarını da oldu.

Bir dönem Karikatüreüler Derneği Genel Sekreterliği görevinde bulundum.

□ "Çizgilik" nasıl oluştu?

■ Karikatüre başladığında "çizgi"nin anlatım gücüne inanıyordum. "Çizgiyle yapılan mizah" karikatüre en çok yakışan tanımlama gibi geliyordu bana. Bu tanımlamaya göre çizdiğim şeyler de daha bir hoşuma

gidiyordu. Bant çizmeye karar verdiğimde de böyle oldu. "Çizgilik" oluştu.

□ "Çizgilik"ın diğer bant karikatürlerden farklı bir yönü var. O da, belli bir kahramanının olmaması. Ya da kahramanlarından söz edilebilir..

■ Bence herkes kahramandır da, daha pratik olsun diye kahraman sayısı az tutulur toplumlarda.. Her şeyin fazlası zarardır der ya bazı

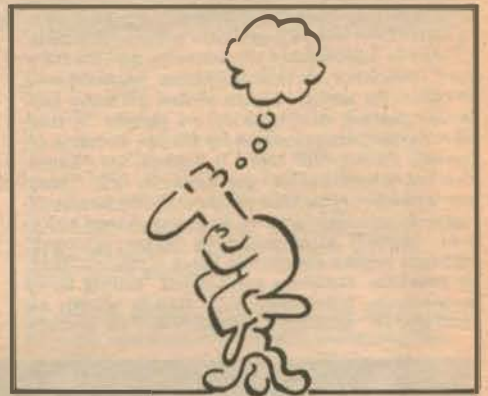
kahramanlar.. Bunun için çok param olsun istemem..

□ Yaşadığımız dönemin temel özelliği sizce nedir?

■ Yaşadığımız dönemde her şey çok "muzır". Doğal olarak "muzırlık" da çok oluyor. Haliyle karikatürcü de "muzır" olup çıkıyor.

□ Sancılı dönemlerde, baskı dönemlerinde mizahın işlevselliğindeki bir artıştan söz edilebilir mi? Örneğin "banq" a olan gereksinimin çok arttığı günümüzde..

■ Mizah işlevi; yalana, dolana, haksızlığa, savaşa karşı çıkmak, dürtmek, haklıdan, banttan yana olmak, olmalı.. Zaten bunun tersi "mizah" olur mu hiç? Tercih hakkı bizlerin. Doğru tercih Bariş Yıllarını tez getirecektir..

İzmir Mitinginin Ardından

Sevil Çağırın

İzmir'de 22 Şubat Cumartesi günü Türk-İş tarafından düzenlenen "Ekme-Banş-Özgürlük" mitingi, 12 Eylül'den bu yana gerçekleştirilen ilk büyük kitle eylemi olma niteliği taşıyordu. Ayrıca 12 Eylül sonrasında etkinlikleri durdurulmayan tek işçi konfederasyonu olan Türk-İş'in 6 yıldır ilk kez 'eylem kararı' almış olması da mitingin önemli bir özelliği idi. Daha sonra, mitingde Türk-İş üst yönetiminden çok, katılan işçilerin istemlerinin dile getirilmesi ve Türk-İş Genel Başkanı Sevket Yılmaz'ın işçilerin protestosu ile karşılaşması da geniş yankılar bulmuştu. Ancak Türk-İş mitingi yalnızca 22 Şubat'ta olanlarla değil, gözaltına almalar, tutuklamalar ve bunu izleyen "mitingciler davası" ile de uzun süre kendinden sözettireceği benziyor. Bilindiği gibi, miting öncesi ve sonrasında 200'e yakın kişi gözaltına alınmıştı. Bu kişiler arasında, daha miting alanına girmeden kimlik kontrolü sırasında gözaltına alınan YARIN İstanbul Temsilcisi Cem Gönenç de bulunuyordu. Gönenç birkaç saat sonra serbest bırakıldı. Ancak bu kez miting dağılırken, alanı terkeden çoğu öğrenci onlarca kişi, polis tarafından götürülmüş, tanıkların ifadelerine göre götürülen bu kişilere polis tarafından zaman zaman sert hareketler yapılmıştı. Mitingin dağılmasından yarım saat kadar sonra, arkadaşları polisçe götürülen işçi ve öğrenciler, aileler SHP binasının yanında büyük bir kalabalık oluşturdular. Sonunda SHP milletvekillerinin girişimiyle 77 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi ve SHP'den bir heyet İzmir Valisi ile görüşmeye gitti. Bunu izleyen günlerde ise, gözaltına alınanların aileleriyle arkadaşlarının ve özellikle de sendikaların maddi destekleri ve uğraşlarıyla gözaltındakilerin tümüne avukat vekaleti sağlandı. Aynı günlerde, Başbakan Turgut Özal'ın gözaltına alınanlar hakkında "bunlar Dev-Yol, Dev-Sol militanlarıdır" şeklinde görüş bildirmesi de TBMM'ye dek yansıyan tepkilere yolaçtı. Öğrenci Demekleri basına yaptıkları ortak açıklamada, "Tutuklu öğrencilerin derslerinden geri kaldıklarını" belirttikten, tutukluluklarının kaldırılmasını istadiler. Bu arada, tutuklu aileleri bir basın toplantısı yapmak istedilerse de, bu girişim "Mitingciler davası" duruşmasının bir-iki gün öncesine ertelendi. Ancak SHP İzmir İl Başkanı'nın "kendisine haber verilmediği" gerekçesiyle, SHP binasını kullanmasına izin vermemesi üzerine bu girişim de gerçekleştirilemedi. Duruşma öncesi süreçteki, çelişkili açıklamalar da dikkat çekiciydi. Mitingin hemen sonrasında İzmir Emniyet Müdürü gözaltına almaların gerekçesini "miting tertip komitesi'nin belirlediklerinin dışında slogan atmak olarak" açıklarken, İzmir Valisi'yle görüşen

Fotoğraf: AHMET ÖZLO

SHP milletvekili Kenan Nebetoğlu "Valinin kendisine mitingden bir gün önce düzenlenen bir operasyonla bildirni dağıtmak isteyenlerin yakalandığını, mitinge yönelik bir eylem hazırladığını saptanarak, gözaltına alınmalarını bu olayla bağlantısının araştırılacağını bildirdiğini" söyledi. Tutukluluğu kaldırılanlardan bazıları ise karakoldaki bir komiserin kendilerine, "Ermenilerin miting sırasında şeker kağıtlarına sarılı bildiri dağıtmayı planladıklarını anladıklarını" söylediğini aktardılar. Başında ise yurt dışından yönetilen eylemcilerin bildiri dağıtmak istedikleri konusunda yorumlara yer verildi.

Tüm bu çelişkili haberler sürerken, 14 Mart cuma günü duruşma yapıldı. 9.30'da duruşmanın başlayacağı DGM kapısı önünde, tutukluların yakınları bir saat kadar öncesinden birikmeye başla-

dılar ve cezaevi araçlarından birer ikişer kelepçeli olarak inen yakınlarını karşıladılar. Duruşmayı pekçok basın muhabiri izliyordu. Ancak bunlar arasındaki YARIN İzmir Temsilcisi Sevil Çağırın, görevli polisler tarafından salondan çıkarılarak, bir saat kadar DGM karakolunda tutuldu. Bu arada salonda boş yerler olmasına karşın, kapı önündeki kalabalığa içeri girişi izni verilmiyordu. Duruşmayı izlemeye gelen Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Gülay Unur da herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin gözaltına alındı. 10 saatten uzun bir süre gözaltında tutulan Gülay Unur'un evinde de polis tarafından arana yapıldı. Unur'un çantasından çıkan YARIN dergisi "İllegal bir dergi" olarak nitelendirilerek alındı ve Unur salıverilirken kendisine iade edilmedi. Gülay Unur'un ayrıca not defterindeki isim ve adreslerin kimlere ait olduğu ile siyasi görüşü de soruldu.

Duruşmanın başında altı avukatın imzaladığı bir dilekçeyle Başbakan Turgut Özal hakkında, mahkemeyi etkiler şekilde beyanatta bulunmaktan ötürü, suç duyurusunda bulunuldu.

Sanıkların tümü savunmalarında suçlamaları reddederek, yalnızca hoparlörden söylenen sloganları atıldıklarını açıkladılar. Sanıkların bazıları ise mitinge katılmadıkları halde tutuklandıklarını söylediler. Tanık olarak dinlenen tertip komitesi üyeleri de "herhangi bir kasti ve taşkın hareket olmadığını" vurguladılar. Duruşmada tanık olarak ifade veren polislerin ise yakaladıkları sanıkların zaman zaman teşhis edemedikleri gözlemlendi. Sanıklara büyük bölümünün kolunda Türk-İş pazubenti olan polislerin kıskırtıcı davranışlarda bulunduklarına ilişkin ifadeleri ise tanık polisler tarafından reddedildi. Tanık İsmail Kahveci: "Benim kolunda pazubent yoktu, yalnız Türk-İş Başkanı konuşmasını yaparken oradaki bir grup geriye dönüp yere çöküyordular, ben de o grubun içindeydim, bu sebeple o grubun hareketine uyup geri dönüp çöktüm, bu da benim görevim icabıdır" şeklinde ifade verirken, kimi tanıkların da belirlenen sloganların dışında slogan atıldığını halde, uyarıda bulunmak görevlerini yerine getirmediği biçiminde iddialar dile getirildi. Tanık Kemal Koç, "ben bu kalabalığa giderek bu şekilde slogan atmayıp diye ikazda bulunmadım" dedi. Yine tanık olarak dinlenen sivil polislerin miting sırasında tanınmaktan çekinmedikleri belli oluyordu.

Böylece 17 saate yakın süren duruşma saat 01.30'da sona erdi.55 sanığın tahliyesine, 12 sanığın tutukluluk durumunun devamına karar verilirken, ikinci celse tarihi olarak 7 Nisan 1986 aaptandı.

BAŞBAKAN HAKKINDAKİ SUÇ DUYURISUNDAN:

"... Davamıza neden olan olay Türk-İş Konfederasyonunun İzmir'de düzenlediği 'Ekme-Banş-Özgürlük' mitingidir. Yasal gerekleri yerine getirilerek düzenlenen miting arasında 2911 sayılı yasaya aykırı eylemde bulunduktan sanıyla huzurunuzda bulunan sanıkların büyük bir kısmı, miting sırasında 22 Şubat 1986 günü kolluk kuvvetleri tarafından gözetim altına alınmış ve 25 Şubat 1986 tarihinde de ilgili mahkeme tarafından tutuk-

lanmışlardır. Konu adalete intikal etmiş, gelişmeler sanıklar, yakınları, Türkiye ve hatta dünya kamuoyu tarafından dikkatle izlenirken Başbakan Turgut Özal 25 Şubat 1986 tarihli gazetelerde yayımlanan Ankara'da yaptığı açıklamada "Türk-İş mitinginde gözaltına alınanların Dev-Yol ve Dev-Sol üyesi olduklarını" bildirmiştir.(...)

Başbakan Turgut Özal bu kurallara uymamış, Anayasanın 138. maddesine rağmen bugün önümüzde çıktıkları sanıklar hakkında verdikleri hüküm siz hüküm vermeden, basına ve kamuoyuna açıklamakta sakınca görmemiş-

tir. Turgut Özal'ın Anayasa'nın bu maddesini bilmediği düşünülemez. Kalk ki TCK'nın en önemli kurallarından biri "Kanunu bilmeyenin mazeret sayılmayacağı"dır. (...)

Başbakanın başında bulunduğu siyasal iktidarın izlediği siyaset toplumun "depolitize" edilmesi, bu tür mitinglerin bir daha yapılmaması veya bu tür mitinglere kitleleri korkutarak katılımı azaltılması olabilir. Bu politikayı uygulamak için çeşitli yöntemler uygulanabilir. Bu politikaya karşı çıkan veya savunma kişiler düşüncelerini söyleyebilirler. Ama tüm bunların tartışma-

yeri yargı değildir, yargıyı etkilemeye yönelik demeçler değildir. O zaman görülmekte olan davalar hakkında beyanda bulunmak olağan hale gelir. Nitekim yudumunun başında bulunan Turgut Özal bunu itiyat haline getirmiştir. Henüz savaşmakta olan iki dava hakkında Başbakan'ın beyanda bulunmamasından sonra, devletimiz dış ülkede temsil edici bir büyükelçi yazdığı resmî mektupta görülmekte olan bir dava hakkında beyanda bulunabilmektedir. İşte yargının üzerindeki bu tehlikeli gelişmelerin sonucunu şu anda görülmekte olan davamızda da ken-

dini göstermiştir. (...)

Yukarıda benî araladığımız o cedenler, Anayasanın 138. maddesine aykırı eylemde bulunarak yargıya bağunsuzluğu ileri sürüp zedeleyen ve milletkilleriimizin hukukuna zarar vererek mağduriyete yol açan Başbakan Turgut Özal hakkında mahkemenin suç duyurusunda bulunuyoruz. Hakkında gerekli işlemin yapılmasını saygı ile dile-riiz.

Sanıklar vekilleri: Av. Kemal Anadol, Av. Mustafa Çağlar, Av. Senah Üzay, Av. Cemal Erdem, Av. Erol Özcan, Av. Feridun Gökhan."

Dergimizin Haziran/1985 (34.) sayısında büyük Türk şairi Nazım Hikmet'in üç masalını yayımlamıştık. 1935 yılı başında Sedat Simavi'nin Yedigün dergisinde yayımlanmaya başlanmış olan bu masalların dergimizde çıkan ilk üçü okurlarımızın büyük ilgi ve beğenisini kazanmış, kalan masalların yayımlanması yönünde yoğun istekler gelmişti.

Değerli yazar ve araştırmacı Kemal Sülker'den bu masalların 4 tanesini daha temin ettik. İkisini bu sayıda yayınladığımız masalların öteki ikisini önümüzdeki sayılarda okurlarımıza sunacağız. Öleğimiz, kalan 6 masalı da temin ederek büyük şairimizin bu güzel aşk masallarının tamamını günümüz okurlarının bilgi ve beğenisine sunmaktır.

YARIN

Kemal
Sülker

NAZIM'IN

MASALLARI

KORKU

ONU anası bir korsan gemisinde doğmuştu. İlk duyduğu ses, küreklerde zincirlenenlerin sırtında şakıyan kırbaç sesleri; ilk gördüğü renk karanlık bir deniz gecesinde tutuşturulan bir kalyonun yangın kızılıstıydı

O; bağırmasını, dövüşmesini, yıldızlara bakıp suyun sonsuzluklarında yolunu bulmasını, yelde yelken şişmesini öğrendi.

Öğrenmediği bir tek şey vardı KORKU...

Otuz yaşına geldiği zaman Akacılız'ın en yıldırıcı korsanı olmuştu. Ona zeytin ağaçları ile yeşillenmiş ve portakal bahçeleriyle kızaran kıyılarda bir tek ad vermişlerdi: KORKUSUZ.

Korkusuzun korkuyduyabileceğini düşünmek, güneşin bir gece yarısı doğacağını düşünmek gibi bir şeydi...

* * *

Bir gün, bir öğle saatğinde Korkusuzun kavgası bir Venedik Kalyonuna saldırdı. Kalyon yakıldı, yükler korsan gemisinin ambarına boşaltıldı ve esirler zincire vuruldu.

Kalın zincirler yalnız kalın kılı kolları değil, Manolya aklığında bir genç kız bileğine de takılmıştı.

Korkusuz, akşam güneşinin kızılığıyla yanan yüzünü esirlerin üstüne eğdiği vakit onu da gördü "Kadın zincire vurulmaz, dedi, çözün".

Kolları manolya aklığında kızın zincirlerini çözdüler. Kız, akşam güneşinin ışığında korkusuzun yüzüne baktı. Çok boyalı, gök ışıklı iki göz Korkusuzun gözlerine baktılar. Uzun uzun, inadına, alay ede ede baktılar.

Korkusuz, sendeledi bir. Korkusuz bayılacak gibi oldu. Korkusuz ilkönce korktu ömründe. Bir çift gök boyalı, genç kız gözünden korku Korkusuz.

BEN

GEÇ KALMIŞLARDI

SEVDA, sonsuzluğun karanlığında ısıldayan bir pırıltıdır. Sona eren, sonu önceden bilinen sevdaların ne acılığı vardır, ne tadı. Bunun böyle olduğunu bilmiyenler sevda denilen hayaletin peşinde boşuna koşmasınlar!" Bu sözleri bir dost meclisinde, başbaşa kaldıkları üç dakikanın içinde, sevdiği kadını söyleyen erkek belki haklıydı, belki haksız.

Ancak onların sevdası sonsuzluğun karanlığında bir pırıltı gibi ısıldıyordu, sona ermeğe önceden mahkumdu.

Niçin?

Niçin olacak! Çok geç raslamışlardı birbiri üzerine. Bunu ikisi de biliyorlardı. Bunu ikisi de bildikleri için, birbirlerini daha derinden, daha içten, daha umutsuz sevmekteydiler

Yüreklere böyle birbirine bağlananların, yolları her vakit birbirine bağlı olmaz.

O dost toplantısındaki başbaşa geçen beş on dakikadan sonra, yıllarca görmediler birbirlerini. Yıllar saçlara akdüşürür, yıllar gözlerdeki ışığı söndürür, ellerin damarlarını katılaştırır, yılların yapamadığı bir tek iş vardır: Büyük yürek ateşlerini öldürmek. Yıllar bu ateşleri küleyebilir, gözle görülemez, elle tutulmaz yapabilir. Ancak öldüremez bütün bütün.

Onlar da biri birlerine yıllarca sonra saçlarında ak ve ellerinde şişkin mavi damarlarla rasladıkları vakit, yüreklerinde külenmiş olanın yeniden tutuştuğunu anladılar.

Anlamasına anladılar. Ancak yine geç kalmışlardı. Ak saçla, damarları küçük ellerle sevmek gülünç olur bürz.

Yine geç kalmışlardı. Her şeyde gecikmek ölü, sevdada olmaz.

Erkek yine onunla başbaşa kaldığı bir beş dakika içinde dedi ki:

— Sevda, sonsuzluğun karanlığında ısıldayan bir pırıltıdır. Sona eren, sonu önceden bilinen sevdaların ne acılığı vardır, ne tadı...

Erkeğin sözlerini kadın yine dinledi. Bir avunma, ısratıma lüzum olan bir yalan, bir acı söz gibi dinledi bu sefer.

Onlar tekrar buluşmakta bile geç kalmışlardı. Geç, çok geç...

BEN

okuma notları...

İŞBİTİREN EKONOMİ
Derleme
Bilim ve Sanat Kitapları
Ocak 1986
275 sf. - 1250 lira

Bir ülkede herkesin ekonomist olması olanaksız. Ayrıca bu gerekli de değil. Ama eğer demokrasi adına, insan hakları adına sosyal devlet adına bütüncül istemler yükseliyorsa ekonomi alanında bazı şeylerin bilinmesi de zorunlu.

Bu zorunluluk ekonomi alanıyla diğer alanlarda izlenecek politikaların, neden ve sonuçlarının içiciliğinden kaynaklanmaktadır. Ekonomik veriler olmaması ne yaşanan toplumsal koşullar irdelenebilir, ne de toplumsal koşulların değiştirilmesi yolunda sağlıklı adımlar atılabilir. Bu bağlamda ülkemiz özelinde indigimizde, 24 Ocak olayının kavranılması zorunluluğu ortaya çıkar.

Bundan altı yıl önce alınan 24 Ocak kararlarıyla amaçlananlar (ekonomik-politik) neydi? Nasıl bir yol izlendi? Gelinen nokta nedir? Ve gerçekten izlenen yol, gelinen nokta alternatif siz midir?

Bu noktalara açıklık getirecek, 24 Ocak kararlarının kavranılmasını sağlayacak her bilimsel çalışma İhan Selçuk'un da belediştir. "Özünde Türkiye'nin siyasal geleceğini biçimlendirecek olanlara ışık tutmak işlevini içerecektir."

Bu düşüncelerden hareketle hazırlanmış "İşbitiren Ekonomi". İhan Selçuk'un önsözünde yazdığı kitapta Sadun Aren, Gürel Tüzün, Sinan Sönmez, Öğüz Oyan, Alpaslan Işık, Yakup Kepenek, Aziz Konukman, Namık Özcan ayrı ayrı ortak bir çalışma yapmışlar. 24 Ocak'ın beş yılını ayrı ayrı yönlere inceleyip, eleştirmişler, öneriler sunmuşlar. Bunları da sırasıyla, "24 Ocak Programı ve Alternatifleri", "Ekonomik Bunalım ve 24 Ocak Kararları Üzerine", "Piyasa Ekonomisi ve Devlet Müdahalesi", "Kamu Finansmanı, Sermaye Birikimi ve 24 Ocak İstikrar Modeli", "Paralel Ekonomik Politika Döneminde Sendikalar İçin Yasal Çerçeve", "Gelirler, Fiyatlar ve Birikim Yönelimiyle Kararlılık (istikrar) Uygulanması", "İç Talebi Daraltma Politikası Karşısında Emek ve Tarım Gelirleri", "İstikrar Programının Sanayi

ve Kredi Kesimi Üzerindeki Etkileri" başlıkları altında kaleme almışlar.

Ve sonuçta ortaya çıkan ürün, 24 Ocak Kararlarıyla ilgili sorunlara yanıt verebilecek bir başvuru kitabı niteliğini taşıyor

□ NESRİN HOCAOĞLU

HUKUKSUZ DEMOKRASİ

Halit Çelenk
Çağdaş Yayınları
Aralık 1985
250 sf.

Hukuk eğitimine ilk başlayan öğrenciler her şeyi biranda öğrenmek telaşı içindedirler ve kendilerince bir bakış açısı oluşturmanın sıkıntısını çekerler. Bakış açısı oluşturmada tüm eğitim boyunca kendilerine pek yardımcı olunmayacaktır. Yasal sorunların çözümünü de 4 yılda öğreneceklerdir. Bu eğitimi görmemiş kişiler içine hukuk bilmece, hukukçular da ne dediği pek anlaşılmayan kimselerdir.

Halit Çelenk kitabında bu iki grubun istemlerini kanıslıyor.

Hukuku bir üst yapı kurumu olarak, sınıf gerçeğinden soyutlamadan, sınıflararası ilişki ve ilişkileri temel alarak değerlendiren.

Hukuka insanın doğuştan sahip olduğu tüm haklar olarak bakan yazar kitapta demokrasi ve hukuk kavramlarının birbirinden ayrılmazlığını gösteriyor. Adil ve emekten yana bir toplum düzeni için verilen mücadelede hukuk kurallarının ve yasaaların vazgeçilmez önemli çalışma yöntemlerinden biri olduğunu vurguluyor.

Toplumun gündeminde olan yasal sorunlara genel bakış açısı çerçevesinde çözümler getiriyor. Yazarın, düşüncelerini teknik deneyimlerle boğulmadan açık ve anlaşılır bir dille söylemesi kitabın, hukuk ve demokrasi ile ilgili herkes tarafından okunmasını sağlıyor.

□ İATİCE VURAL

Zeynep Oral
Milletiyet Yayınları
Aralık 1985 -
344 sf. 1100 lira

Çemiş Milletler 1975 yılına Dünya Kadın Yılı olarak ilan etti. 1975 yılında Meksika'da yapılan toplantıda bir yığın yetmeyeceğine karar vererek 1975-85 yılını "Kadın On Yılı" olarak saptdı. Bu bağlamda uluslararası platformda dile getirilen Nairobi'de

bi toplantısına Türkiye'den çağrılan Kadın Gazeteci Zeynep Oral Türkiye'ye döndüğünde gözlemlerini kamuoyuna duyurmak için bazı kişi ve kuruluşlarla ilişkiye geçmesine rağmen sonuç alamayınca, bu kitabı hazırlama zorunluluğunu duyuyor.

"Kadın Olmak"ın ilk anda insanların kafasında canlanan radikal Feminizm düşüncesi ile bütünleşmediği okunduğunda anlaşılıyor.

Zeynep Oral şöyle belirtiyor "çok değil bir kaç ay önce bana 'Kadın Olmak' diye bir kitap yazacağımı söyleyediniz, ııanmazdım... Evet ben bir kadını. Benim işim yazı yazmak. Ama kadını üzerine bir kitap yazmak.. hayır, benim işim değil derdim. İnsan olmaya çalışan ben, kadın olmak üzerine ne diyebilirdim ki."

Kitap uç ana başlık altında toplanıyor.

Nairobi'de Kadın olmak, Savaşta ve Barışta Kadın Olmak, Her zaman her yerde Kadın olmak.

Dünyanın her yerinde, birbirinden farklı yönleri olmasına karşın, birçok alanda ortak sorunlarını dile getiriyor Nairobi toplantısında kadınlar. Bunlar eğitim, sağlık, eşitlik, çalışma sorunları başlıkları altında sıralanıyor.

Doğduğunda her kadın ve her erkek çocuktu. Fakat bir süre sonra değişik işlevler kazandılar. Aile rolü, toplumsal rolü, kadının toplumdaki gelişimini engelliyor. Geleneği sürdürme rolü de kadına verilince, toplumsal değişimde etkin rol oynamıyor. O nedenle toplumlarda daha çok süs eşyası, moda aracı olarak şekillendiriliyor kadın.

Bugün kadın hareketinden söz edilecek, bunların tümünün insan hakları hareketinden doğduğunu bilmek gerektiğini belirtiyor ve verdiği örneklerle düşüncesini sağlamlaştırıyor Zeynep Oral.

"El Salvador'da tutuklu her kadını, işkence görsün ya da görmesin ızına geçilsin. Hamilyken tutuklanan kadınların, coplarla dövülerek, tekmele-nerek çocuklarını düşürdüklerini çok gördük... Buna karşılık, sorguya çekilirken hankem bırakılan tutuklu kadınların, çocuklarını aldirtmalarına izin verilmez."

Bunları El Salvador'lu bir kadın anlatıyor.

"Erkeğe ya da kadma uygulamasın, bunca aşağılanmanın acısı, utancı değişmiyor. Ancak işkence bir erkeğe değil de bir kadına uygulanıyorsa, kadınlığın cinsel sömürülmesi, kadınlığın aşağılanması ve ırza geçmek işkenceye eşlik edecektir" diye belirtiyor.

Nairobi'de değişik ülkelerden toplanan 15000 kadın birarada sorun ve baskıları ülkelerinde uygulanan "ekonomik politika"dan kaynaklandığı düşüncesinde birleşiyorlar. "Kadın Olmak" adlı esrinde Zeynep Oral değişik yaklaşımları ve çarpıcı örneklerle Nairobi'deki insanların düşüncelerini okuyucuya sunuyor.

□ SERAP MORKOÇ

FOTOĞRAF NOTLARI/Rıza Arat

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Fotoğraf Kolu'nun düzenlediği "Fotoğraflarla D.T.C.F.'nin 50. Yılı" sergisi, 3 - 10 Şubat 1986 arasında fakültenin sergi salonunda açıldı. Serginin amacı, kuruluştan bugüne fakültenin değişimini ve gelişimini yansıtmak olarak belirlenmiş, geçmiş yıllardan kalan fotoğraflar derlenerek sergi için reproduksiyon alınmış, bugünkü durum için de kol üyelerinin çalışmalarına yer verilmiştir.

Serginin ilk anda göze çarpan eksiklikleri, sıradan olaraak acele gerçekleştirilmesinden gelen yetersizlikler, dizeyi korumaya ve bütünlük sağlamaya yönelik bir yaklaşımla fotoğraf seçimine yeterince özen gösterilmemesiydi. Buna karşın sergide öğrenci gençliğin okul yaşamıyla ilgili oldukça başarılı çalışmalar da yer alıyordu. Bu bağlamda, fotoğraf kolunda biraraya gelecek yapılan, yaşanan çevreyi görüntüleme çalışmasının önemli bir yeri vardı.

Yaşamın tekdüzeliği, insanların yaşam biçimlerinin, yaşadıkları her günün birbirine benzediği koşullarda, kültürel etkinliklerin önemi artıyor. Okullarda, işyerlerinde, kahvelerde boğucu bir yorunluluk, umutsuzluk, karamsarlık gözleniyor. Olumsuzlukların sonu-suzluğuna yaygın bir inanç yerleşmiş. İnsanlar, belirli yapılanmalar içinde yaşayarak kendilerine dışıan görevleri yerine getiriyorlar. Okuyorlarsa iyi birer öğrenci oluyorlar, çalışıyorlarsa istenen üretimi gerçekleştiriyorlar, işsizler işsizler topluluğunun birer üyesi olarak işi olan insanların durumlarına şükretmesini sağlıyorlar. Böylece, kültürel gelişme, toplumu ve dünyayı anlamaya çalışma, okuma gibi düşüncel etkinlikler gereksizleşiyor. Eğitimin yükümlü, ya da iş yorunluluğunun altında ezildikten sonra bir parça rahatlamak için sıradan bir film izlemek, boş gözlerle TV'ye bakmak bile fazla gelebiliyor. İnsanlar, hızlı akıp giden yaşam içinde nereye gitseler karşılarına çıkan, yapışkan sinekler gibi gözlerinin önüne gelen, beyinlemez içinde vızıldayan reklamlara, konuşmalara, görüntü-ler karpıp, insan olduklarını, düşünebileceklerini, yaratabileceklerini, değiştirebileceklerini unutuyorlar.

Milyonlarca kişinin, en renkli, en kolay bakılan gazetelere bile ilgi göstermeyerek dünyayla ilişkisini yalnızca TV aracılığıyla kurduğunu gözlemliyoruz, günlük yaşam içerisinde gerçekleştiren kültürel etkinlikler büyük önem taşıyor. Okullardaki kulüp ve kol çalışmalarlarıyla işyerlerindeki sıradan kültürel etkinlikleri, henüz yaygın olma-malarına karşın gelecek için umut veren çalışmalar. Fotoğraf alanında da, İstanbul'da, düzenlediği fotoğraf yarışmasıyla en üst noktaya çıktıktan sonra sürekli olmayan Grundig Fotoğraf Sevenleri çalışması örneğiyle, çeşitli kurumlarda düzenlenen fotoğraf kumları, sergi ve gösteriler işyerlerinde, bu yıl Yıldız Üniversitesi Fotoğrafçılık Kolu tarafından düzenlenen uluslararası yarışmayla yeni bir boyut kazanan üniversite fotoğrafı, kolu da okullarda yapılan çalışmaları için önemli örnek oluşturmaktadır.

Okullarda yürütülen fotoğraf çalışmaları, birçok güçlüğü göğüs gerecek sürdürebiliyor. Tüm fotoğrafçıların karşı karşıya olduğu sorunlar arasında, yetednce ilmi ve destek göstermeme, etkinliklerin ve kolayca sağlanabilecek olanakların sınırlandırılması da çalışmalarını güçleştiriyor. Oysa görsellik çabalarla, geliştirmek, olumlu yapıtlar oluşturabilmek için içtenlikle sürdürülen bu çalış-maların daha fazla destek görmesi, kültürel etkinliklerin başanması ve yaygınlaşmasını artırır. Yazarın sürdüğü her alanda yapılan çalış-malar, ayrı bir değer taşımaktadır. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ndeki yaşamı, okulun öğrencilerinden daha iyi tanıyacak, daha başarılı fotoğraflayacak kim olabilir? Yıllarca hergün oturdukları derslikleri, dolaştıkları koridorları, merdivenleri oolardan daha iyi tanımlatabiliyor Günlük öğrenci gençliğinin karşı karşıya olduğu sorunları yaşayarak en iyi öğrenecek, fotoğrafa verecekleri emeklerle yetkinleşerek başarılı fotoğraflarda kalıncılaşacak olan, yine okullardaki gençler değil midir?

Fotoğrafı amatörce uğraşanlar arasında farklı eğilimler gözleniyor. Kusku-suz, düşünce ürünü olan, emekle bedevce edilen her yaklaşıma, her çaba değer taşımaktadır. Ancak şu an fotoğrafa çok yeni olmalar da, okullarda ve işyerlerinde, sıradan sürekli art-makta olan amatör fotoğraflardan beklenene kadar aramada; kendi çevrelerine kayıtsız kalmamaları, çevrelerindeki yaşamı ve sorunları eleştirel gözle irdeleyerek fotoğraflarında etkili bir biçimde kalı-cılaştırmaları önemli bir yer tutmaktadır.

EGE ÜNİVERSİTESİNDE 'HİZMET İÇİ EĞİTİM'

7 MART tarihinde Ege Üniversitesi MÜTBE anfüsinde "Türkiye'de Anarşi ve Terörün nedenleri" konulu bir konferans düzenlendi. Konferansa tüm öğrenci ve öğretim üyeleri davetliydi. Ancak Basın Yayın Yüksek Okulu öğrencilerinin katılmadıkları ve disiplin cezası alacakları açıklandı. Konferansı basın mensuplarına kapalı yapıldı.

Açılış konuşmasında Dekan Sermet Akgün, bu konferansın, Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından düzenlenecek olan bir dizi konferansın ilki olduğunu ve şimdilik basına kapalı olacağını açıkladı.

Daha sonra 12 Eylül öncesi görüntülerin yer aldığı slaytlar gösterildi; Hacettepe Kampüsünde harap olmuş bir anfi ve iş yerleri, cecelik vb. Slaytlar sırasında ismi açıklanmayan bir konuşmacı Türkiye'nin üzerindeki iç ve dış tehditleri anlattı.

"Türkiye üç büyük kıtanın tam ortasıdır. Ortadoğu petrol bölgesine de çok yakındır. Bu durumdan dolayı sürekli dış tehdit altındadır. Barışçı bir ülke olmamız karşın devlet gücünü sarımsak, Türkiye'yi yıkmak isteyenler vardır. Dış tehditler: Yunanistan (Yunanlıların tek amacı Türkiye'yi çökmektir.), Bulgaristan (Çok büyük ordusu vardır. İki orduyu bizim için hazır bulunmaktadır, Büyük Bulgaristan Devleti kurmak peşindedir.), Sovyetler Birliği (süreci olduğu gibi Akdeniz'e inmek, boğazları ele geçirmek amacını güderler. Türkiye'nin NATO'da kalması SSCB'nin en büyük korkusudur. Özellikle Türkiye'de nükleer silahlanmasının olması için uğraşırlar.) İran (İlhameyni İsrail'in koruyucusu olarak Türkiye'yi görüyor ve Ortadoğu'da İslamiyetin koparmak istiyor.), Irak (İran'la savaşında Türkiye'yi kendi yanına çekmek istiyor.), Suriye (Sovyetlerin pekli durumundadır.), iç tehditler: sağdan gelen tehditler (Aşırı milliyetçilik, Şeriat), Bölgelik-Kürtçülük (Kürt ırkı ayrı bir ırk değildir, Ortadoğu'dan göçle gelmiş topluluklardır.), Aşırı sol komünizm (sınıf mücadelesini esas alır. Sovyetlerde devlet ortadan kalkamaz, Rublemin hiçbir yerde değeri yoktur. Polonya'nın borçları Türkiye'nin bir kaş katıdır. Bir ülkeye komünizm iki şekilde gelir, seçimle ve devrimle. Öğrenciler çeşitli sebeplerle sokaka dökülürler. Masum isteklerle büyük olaylar başlar.)

Bütün iç ve dış tehditlerin amacı Türkiye'yi yıkmaktır. Bugüne kadar kurulan 16 Türk devleti içten yıkılmıştır."

EO ZİRAAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ MERKEZİ AÇILDI

EO ZİRAAT Fakültesi Öğrenci Derneği Merkezi açıldı. 20 Mart Perşembe günü yapılan açılış ZİRAAT Fakültesi ve diğer Fakültelerden kalabalık bir öğrenci topluluğu izledi. Dernek Başkanı'nın açılış konuşmasını Azeri Türkü dinletisi, öğrencilerin dernek yönetimine atılan, gitar dinletisi ve koro programları izledi. Bir öğrencinin derneklerin amacından başka şeylere alet olabileceği konusunda uykusunu belirtmesi üzerine başkan öğrenci arkadaşların kaygısında haklı olduğunu belirttikçe bunun sonucu çok çekildiğini belirtti. Ve öğrencilerin gelip dernek yönetimini denetleyerek bunu önleyebileceklerini söyledi.

İZMİR FENFÜD'ÜN DOSTLUK ÇAYI...

İZMİR Fen Fakültesi Öğrenci Derneği (FENFÜD) 22 Mart'ta bir dostluk ve tanışma çayı düzenledi. Saz ve gitar dinletilerinin yer aldığı programda, şiirler okundu. Çok sayıda öğrencinin katıldığı çaya, bazı öğrenci dernekleri ve YARIN dergisinden mesajlar gönderilmişti.

KÜ-ÖD KURULDU

KARADENİZ Üniversitesi öğrencilerin eğitim, öğretim, çalışma, moral, beslenme, dinlenme ihtiyaçlarının karşılanması, beden ve ruh sağlığını geliştirilmesi ve öğrencilerin bu konularda kurum idaresi ve diğer kuruluşlar karşısında temsil edilmesi amacıyla Karadeniz Üniversitesi Öğrenci derneği kuruluşu için 11 Mart tarihinde Trabzon Valiliğine resmi başvuruda bulunduk. Çalışmaların tüm arkadaşlar için yararlı olacağını ve destek göreceğine inanıyoruz.

KÜ Öğrenci Derneği Kurucuları

EDFOD'UN DOSTLUK VE DAYANIŞMA ÇAYI

EDFOD 15 Mart günü dostluk ve dayanışma çayı düzenledi. Çaya 200'den fazla öğrenci ve basım mensupları katıldılar. Salonda "Yaşamın Barış ve Dostluk" ve "Gençlik Gelecektir" afişleri göze çarpıyordu.

Dernek başkanı Akasya Kocaturk yaptığı konuşmada derneğin gelecekte de bu tür faaliyetleri daha geniş kitlelere sürdüreceğini belirtti.

Programın müzik bölümünde, türk halk müziği yanısıra Romen Yunan ve Sovyet halk müzikleri de yer verdi. Şiir bölümünde Ristos, Ataoğlu Behramoğlu ve Mahmut Demirş'ten şiirler okundu.

İHFÖD'ÜN ÇALIŞMALARI ENGELLENİYOR

İSTANBUL Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği kurucuları yaptıkları basın açıklamasında Dekan Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı'nın, dernek tüm yasal gerekleri yerine getirdiği halde çalışmalarını engellemeye çalıştığını belirttiler. Kurucular açıklamalarında rektörlük izni dahil tüm koşulları yerine getirmiş olmalarına karşın Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı'nın okul duvarlarına asılan panolara "öğrenci derneği kurmak için kimseye yetki verilmemiştir, aksine davranışlar hakkında disiplin soruşturması açılacaktır" biçiminde duyurular yaparak derneğe üye kaydını engellemeye çalıştığını açıkladılar. Dernek kurmak için dekanlıktan yetki almak gerektirmediğini belirten kurucular açıklamalarını şöyle sürdürdüler: "Fakülte yönetiminin öğrenciler arasında oluşmakta olan bu demokratik yapıyı engellemek istemesi YÜK üyelerinin de belirttiği gibi öğrencilerden bölmekten başka bir işe yaramayacaktır. Bu bölünme de ölü alınmaz sakıncalar doğuracaktır.

İHFÖD yasaların tanıdığı sınırlar içerisinde faaliyetlerini sürdüreceği ve üniversitelerin demokratik-özert bir yapıya sahip olabilmesi için katılımı sağlayacak gelişimlerde bulunacaktır.

(...) İHFÖD Yönetim Kurulu üyelerinin tüm şartlarına karşın görüşmeyi kabul etmeyen Aldıkaçtı'nın tutumu öğrencilerin demokratik çalışmalarına ve katılımına engel değildir."

Kurucular açıklamaları sonucunda tüm İÜİF öğrencilerini İHFÖD'e üye olmaya çağdılar.

İZMİR BYYÖD AÇILIŞINI YAPTI...

İZMİR Basın Yayın Yüksek Okulu Öğrenci Derneği (BYYÖD) açılışını 21 Mart'ta yaptı. Açılışa İzmir'deki öğrenci derneklerinden temsilcilerle basın mensupları katıldı. Bazı derneklerle YARIN dergisinin kutlama mesajlarını okundukları açılışa, bir konuşma yapan geçici yönetim Kurulu Başkanı Şimdiye dekililerine çıkarılan engellere karşın öğrenci derneklerinin bugün geldiği yer ve dernekleri bekleyen görevlere değindi.

Böylece, Anayasa'da ve Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun kendi yönetmeliğinde belirtilmiş olduğu gibi; öğrencilere öğrenimlerinde fırsat eşitliği sağlamak olan işlevini yitirmeyen, kar yapan bir kuruluş haline geldiği görülmektedir.

Buraya kadar belirttiğimiz olumsuzlukların giderilmesi için; Yurt ücretlerinde yapılan artışın geri alınması ve yapılan yemek yardımlarının günümüz koşullarına göre yeniden ayarlanması gerekmektedir.

Atatürk Öğrenci Yurdu Temsilcileri ve Öğrencileri"

Öğrenciler daha sonra derneğe yapıldan açıklamada dilekçe vermek konusunda 3 gün içinde 2900 kişilik yurttan 1410 öğrencinin desteğini sağlamaya başladıklarını belirttiler. Öğrenciler sorunlarına bir an önce çözüm getirilmesi için çalışmalara başlanması gerektiğini, kendilerinin Hacettepe örneğinde olduğu gibi sorunlarına bir patlama biçiminde değil, konuşarak dile getirmek ve çözümlemek yönünde olduklarını belirttiler.

• yarin izmir bürosu

Yayıncılık ve Müzik Tic. Ltd. Şti.

ÇAĞDAS TÜRKÜ

Bekle Beni

ÇAĞDAS TÜRKÜ Topluğunu 1985 başlarında kurduk. Topluğumuz bir sanatçıdır. Türk müziğine öncül bir soluk değeri olan Tuncu Çarşın bestelerinden oluşan ilk çalışmamız. Bekle Beni de Türk müziği reni-moti ve uzun soluklu bir çalışmadır. Çarşın'ın da yarattığı bu müzikle birlikte gençlerin de bu müziğe ilgiye başlaması için çalışıyoruz. Bugünden yarına uzanan yepyeni bir sanatçıdır. Türklerimize dimalıdır.

A GELİN AYI / Yaşar Mirac
B BEKLE BENİ / Ahmet Feli
C GECE / Enstrümantal
D UYANIR ANKARA / Mural Yelken
E BEŞ SESLİ / Enstrümantal

B KENAR MAHALLEDE BİR PAZAR GÜNÜ / Yaşar Mirac
C HARMAN / Enstrümantal
D RAMI KIBLAŞI / Yaşar Mirac
E YARIN GECE / Haydar Ergülen
F CEMRE / Enstrümantal

Genel Dağıtım:
Ada Yayın ve Müzik Pasajı
 Zafar Çarşısı No: 27 Yenikapı/Ankara
 Tel: 31 50 63 / 33 4272

İstanbul Dağıtım
Kaynak Tic. Tuzcu Pasajı
 Ali Kat No: 15 Bakırköy
 Tel: 570 09 68

AÜ-VET-FÖD KURULDU

TOPLUMDA demokrasiasavagını olabildiğince artıran, öğrenciler de bu savaşıma tecdî demokrasîk örgütlerini kurmaya çalışarak belli oranda katkıda bulunmaktadırlar.

İnsanlar ortak olan sorunlarını çözmek için belli bir yapı altında bir araya gelir ve birlikte davranırlar. Bu ilâden hareket ederek var olan sorunlarımızın çözümüne için doğal olan bir araya gelme gereksinimini duyduk. Yaklaşık beş aydır çalışma sonucunda kurulma aşamasına geldik. 6 Mart tarihinde Valiliğe posta ile başvurumuzu yaptık.

Derneğimiz diğer öğrenci dernekleri gibi akademik-demokratik haklarınıza sahip çıkarak, öğrencilerin barınma, beslenme, sağlık, eğitim, (yardımcı kitaplar, sağlamaeksisik olan ders araçlarının giderilmesi vb.) ulaşım, spor ve kültürel etkinliklere yönelik çalışmalarında bulunacaktır. Bu etkinliklerinin yerine getirilebilmesi için geniş katılımın gerektigine inanıyoruz. Unutmayalım ki sorun hepimizin.

Bir dönemin ekonomik ve siyasal sorumluluğu toplumun bazı katmanlarının üzerine kalmaya çalışırken, kendimiz öğrenci gençlik de kendine düşeni almıştır. Mıya böyle bakan insanlar öğrenci gençliğin yasal olan dernekleşme olayına kuşkuyla yaklaşmışlar ve yasal olmayan yollarla (gerekli rektörlük izni alınması, yasa dışı belütülden fazla belge kullanılması vb.) engellemeye çalışmışlardır. Fakat bu engellemeler dernek kurucuları başta olmak üzere öğrenci gençliğin uğraşyla bir bir aşılmış, boşa çıkmıştır.

Biz de bu uğraşımız sonunda başını ulaşıcağına inanıyor ve öğrenci arkadaşların bu demokratik yapı altında bir araya gelecek sorunlarınıza sahip çıkmaya, çözüm yollarını aratmaya çalışıyoruz.

• VET-FÖD Kurucuları

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ ÖD KURULDU

AÜDHF Öğrenci Derneği kurucuları ile öğrencilerimiz arasında bir sözleşme yapıldı:

Yarın □ Niçin dernek kurma gereği duydunuz?

Bülent Alper □ Ülkenin demokratikleşme sürecinde, akademik demokratik mücadelede öğrencilere düşen sorumluluk bilinciyle YÖK öğrencisinin haklarına ve isteklerine ancak kurumsallaşmış bir yapıyla sahip çıkulabileceğini inanmışızdır. Bu nedenle dernek kurma gereğini duyduk.

Mehmet Ali Ocakçıoğlu □ Son yıllarda toplumun diğer tabakaları gibi öğrenci gençliğin de hakları gaspedildi. Bu gaspediliği süreci YÖK gibi bir kurumun gözetiminde yürüdü. Biz de: Demokratik haklarımızı geri kazanma sürecini YÖK düzeyinde oluşturacağımız kurumsallaşmalarla sağlayabileceğimizi düşünüyoruz.

□ Dernek içi işleyişte nasıl bir yöntem izlemeyi düşünüyorsunuz?

Hüseyin □ Öğrenci dernekleri demokratik kitle örgütleridir. Bu bağlamda temel ilkeleri kurum en geniş öğrenci kitlelerine mal edilebilmelidir. Bu, koşullarda tabanların yönetiminde söz sahibi olma, karar alma mekanizmasının serî işlemesi ve demokratik tavardaki çıkma sorununu gündeme getirir. Bunun da çözümünün tek yolu demokratik merkezîyetçiliktir.

Can Kılıçkız □ Kaldı ki bir derneğin demokratik olup olmadığının ölçüsü alınan karar ve tavırların demokratik olmasıdır. Akai takdirde tavırlarıyla anti demokratik olan bir kurum kendi içinde demokratik olabilir. Dernek içi işleyişte farklı yöntemleri savunmanın (taban demokratik gibi) örgüt içinde örgütlenişle geçireceği, karar alma mekanizmasını etkileyeceği açıktır. Zaten bu tür anlayışın çıkış noktası ancak ve ancak az üye etkin üye (yani seçilmişler) olabilir. Bu da öğrenci

derneklerinin varolma nedenlerinin insan demektir.

□ Ulusal öğrenci birliği konusunda düşünceleriniz nelerdir? Kemal Baloğlu □ Öğrenci derneklerinin sorunu sadece fakülte ve üniversite düzeyinde değildir. Sorunun büyük kısmı, eğitim sisteminde ve onun dayattığı YÖK'ün anti demokratik tutumundan kaynaklanıyor. Bu bağlamda öğrenci derneklerinin işleri ve mücadele alanları da tüm üniversiteye yaygınlaşarak istem ve tutumlarının (özellikle üniversite, demokratik bilimsel eğitim, yönetime katılma, atılmaları son bulması, barınma kaldırılması gibi) içeriyor. Bundan dolayı ortak hedefler için uğraş veren öğrenci derneklerinin ortak karar mekanizmalarını oluşturması kesinlikle gerektirir. Bu da öğrenci derneklerinin ulusal birliğini kaçınılmaz kılar.

Metin Ögüt □ Öğrenci gençliğin dernek kurmasını yasak olduğu bir demokrasî düşünülmez.

Ülkemizin demokratik savaşında bir ara katman olarak biz öğrenciler düşen sorumluluk akademik demokratik anlamda, diğer sosyal katmanların farkı alanlarda vereceği savaşı desteklemek olmalıdır. Çünkü demokratik bir üniversite olmadan demokratik bir Türkiye düşünülmeyebilir.

□ Diğer öğrenci dernekleri ile ilişkileriniz hangi temelde nasıl olacaktır?

Hüseyin □ Öğrenci dernekleri üniversite yaşamından kopmamalıdır. Öğrenci dernekleri bir an önce ortak hedefleri belirleyip ortak eylem platformunu oluşturmalıdır ki bu öğrenci derneklerinin ulusal birliğine giden yolun temel taşlarını oluşturur. İlişkilerimiz bu temelde olacaktır.

Necati Aydın □ Zaten var olan ortak olan öğrenci derneklerinin dayanışması kaçınılmazdır. Birlik güçtür ve bundan kalkarak demokratik dernekler demokratik kitle örgütlerinin bir başlı grubu olduğu düşünülürse, bu birliğin en etkin ve en çarpıcı şekilde gerçekleştirilebilmesi ortak dayanışma platformunu oluşturup ulusal öğrenci birliğimizle yaşamaya geçirmemizden ayrı düşünülemez.

HALI PARASINI ÖDEMİYEN ÖĞRENCİ YURTtan ATILMAKLA TEHDİT EDİLDİ

İstanbul Anadolu Hıran Kız Öğrenci Yurdu idarecileri, yurda alınan halının parasını vermek istemeyen kız öğrencileri üç gün içinde yurttan atılmakla tehdit ettiler. Yaklaşık 150 öğrencinin barındığı Anadolu Hıran Yurdu idarecileri tarafından Maliye Bakanının ziyaretinden önce alınan halın parasını ödeyemeyen öğrenciler atılmakla tehdit edildi ve öğrenciler vermektedir direnince yurdun kaloriferleri yakılmayarak cesalandırıldı.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ NİŞANTAŞI DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ

Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi öğrencileri şikayetlerini Tercüman Gazetesine giderek anlattılar. Okulun sorunlarına ilişkin yazıyı gazete de gören Dekan öğrencilerden zorla imza toplayarak haberi yalanlatıldı.

GÜNDEM YAYINLARI

PK.83 BASMANE-İZMİR

necati yıldırım
DOST OLAN
SU VERSİN

necati yıldırım
MAPUSANE
İNSANLARI

2. BASIM

Dağıtım:

İSTANBUL: CEMMAY • ANKARA: ADAS • İZMİR: ETKİN, DATİC
CUMHURİYET KİTAP KULÜBÜ
BİLGE KİTAP KULÜBÜ • YARIN KİTAP KULÜBÜ

FİKR-İ SABİT

YER ÇEKİMİ YOK
YER ÇEKİMİ YOK
YER ÇEKİMİ YOK...

ÇÜÖD KURULDU

EĞİTİM özgürlüğünün pata olgusuyla ve siyasal etki ile karşı karşıya kaldığı ve bilim yolundaki üretici yeteneklerin üreticiliğini yitirdiği bir ortamda olduğumuz katırmadız.

Bu bağlamda öğrenciler ve gelecekte toplum için çağdaş uygarlığın gereklerine göre üretimde bulunmak isteyen bizler eğitimimizin daha duyarlı, herkesin yeteneğinden en iyi şekilde yararlanıldığı bir ortamda sürmesini istemekteyiz. Bu biz öğrencilerin en doğal hakkı olduğu inancındayız.

Bunlardan hareketle sorunların çözümünü içinde birlik kurmaya yönelik bizler dernek kurmak gereğini duyduk. Çalışmalarla 1985-86 öğrenim yılının ilk yarısında başladık ve 14 Şubat 1986 tarihinde tuzel kişilik kazandık.

Bu olgular çerçevesinde eğitim, öğretim, harçlar, barınma, moral, ulaşım ve bunun gibi sorunların çözümünde ve genel-

de de eğitimin ve öğretimin en iyi üretime ve toplum yararına dengeli katkısı için çalışacağız.

Üniversitedeki eğitim gören tüm gençliğin ortak sorunları olmasına karşın herhangi bir kalıcı çözüm için gününde bulunulmamıştır. Bu sorunlar derneğin faaliyetleri içinde zamanla beklenecek ve çözümü için öğrencilerin heptinin katılımıyla çalışılacaktır.

Daha birçok sorunlara karşı çözüm beklentilerimizin tüm öğrenciler adına ortak olduğunu biliyoruz.

Üniversite çapında dernekleşmeye gidilerek tüm fakülte ve yıllık okul öğrencilerini kapsayıcı bir şekilde toplu bir federasyonlaşma konusunda da bir adım daha atılmıştır. Bundan sonraki amacımız daha etkin güç birliği oluşturularak tüm Türkiye üniversite gençliğini ortak sorunlarına karşı ve kalıcı çözümler bulunması için ulusal öğrenci birliğinin kurulmasını istemekteyiz. Kuşkusuz bu tüm üniversite gençliğinin istemidir.

ÇÜÖD Kurucuları

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ ÖĞRENCİ DERNEĞİ KURULDU

İTÜ Maden Fakültesi Öğrencileriyle kuruluş aşamaları ve gelecekteki çalışmalar üzerine İstanbul İktisadî ve İktisatî Bilimler Fakültesi öğrencileriyle görüşüldü:

Yana □ Derneğin kuruluş amaçlarından söz eder misiniz?

Hakan Kızılören □ Edilgen, bireyci, kendüri kurtarma eğilimlerinden kendimizi ve arkadaşlarımızı arındırmak için dernek kurma girişiminde bulunuyoruz. Birlikte davranmanın ve sorunları birlikte öğrenmenin tadına varabilmek birlikte ürünler verebilmek için dernek diyebiliriz.

Ali Fuat Demir □ Ben inanıyorum ki sorunların çözümünde, o sorunların içinde kavrulan insanların rüü daha büyüktür. Gençlik olarak sorunlarımız çok, ama öğrenci olarak daha çok. Çözümleri de var bunların, yok değil. Bu çözümde en büyük rolü biz oynayacağız.

Levent Durmaz □ Derneği, özellikle kurulmasıyla demokratik gelişmeye bir adım, katılım olarak değerlendiriyorum. Sorunları yaşayanların değil, başkalarının çözümüne çalışmalarıyla olumsuzlukları yeterince yaşayan di.

□ Dernekleşme sürecinde karşılaştığınız sorunlar neler oldu?

Ali □ Genelde tüm derneklerin karşılaştığı sorunları bizler de yaşadık. Beyoğlu Kaymakamlığı rektörlük iznimiz olmadığı için başvurumuzu kabul etmedi. Kendisine iznin yasadı olmadığı söylenildiğinde bize, "biz yasaları değil, bize gelen genelgelerle iş yapıyoruz" dedi. Bu da düşündürücü tabi.

Levent □ Bir çok keyfi uygulamayla daha karşılaştık. Yasakoyucunun, koyduğu yasalara uyulması için biz zorlamak zorunda kaldık.

□ Bundan sonraki çalışmalarınız için neler söyleyebilirsiniz?

Hakan □ Sorunlarımızı yerel ve genel sorunlar olarak ikiye ayırabiliriz. Yerel sorunlarımız; fakülte içinde ders çıkartması, vize ve final sınavlarının yasal çerçeve içinde uygulanabilmesi, taksir kitap bulma zorlukları, yemek sorunu gibi sorunlar sayılabilir. Bu ve benzeri sorunlarla ilgilenmek derneğimizin bundan sonraki çalışmaları arasında olacak. Genel olarak tüm öğrencilerin sorunu harçlar ve atamalarla ilgileneceğiz.

Ali Fuat □ Genel ve yerel sorunlardan söz ettilik. Yerel sorunlarımızı, fakülte içinde katılımı sağlamakla çözebileceğiz. An-

cak genel olarak nitelendirdiğimiz sorunlar, daha çok tüm üniversiteleri ve eğitim sisteminin tüm kurumlarını ilgilendiren sorunlar ve bu anlamda tüm üniversiteler belli noktalarda ortak hedefleri belirleyerek çıkış yapabilir. Yani bir anlamda federasyon ya da o tip bir örgütlenmeye gidilebilir. Amaç demokraside katkısı bu ancak kurumların birlikteliğiyle sağlanabilir.

Dilaver □ Arkadaşlarda tüzükte yazdığımız tüm amaçları gerçekleştirebileceğimiz konusunda kuşkuyla olabilir ancak hızla hareket etmek için elimizden geleni yapacağız.

Ali Fuat □ Tüzükteki beklendiğimiz amaçlara uyulmaması için en ilave okulda geniş bir katılımı sağlamamız gerekir. Geniş bir katılım sağlamadan yapacağımız çalışmalar da amaçladığımız hedeflere ulaşamayacaktır.

□ Öğrencilerin derneğe yaklaşım nesi?

Levent □ Derneğin kuruluş aşamasında bir çekingenlik görüyorduk. Neler yapılabileceğini geriden izliyorlar. Bu derneğe net yaklaşmamakla, kaynaklanıyor. Tabi biraz da yasalara karşın keyfi engellemelerin olması da bunu getirdi. Bu çekingenlik tüm işlerin dernek yöneticileri tarafından yürütülmesi sonucunu doğuruyor. Bu durgunluğu, çekingenliği aşabilmek için daha çok onlara seslenen çalışmalar yapmak gerekiyor.

Dilaver □ Aslında arkadaşlara hak vermek gerek. Yasalar üzerinde yorun yapılabiliyor. Oysa yasaların kesin hükümler içermesi gerekir. □

İZMİR KÜLTÜR VE SANAT DERNEĞİ BAŞKANLIĞI ÖYKÜ YARIŞMASI (ÖZEL ŞARTNAMESİ)

1. KONU:

İzmir Kültür ve Sanat Derneği "Benazur Edebiyat Odunu", bu yıl öykü dalında verilecektir.

2. YARIŞMA KOŞULLARI ve BAŞVURU ŞEKLİ:

1. Tüm Türk yazarlarına yarışma açık olup, öykülerde konu sınırlandırması yoktur.
2. Öyküler daktilo sayfasıyla tek aralıklı 2 sayfadan az, 10 sayfadan fazla olmayacaktır. Yarışmaya "Hiçbir yerde yayınlanmamış" en çok üç öykü kabul edilecektir.
3. Öykülerin 30 Haziran 1986 akşamına kadar P.K. 70 Konak-İzmir adresine 7 nüsha olarak gönderilmiş olması gerekmektedir.

3. ÖDÜLLER:

Birinciye 500.000.- TL.
İkinciye 250.000.- TL.
Üçüncüye 150.000.- TL.
İki öyküye 50.000.- TL maaşın verilecektir.

4. SEÇİCİLER KURULU:

1. TARIK DURSUN K.
 2. TURGAY GÖNENC
 3. MUZAFFERİĞÜ
 4. SAMİM KOCAGÖZ
 5. MEHMET H. DOĞAN
 6. Prof. Dr. GÖNÜL ÖNEY
 7. Doç. Dr. ERKAN SEVİNÇ
7. Doç. Dr. ERKAN SEVİNÇ'ten oluşmakta olup, kurul, değerlendirme anahtarını Kasım 1986'da açıklanacaktır. Yarışmaya gönderilen yapıtlar geri gönderilmez.

Verlag In der Fremde YABANEL YAYINLARI

1. Yabanelde Halk Ozanları DM 5,-
2. Zulada Kalan Türküler (Tükendi) CAN YOKSUL
3. Halk Denir Adımıza DM 6.80 VEDAT KAYACIK
4. Saatçi Parmakları Vardır Hazzın DM 7.50 YÜCEL SİVRİ
5. Acılar Toprağımdır DM 11.80 VEHBİ BARDAKÇI
6. Bir Ekmek Var Orada DM 7.80 FETHİ SAVAŞÇI

Türkiye'den yollanan her kitap karşılığını bir kitabımız gönderilir.

Türkiye dışında bütün ülkelere ödemeli kitap postalanır.

İletme Adresi
YABANEL YAYINLARI
Oranensstraße 138
1000 Berlin 38

DÜNYA ÜĞRENCİ FORUMUNUN HAZIRLIKLARI SÜRÜYOR...

FEDERAL ALMANYA'DA GÖZALTINA ALINAN GENÇLERİN YALNIZCA ÜÇTE BİRİ HÜKÜM GİYİYOR...

Boon/Federal Almanya'da çeşitli suçlardan "zanlı" olarak tutuklanan ve uzun süre cezaevinde tutulan gençlerden, ancak üçte birinin suçlu bulunarak hükme giydiği saptandı. Haftalık "German Tribune" gazetesinin verdiği habere göre, 14-20 yaş grubunda olup tutuklanan Federal Alman gençleri için özel tutuk evleri bulunmadığından, bu gençler doğrudan cezaevine konuluyorlar ve soruşturmalar "aşırı uzun" sürdüğü için "suçsuz olsalar bile" aylarca hapis yatıyorlar.

1983 yılında 14 yaşındaki bir Türk çocuğunun Aşağı Saksonya'da bir cezaevinde intihar etmeye kalkışmasından sonra, Federal Almanya Adalet Bakanlığı'nın tutuklanan çocukların durumuna ilişkin bir araştırma yapılıp bütüncü gazete, uzman psikolog Monica Szeinhöper'in 271 tutuklu çocuğun 1977-1982 yılları arasındaki durumuna ilişkin yaptığı incelemeye de yer vermiş. Bu incelemenin sonuçları şöyle:

- Çocukların yüzde 40'ı tutuklanmadan önce hiçbir suç işlememişler,
- Çocukların yüzde 37'si sahveldikten sonra da suç sayılabilecek hiçbir eylem gerçekleştirmemişler,
- Çocukların yüzde 66'sı "öncemiz" bursluk suçlarından kurtulmuşlar,
- 271 çocukta 8'i cezaevinde intihara kalkmış.

Prag/Üniversitesi Öğrenciler Biliği (IUS) bu yılın Kasım ayında Çekoslovakya'nın başkenti Prag'da bir Dünya Öğrenci Forumu düzenleyecek. IUS'un "Eğitim bir Aynalık Değil, bir Haktır" kampanyası temelinde eğitim-öğrenci-toplum ilişkilerinin ele alınacağı forumun öncesinde, Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerinden gençlik örgütleri ve öğrenci dernekleri temsilcilerini bir araya getirecek üç ayrı bölgesel hazırlık toplantısı yapılacak. Dünyanın pek çok ülkesinden gençlerin katılacağı forumda ele alınması öngörülen konular, "eğitimin kapsamı, amacı ve yapısı", "üniversite özerkliği", "öğrenci hakları", "eğitimden işe geçiş", "öğrencilerin toplumsal statüsü" gibi başlıklarda toplanıyor. Tartışılacak sorunların genel çerçevesini ise, değişik ülkelerde eğitim sisteminin toplumun gereksinimlerine ne ölçüde karşılık geldiği ve buna bağlı olarak, öğrencilerin kendi ülkelerindeki eğitim sistemini geliştirmeye yönelik olarak nasıl mücadele verdikleri oluşturuyor. 1980 yılının Ocak ayında Demokratik Almanya'nın Weimar kentinde düzenlenen forumda bu yana, dünyadaki siyasal, ekonomik gelişmelerle, demokratik mücadelenin değişik ülkelerdeki öğrencilerin konularını nasıl değiştirdiğini de tartışılacağı forumun hazırlıkları, Çekoslovakya Öğrenci Merkezi tarafından yürütülüyor. IUS yetkilileri, Ekim ayı sonuna dek sürececek hazırlık çalışmalarına tüm gençlik örgütlerini çağırarak, öğrenci dernekleri ve diğer gençlik kuruluşlarının foruma yönelik öneri, istek ve düşüncelerini Birliğin Prag'daki merkezine iletmelerini istiyorlar.

Dr. TELLER: "TÜRKİYE YILDIZ SAVAŞLARI İÇİN İDEAL BİR ÜS"

Münih/Federal Almanya'nın Msoth kentinde 1 Mart günü yapılan NATO Savunma Semineri, yakın gelecekte Türkiye'ye yüklenmek istenebilecek askeri sorumluluklar açısından önemli ipuçları taşıyordu. "Hidrojen bombası babası" olarak tanınan Amerikalı bilimadamı Dr. Edward Teller, Yıldız Savaşları adıyla anılan stratejik savunma girişiminde Türkiye'den beklenebilecek katkılara ilişkin bir konuşma yaptı. Türkiye'nin "konumu ve iklim koşulları nedeniyle 'Yıldız Savaşları' projesi için biçilmiş kaftan" olduğunu vurgulayan Teller, açıklamalarını şöyle sürdürdü: "Lazer ırmakları, yoğun yağmur bulutlarından çok zor geçerler. En iyisi, az bulutlu ya da bulutsuz, açık bir havadır. Bana bildirdiğine göre, Türkiye havasının yıl ortalamasına göre açık ve güneşli olduğu kırsal bölgelere sah'ı. Eğer bu bölgelerde dört lazer istasyonu kurulursa, Türkiye 'Yıldız Savaşları' projesi için çok önemli bir ülke olacaktır. Daha iyi bir deyişle, Türkiye füzelerin daha bavalanmadan imhası için ideal bir ülke olur." Dr. Teller, konuşmasında ayrıca, projenin finansmanına da değindi ve gerekli parayı ABD tarafından karşılanacağını ancak Türkiye'nin araştırma projesine katılmaması halinde, Washington'un patent için para istenebileceğini belirtti. Teller ayrıca eğer çağrı yaparsa, Türkiye'ye gelip konuya ilişkin konferanslar verebileceğini de kaydetti.

DÜNYA BARİŞ YILI NİSAN AYI ETİKLİKLERİ

11 Nisan-Üniversiteler Barış Vardığına (Leningrad-SSCB)
13-18 Nisan-"Dünyanın gelececek gerçek barış" konferansı (Brighton-İngiltere)
19-27 Nisan-Barış Festivali (Vancouver-Kanada)
21-23 Nisan- BM Üçüncü toplantısı (Cecove-İsviçre)
21-23 Nisan- BM Üçüncü toplantısı (Washington-Washington-ABD)
....Nisan-Dünya Barış Konseyi Güney ve Doğu Afrika Toplantısı (Addis Ababa, Etiyopya) □

IRKÇI REJİMLE İLİŞKİSİ OLAN 4 İNGİLİZ SPORCUYA BANGLADEŞ'E GİRİŞ İZİN VERİLMEDİ...

Dakka/İrkçi beyaz azınlığın yönettiği Güney Afrika Cumhuriyeti ile spor ilişkileri bulunduğu saptanan dört İngiliz sporcuyla Bangladeş'e giriş izni verilmedi. Bangladeş yönetiminin, İngiliz kricketçilerine giriş izni vermemesi, İngilizlere Dışişleri Bakanlığı tarafından "işaret" ile "karşılansın, Times gazetesinde de bu tutumu "kabalık" olarak nitelendi. Oysa AET'nin 1977 yılında aldığı "Genelges Kararı" uyarınca topluluğa üye ülkelerin, "İrkçi Güney Afrika'nın sporcuların, takımları ve spor kuruluşlarıyla ilişki kurma ya da yarışmalarını düzenlemesi için her türlü pratik adımı atmaları" gerekiyor. Buna karşın, İngiltere, Güney Afrika'da antreörük yaptıkları bilinen dört sporcu hakkında herhangi bir işlem yapmış değil. Üte yandan, Bangladeş'in sporcularından geri çevirmesi üzerine, Zimbabve Spor Konseyi'nin de benzer bir karar aldığı ve "Apartheid" politikasını yansı olarak kınanmayı kabul etmeyen sporcuların ülkedeki masabakalara katılmasına izin veremeyeceğini açıkladığı bildiriliyor.

Dünyadan

KIZILDERİLİ ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇISI PELTIER İLE DAYANIŞMA KAMPANYASI İLGİ GÜROYOR...

Moskova/Avrupalı beyazların topraklarına ayak basmalarından bu yana yerlisi oldukları bir ülkede en temel, en yaşamsal haklarından yoksun bırakılmak isteyen Kuzey Amerika kızılderiillerinin eşitlik ve özgürlük mücadelesi sürüyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan kızılderiillerin eşit bir yurttaş olma yolundaki çabalarının simgesi haline gelen Leonard Peltier ise uzunca bir süredir cezaevinde tutuluyor. Bu çerçevede, Peltier için SSCB Barış Komitesi'nin öncülüğünde başlatılan dayanışma kampanyası, tüm dünya halklarını kızılderiilerin mücadelesine sağladığı desteği somutlamak açısından önemli bir gösterge niteliğinde. Dünyanın dört yanından, kampanyaya gönderilen mektuplarına çoğunun genç insanlar tarafından yazılmış olması dikkat çekerken, 13 milyonun üzerinde insanın toplanması, ABD yönetiminin Peltier hakkındaki mahkumiyet kararını temyiz etmesi yönelttiği kayda değer bir yaptırım gücü oluşturmaktadır. Dayanışma kampanyasının konuyu olarak geçtiğimiz günlerde Moskova'yı ziyaret eden, Leonard Peltier'in eşi Stephanie Peltier, burada yaptığı bir konuşmada, temyiz mahkemesinde eşinin serbest bırakılacağına inandığını ve böyle bir gelişmenin kızılderiilerin mücadelesine ivme kazandıracağına inandığını söyledi. Stephanie Peltier, "bizim tarihimiz insanlarımız için verdiğimiz mücadelenin tarihi olmuştur" şeklinde konuştu. Üte yandan, Birleşmiş Milletler Kızılderiili Konseyi üyelerinden Billy Joe Wahpepah da Washington'da yaptığı açıklamada, Amerikan yönetiminin Kızılderiilerin özgür ve eşit birer yurttaş olmalarını engellemekle suçladı. Reagan yönetiminin politikasını "Yeni sömürgeci, baskıcı ve yok edici" biçiminde nitelleyen Wahpepah, 1986 Dünya Barış Yılı'nda Peltier için başlatılan uluslararası kampanyanın umut verici olduğunu ve Konsey olarak bu kampanyayı destekleyeceklerini de sözlerine ekledi.

YARIN YAYINLARI

Siyonizm ve Filistin Trajedisi

Filistin halkının dirençle süren mücadelesi, barış ve özgürlükten yana tüm insanların kesin bir desteğine sahiptir. Ülkemiz insanları da Filistin halkının mücadelesine arian bir destek ve sempatiyle bağlanıyor. Bu kitap, Siyonizm ve Filistin halkının on yıllardır yaşadığı trajediyle, başlangıcından son Lübnan savaşına dek ele alarak inceliyor.

Fiyat: 500 lra.

YARIN YAYINLARI

GÖRÜLMÜŞTÜR

Hapşanelerin zindanları çeyrildiği, genel ahl isteminin toplumun geniş kesimlerinde yankılandığı, işkencenin ve şıyaaal cinayetlerin göğesi altında yaşadığımız bir dönemin tanıklığıdır bu kitap. Görülmüştür, hapşanelerin karanlığını aydınlığa döndürüyor "İçerdekiler" in ve bu kliba ilgi duyan "dışardakiler" in onurudur.

Fiyat: 750 lra.

BİR BARIŞÇIYI YİTİRDİK: ORHAN APAYDIN

DONYA Barolar Birliği Başkan Vekili ve İstanbul Barosu eski Başkanı Orhan Apaydın, 28 Şubat Cuma günü tedavi görmekte olduğu Alman Hastanesi'nde öldü. Barış Derneği davası sanığı olarak 1982 yılında tutuklanan ve 20.5 ay hükümlü olarak cezaevinde tutulan Orhan Apaydın doğum günü olan 1 Mart'ta İstanbul'daki Zincirlikuyu mezarlığında toprağa verildi.

12 Eylül'den sonra hakkında çeşitli davalar açılan Apaydın, Türkiye Yazarlar Sendikası davasında beraat etmiş, daha sonra Barış derneği davasında yargılanması sürdürmüştü. Cezaevinde bulunduğu günlerde sağlık durumu bozulan Apaydın, bir süre sonra hastaneye kaldırılmıştı. İstanbul'daki tedavisinden bir sonuç alınmaması üzerine, yurt dışına tedavi görebilmesi için pasaport isteminde bulunan Apaydın'a verilen ilk yanıt "hayır" olmuştu. Ancak daha sonra kamuoyunun baskısıyla Başbakan Turgut Özal ve İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut İstanbul Emniyet Müdürlüğüne, pasaport izni verilmesine ilişkin talimat vermek durumunda kaldılar. Tüm bu işlemler tamamlandıktan sonra yurtdışına değil, hastane içinde bir başka yatağa bile götürülemediğini söyleyen Orhan Apaydın'ın. Ve 1980 sonrasında DISK davası avukatlığını da üstlenen bu barış, adalet, demokrasi tutkunu bilimadamı 28 Şubat'ta aramızdan ayrıldı. Onurlu bir yaşamı ardında bırakarak.

Kültür... Sanat...

IUS ULUSLARARASI AFİŞ VE FOTOGRAF YARIŞMALARI AÇILI...

Prag/ULUSLARARASI Öğrenci Birliği (IUS), 1986'nın hem bölünmüş kuruluşunun kırkını yıldönümü, hem de Dünya Barış Yılı olması nedeniyle, tüm ülkelerdeki öğrencilerin katılmasına açık iki ayrı afiş ve fotoğraf yarışması açtı. IUS'un kırkıncı yıldönümü çerçevesinde düzenlenen "Ulusal Öğrenci Afiş ve Fotoğraf Yarışması"nın konusu öğrenci mücadeleleri ve öğrenci yaşamı olarak belirlendi. Ancak afiş ve fotoğraflara IUS'un kırkıncı yıldönümünü bir yönüyle vurgulamak koşulu da aranacak. 35 yaşından küçük üniversite ve yükseköğretim öğrencilerinin katılabileceği yarışmaya ülkelerin ulusal öğrenci birlikleri ile öğrenci dernekleri konfederasyonlarına yapacağı teçhizatla belirlenen yapıtlar gönderilecek. Afişlerin 28x42 cm boyutlarında ve en çok dört renkli, fotoğraflar ise siyah-beyaz veya renkli ve 13x18 cm. boyutlarında olması istenen yarışmaya son katılma tarihi 15 Ekim 1986 "Barış için, nükleer savaşa karşı öğrenciler" konusu yarışmaya ise sadece siyah beyaz ve renkli fotoğraflar kabul edilecek. Son katılma tarihi 1 Ekim 1986 olan yarışmanın koşulları diğerleri ile aynı. Yarışmalar sonunda başan kazanan öğrencilere, Prag'da IUS'un kırkıncı yıldönümü kutlamalarına ve IUS spor kampına katılım, fotoğraf makine-leri ve diğer bazı ödülleri verilecek.

TAHSİN SARAÇIN ŞÜR KİTABI LÜKSEMBURG'DA YAYIMLANACAK...

Ankara/Ozan Taha'nın Saraç'ın "Die Measions" (Boyutlar) adlı şiir kitabı, bu yıl içinde Lüksemburg'da Türkçe ve Fransızca olarak yayımlanacak. "Celebrese" (Unlüler) dizisinde çıkacak olan kitabın ön sözünü Aziz Nesin yazdı. Şiirlerin Fransızca'ya çevirisini ise Tahsin Saraç ile Roman asıllı Fransız ozan Georges Astalos birlikte gerçekleştirdiler.

ABECE AYLIK EĞİTİM DERGİSİ ÇIKTI...

Ankara/ABECE aylık eğitim, kültür ve sanat dergisi 1 Nisan'da yayına başlamaya başladı. Derginin ilk sayısında ağırlıklı olarak Kültür Bakanlığı'na verilen eğitim konusunu içine alıyor. Derginin sahibi Ali Bozkurt'un açıklamasına göre, ABECE ilk sayısını "yaşamın halkın aydınlık günlerine ulaşması uğrunda adanmış tüm öğretmenlere" sunuyor.

YARIN ABONE KULÜBÜ DUYURUSU

ABONE ÜCRETİ DEĞİŞTİ

Bu sayımızda dergimizin fiyatıyla birlikte abone ücretimiz de artıyor. 1 Nisan'dan başlayarak abone ücreti yıllık 3500, altı aylık 1800 lira (KDV dahil). Okurlarımızın abone olabilmek için, yıllık ya da altı aylık abone ücretini "Yarın Dergisi - 164860" nolu posta çeki hesabına yatırdıklarını gösterir alındı kuponu ile birlikte, açık adreslerini ve aboneliklerinin adresini ve başlangıç sayısını bildiren bir mektupla "PK 723 - Kızılay, Ankara" adresine başvurmalan yeterlidir.

YARIN KİTAP KULÜBÜ

Yarın kitap kulübü etkinliklerini sürdürüyor. Kulübümüzün kapsamında bulunan yayınevleri ve indirim yüz de oranları şöyle:

Ayko (20), Bilim ve Sanat (20), Birey ve Toplum (20), Çevren (20), Dayanışma (20), De (20), Değişim (20), 4 Eylül (20) Gündem (20), Hacı (20), Hıl (20), Kalem (20), Kerem (20), Kuzey (20), Maya (20), Onur (20), Sosyal (10), Söylem (20), Süreç (20), Teori (20), Yarn (25), Yurt (20).

Kulübümüzün kapsamındaki yayınevlerinin sayıları ve yayınladıkları kitaplar sürekli arttığı için tüm yayınevlerinin tüm kitaplarını içeren bir liste yayınlamıyoruz. Okurlarımız yayınevleri hakkında katalog isteyebilirler.

ÖNCEKİ SAYILAR

Okurlarımız elimizde kalmayan 1. 25. ve 48. sayılarımız dışında kalan tüm eksik sayılarını tamamlayabilirler. 53. sayımıza kadar olan tüm önceki sayılarımız yüzde 25 indirimli.

YARIN CİLTLERİ

Bez kapaklı ciltlerimiz:

1. cilt 1800 lira (1-6. sayılar)
2. cilt 3000 lira (7-18. sayılar)
3. cilt (25. sayımız elimizde kalmadığı için yapılmıyor.)
4. cilt 3000 lira (31-42. sayılar)

YARIN ANAHTARLIKLARI

Yarın Anahtarlıkları... 400 lira
Abonelerinize ... 300 lira.

TÜM İSTEKLERİNİZ İÇİN

Tüm isteklerinizi "Yarın - PK 723 Kızılay - Ankara" adresine bildirmenizi ve ederdiler 144860 nolu posta çeki hesabımıza yattırmanızı bekliyoruz.

**ÖĞRENCİ
DERNEKLERİ**

SERDAR CAN

YARIN YAYINLARI

Bu kitapçık, ağırlıklı olarak öğrenci gençliğin sorunlarına yönelik olarak düzenlendi. Ana fikri de son derece yalın; tüm sorunların çözümünde odak noktasının "atılım" olduğuna inanıyor. Bir başka deyişle, öğrencilerin önceki örgütlenerek hak arama eyleminde başarılı olabileceklerine inanıyor.

Fiyatı: 300 Lira.

TIP EĞİTİMİ PANELİ

22 MART günü İstanbul Tabipler Odası'nda "Tıp Öğreniminin Sorunları ve Çözüm Yolları" konulu bir panel yapıldı. Paneli Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nden Taner Yavuz, Ege Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nden Nejat Yentürk, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği'nden Atilla Bahçıvan, İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesi Öğrenci Derneği'nden Seyhan Şimşek, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nden Levent Üzbay, İstanbul Tabip Odası Genel Sekreteri Nejat Yazıcıoğlu, ve dergimiz İstanbul Temsilcisi Cem Göncü katıldı. Paneli düzenleyen tıp öğrencileri bugün ortak sorunların daha ağırlık taşıdığı ve en önemli sorunun da katılım olduğu gerçeğinden yola çıkarak çeşitli boyutlarıyla katılımları incelediler. Taner Yavuz demokrasinin kısa dönemli hedefleri üzerine de konuşurken atılmaları ve paralı öğrenme özel bir yer verdi. Nejat Yentürk öğrencilerin okulun yönetimine katılması olmadan özerk ve demokratik üniversiteden söz edilemeyeceğini dile getirdi.

Atilla Bahçıvan siyasi yaşama katılmada baskı gruplarının ve bu bağlamda öğrenci derneklerinin önemini vurguladı. Serhat Şimşek konuşmasında öğrenci derneklerinin birimler düzeyinde vereceği uğraşım tek başına yetersiz kalacağını, öğrenci gençliğin etkin bir güç olabilmesi için ulusal düzeyde sendikal demokratik merkezi tek bir kitle örgütünü yaratması gerektiğini savundu. Levent Üzbay nasıl ki demokratik kitle örgütleri demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıyla örgüt içi demokrasinin ve bu bağlamda demokratik merkezileşme ilkesinin öğrenci derneklerinin vazgeçilmez unsuru olduğunu vurguladı. Nejat Yazıcıoğlu ise demokrasi kitle örgütlerinin ve saat ve küllünün önündeki en önemli engel emperyalizm, faşizm ve tekelci olduğunu fakat bu engelin mutlaka aşılacağını söyledi. Cem Göncü, demokrasi savaşımında en kararlı ve en tutarlı kesimin işçi olduğunu, gençliğin de bu mücadelenin en önemli bileşenlerinden biri olduğunu belirtti.

Panel dirökyicilerle konuşmacılar arasında soru yanıt biçiminde tartışmalarla sona erdi.

"Sözcükler dudaklarda güldürse
Yanaklarımızda sevenimizin
Alınlarında güneşin öpücüğü
Bahçede özkem hasadında mahpuslar
Zaman yitip giden sabun köpüğü..."

Serhat Şimşek

"İNSANLARI ÖLÜME TERK ETMEK ONURMU, ONURSUZLUK MU?"

MAMAK ceza ve tutukevinde gözaltında veya hükümlü olan tutuklular çok zor günler geçiriyor. Hemen hemen hergün insanlık dışı birtakım uygulamalarla karşı karşıya kalıyorlar. Onlar ki, yalın ayak aç çocuklarımız, yaşlı analarımız için güzel yaşamı istedikler. Onlar ki insanlığın daha özgür bir toplumda yaşamalarını istedikler. İnsanlık onuru için yaşam mücadelesi verdiler.

Mamak'taki uygulamalar hepimizce artık malum; çünkü günlerce anlatıldı. Ben şimdi bu uygulamaların devamı olan hasta insanlara yapılan şeylerden bahsetmek istiyorum. Bir tahkim nedenlerden dolayı ağır hasta olan tutuklular gerektiği gibi bakım görmüyorlar. Doktorluk yemini yapan askeri doktorlarımız bakıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmeyerek; onların has-

tabekten yavaş yavaş ölümüne steyirci olmaktadır. Ağır hastalıkları nedeniyle kötü duruma düşen tutuklular, hastanelere gönderilmemektedirler. Neden olarak da hacma girişimleri olabilir gibi bir takım düşünceler ileri sürüyorlar. Böyle asılsız iddialarla insanları ölüme terkedenler, ki bunlar cezaevi yetkilileri, nasıl oluyor da evlerinde rahat uyuyorlar insanları ölüme terk etmek onur mu, onursuzluk mu? Bunu onlara sormak istiyorum. Kamuyu bu gerçeklerle hareket geçirmek tüm insanların görevi olmalı.

Bu mektubumu bitirirken, cezaevinde ölüme terk edilen insanların ağır hastalarının, hastanelerde tedavi görmesini bir insan olarak istiyorum ve bu konuda gazete ve dergilerin üstüne düşen görevlerini yapmasını, bu yolla kamuoyunun cezaevi yönetimini hareket geçirmesini, tüm kalbimle istiyorum ve şimdiden şükranlarımı cezaevi tutukluları adına sunuyorum.

o serhat şimşek

**YARIN
YAYINLARI**

YENİ ÇIKAN KİTAPLAR

GÖRÜLMÜŞTÜR

Hapisane Mektupları 1981 - 1986
750 lira

SİYONİZM VE FİLİSTİN TRAJEDİSİ

Hazırlayan: Refik Kara
500 lira

ÖĞRENCİ DERNEKLERİ
Toplumsal Yaşama Katılım İçin
Serdar Can
300 lira

ÖĞRENCİ KIYIMI
Gelecekleri Yok edilen Onbinlerce
Üniversite Öğrencisinin Öyküsü
Selim Demirci
250 lira

GELECEK AYIN KİTABI

Çağdaş Sömürgecilik ve
Emperyalist Yayılma Örneği:
GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ
Hazırlayan: Gürhan Uçkan

Tek istekler için posta yolu gönderiniz. 3000 lırayı eşan istekler yolda 20 indirimli ve ödemeli olarak gönderilir. Cumhuriyet Kitap Kütüphanesi ve Yarın Abone Kulübü üyeleri kütüphanelerden edinebilirler. Yazışma adresi: Mollatınarı Sokak, Nispetiye, Kat: 5, Çarşıoğlu - İstanbul.

BARTIN CEZAEVİNDE CEZASI BİTEN HÜKÜMLÜLER TAHLİYE EDİLMİYOR

Bartın Özel Tıp cezaevinde hükümlü olarak bulunan Nevzat Şahin ve 14 arkadaşı zamanında tahliyeleri yapılmadığı gerekçesiyle Adalet Bakanlığı'na dilekçe verdiler. Bartın Cumhuriyet Savcılığı hükümlülerin zamanında tahliye edilmemelerine ilişkin Adalet Bakanlığı'na yazdığı yazıda, "hükümlülerin muhtelif tahlillerde disiplin cezaları almış olduklarını, cezaevi züyük ve yönetmelik kural-

larına uymamış, tretman planına uymadıkları gibi, 20 Mayıs 1983 tarihinden bu yana tek tip hükümlü elbisesi giymemek suretiyle direniş bulunduklarından 647 sayılı yasa ve cezaların infazına dair Tüzük hükümlerine göre şartla tahliyeleri yapılamamıştır" denilmektedir. Ancak, hükümlüler verdikleri dilekçelerde ve açtıkları davalarda kendilerinin disiplin cezası bulunmadığını ve cezaevi kurallarına uyduklarını, tek tip elbise giymeyi kabul ettiklerini buna karşın tahliye edilmediklerini belirtiyorlar.

bizim tiyatro

ikinci dünya savaşında yedi askerini
çıplak yiyecekleri ve susuz tutarak öldürmesi
11inci günde kura ile birbirlerini yeme zorunluluğu
60 ncı günde kurtarıldıklarında geriye sağ iki kişi
bilinci yerinde yüzbaşının yargılanması

YARGI

barry collins'in oyunu yöneten zafer dipçi
Üsküdar tel 333 06 18 sunar tiyatrosu

II. FOTOGRAF SERGİSİ'NE ÇAĞRI

"İNSAN MANZARALARI"

Geçtiğimiz yıllarda "İşçi Portresi" konulu bir fotoğraf sergisi düzenleyen Yarın'ın bu alandaki ikinci etkinliği "İnsan Manzaraları" başlığını taşıyor.

"İnsan Manzaraları", Türkiye insanını betimlemeyi amaçlıyor. İşçisiyle, işsiziyle, memuru, köylüsü, öğrencisiyle, doğumundan ölümüne yaşamın her anında insanımızı belgelemek düşüncemiz. Yaşadığımız son yılların özelliklerini vurgulayarak, "Türkiyeli"yi, fotoğraf uğraşı veren herkesin katılmasını beklediğimiz bir ortaklaşa sergi ile anlatmanın yararına inanıyoruz. Tüm fotoğrafçıları 80'li yılların Türkiye insanını anlatmaya çağırıyoruz.

Yarın II. Fotoğraf Sergisi, daha önce de olduğu gibi, bir yarışma niteliği taşımamakta. Gönderilecek fotoğraflar, sanatsal özellikleri ve konuya uygunlukları açısından değerlendirilip sergilenecek. Bunun dışında herhangi bir sıralama, ödüllendirme yapılmayacak. Emek harcayarak sergiye fotoğraf gönderen herkese teşekkür niteliği taşıyan bir katılım belgesi gönderilecek, yapıtları sergilenmeye değer bulunan tüm fotoğrafçılara çeşitli dergi abonelikleri ve kitap armağanları verilecektir.

"İnsan Manzaraları" için objektiflerimizle yüreklerimizi birleştirelim!

Her fotoğrafçı sergiye en çok 8 renkli ya da siyah beyaz yapıt ile katılabilir.

Fotoğrafların uzun kenarları en az 20, en çok 40 cm. olmalıdır.

Fotoğrafların arkasında ad ve adres yazılmalıdır.

Fotoğraflar en geç 15 Ekim 1986 tarihinde dergimize ulaştırılmalıdır.

"İnsan Manzaraları" Fotoğraf Sergisi, Kasım, Aralık ve Ocak aylarında Ankara, İstanbul ve İzmir'de açılacak. Olanak bulunursa diğer illerde de açılması için çaba gösterilecek.

“Yarın Gençlik Yılı Sergisi”

İzmir’de Açıldı...

İlk kez Kasım ayında Ankara’da açılan ve daha sonra okurları genel isteği üzerine Ocak ayında İstanbul’da yinelenen Yarın Gençlik Yılı Sergisi 15-22 Mart tarihleri arasında da İzmir’de okurlara sunuldu. Sergi, 15 Mart akşamı, ilk kez sergi amacıyla kullanılan Kültür Üretim Merkezi salonunda, genç okurların yanı sıra Yarın’ın gazeteci, yazar ve sanatçı dostlarının katılımıyla açıldı. Açılıştaki bulunamayan yayınevleri ve öğrenci dernekleri’nin bir bölümü sergiye mesajlarıyla katıldı.

Yarın Dergisi’nin gençlik yılı yazılarının ve 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali’ne ait görüntü ve afişlerin sergilendiği salon açık kaldığı sürece İzmir’li okurlarla bütünleşmenin güzel örnekleri yaşandı. 21 Mart akşamı sona ermesi düşünülen sergi okurların yoğun isteği üzerine 22 Mart akşamına kadar uzatıldı.

Serginin açılışına katılanlar ya da daha sonra izlemeye gelenler böylesi bir serginin İzmir’de ilk kez açılıyor olmasından duydukları sevinci dile getirdiler. İzleyiciler Yarın’ın böylesi etkinliklerine yenilerinin eklenmesi görüşünde birleştiler.

Sergimizin açılışına gelen ya da mesajla ıyla katılan ve açık olduğu sürece izleyen yeni etkinliklerimizin yolunu açan tüm okurlarımıza teşekkürler...

